

คำนำ

การผลิตเอกสารสรุป นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการเรียนรู้ในชุดวิชา **MED D 701 บริบท แนวโน้ม การพัฒนานโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น** เป็นการจัดทำภายใต้แผนการจัดการเรียนรู้ในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ที่มีท่านอธิการบดี ดร. บังอร เบ็ญจาธิกุล และรองอธิการบดีฝ่ายการศึกษาทางไกล ศาสตราจารย์ ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่มีอยู่ทั้งในและต่างประเทศ

เอกสารสรุปนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความร่วมมือของคณาจารย์กลุ่มผู้บริหารและผู้ผลิตชุดวิชานี้ ดังรายนามที่ปรากฏในแต่ละหน่วย แต่ต้องยอมรับว่าเอกสารสรุปนี้อาจมีความไม่สมบูรณ์ด้านเนื้อหา และความถูกต้องของการพิมพ์อยู่บ้าง ต้องขออภัยมา ณ ที่นี้

ท้ายสุด คณาจารย์ทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการผลิตเอกสารสรุปนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารสรุปนี้ จะมีคุณค่าและประโยชน์ต่อนักศึกษาและผู้อ่านที่ได้มีโอกาสหยิบขึ้นมาอ่านไม่มากก็น้อย

อาจารย์ ดร. ณัฐรัฐ ธนธิติกร

ประธานคณะกรรมการบริหารและผลิตชุดวิชา MED D 701

มกราคม 2555

สารบัญ

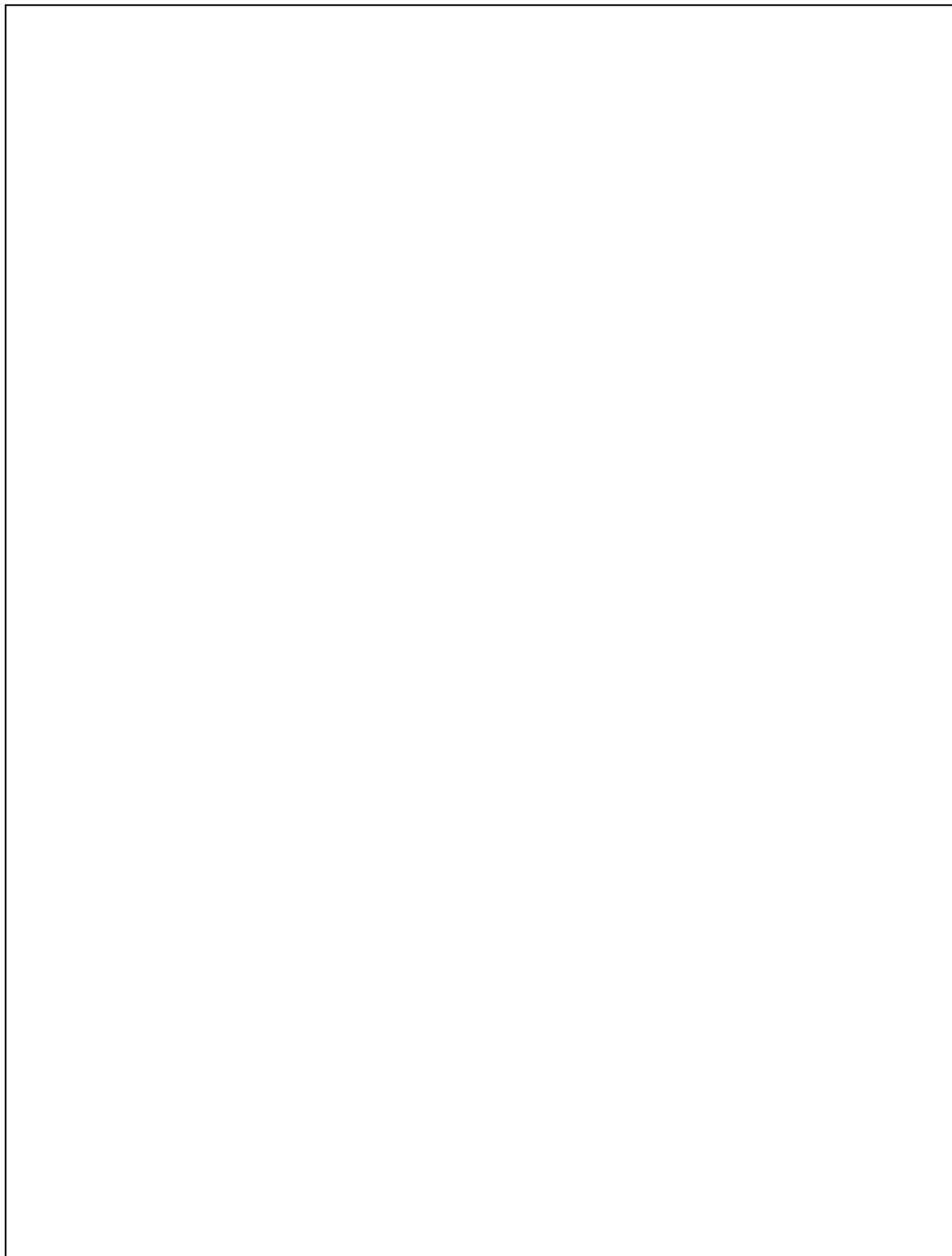
		หน้า
	คำนำ.....	1
	สารบัญ.....	2-3
หน่วยที่		
1	แนวคิด ความหมาย และความสำคัญของนโยบายสาธารณะ โดย อ.ดร. ณ์รัฐ ฐนติกร.....	4-16
2	กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา โดย อ.ดร. ณ์รัฐ ฐนติกร	17-31
3	บริบทแนวโน้มการกำหนดนโยบายการศึกษา โดย ศ. ดร. ทวีป ศิริรัมย์.....	32-40
4	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดย อ.ดร.จักรพรรดิ วัฒนา.....	41-50
5	บริบท แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย โดย อ.ดร.จักรพรรดิ วัฒนา.....	51-58
6	การปฏิรูปการศึกษาและข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2552 – 2561 โดย อ.ดร.จักรพรรดิ วัฒนา.....	59-68
7	การวางแผนการจัดการศึกษา โดย รศ. ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร.....	69-88
8	การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่การปกครองท้องถิ่น โดย อ. ดร. อำนวย ศรีแสง.....	89-99
9	กระบวนการทัศน์ใหม่ในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา โดย.....	100-106
10	บทบาทการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ โดย.....	107-118
11	การศึกษาไทยกับความเป็นอาเซียน โดย.....	119-126

สารบัญ (ต่อ)

หน่วยที่		หน้า
12	บริบทท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา โดย อ.ดร.จิระวัฒน์ กิติเชษฐ์สรรค์.....	127-150
13	นโยบายและการวางแผนจัดการศึกษาท้องถิ่น โดย อ.ดร.จิระวัฒน์ กิติเชษฐ์สรรค์.....	151-170
14	แนวคิดและหลักการวิเคราะห์นโยบาย โดย อ.ดร.โอฬาร กาญจนากาศ.....	171-179
15	การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดย อ.ดร.โอฬาร กาญจนากาศ.....	180-195

หน่วยที่ 1

สารสรุปแนวคิด ความหมาย และความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

โดย

อาจารย์ ดร. ณัฐรัฐ ชนชิตกร

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
 หน่วยที่ 1 สารสรุปแนวคิด ความหมาย และความสำคัญของนโยบายสาธารณะ
 โมดูลที่

- 1.1 แนวคิดและความหมายของนโยบายสาธารณะ
- 1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

สารสรุป

1) นโยบายเป็นเรื่องของรัฐ รัฐบาล หน่วยงานที่มีอำนาจที่ตัดสินใจทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสั่งการให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อพัฒนาในสิ่งที่สังคมนั้นต้องการ โดยมีรูปแบบและกระบวนการที่จะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จอย่างมีระบบ

2) สารระสำคัญ หรือความสำคัญของนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่ผู้นำหรือรัฐบาลจะต้องหยิบสารสำคัญของนโยบายออกมาดำเนินการให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้

3) นโยบายสาธารณะจะต้องถูกกำหนด และดำเนินการภายใต้การศึกษาสภาพบริบท สถานการณ์ของสังคม สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และอารมณ์ของคนได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นเรื่องของการใช้กลยุทธ์ของรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลจะต้องมีกระบวนการคิดและวางแผนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 1 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบาย แนวคิด และองค์ประกอบที่เป็นสารสำคัญของนโยบายสาธารณะได้
- 2) เข้าใจและอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะกับการบริหารประเทศได้

โมดูลที่ 1.1

แนวคิดและความหมายของนโยบายสาธารณะ

สาระ

1.1 แนวคิดและความหมายของนโยบายสาธารณะ

สาระสรุป

1. นโยบายสาธารณะส่วนใหญ่เป็นเรื่องจากการเมือง (Political Science) ที่ต้องการนำแนวคิดหรือการตัดสินใจของตนออกมากำหนดเป็นนโยบาย
2. นโยบายเป็นเรื่องของรัฐ รัฐบาล หน่วยงานที่มีอำนาจที่ตัดสินใจทำกิจกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสั่งการให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมายของนโยบายสาธารณะได้
2. อธิบายสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะได้

สาระที่ 1.1 แนวคิดและความหมายของนโยบายสาธารณะ

ความนำ

เป็นที่ยอมรับกันอย่างชัดเจนเรื่องนโยบายสาธารณะว่า ส่วนใหญ่เป็นเรื่องจากการเมือง (Political Science) ที่ต้องการนำแนวคิดหรือการตัดสินใจของตนออกมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อ การดำเนินงานให้ เป็นไปตามที่หาเสียงไว้ นอกจากนี้นโยบายยังเกิดจากการเรียนรู้หรือพัฒนาการของสังคมที่มีประสบการณ์ ต่อเนื่องกันมา (Social Experiment) จนสามารถนำมากำหนดเป็นนโยบายได้ และเป็นที่น่าสนใจว่านโยบาย สาธารณะเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ การเชื่อฟังคำสั่งสอน ข้อกำหนดของผู้นำกลุ่ม ผู้ปกครองหรือผู้นำศาสนาเป็นเครื่องบ่งบอกถึงการมีกฎ กติกา ระเบียบในชุมชนนั้น ซึ่งในปัจจุบันอาจเรียก ได้ว่า นโยบายสาธารณะ แม้ว่านโยบายสาธารณะมีมานาน แต่ความสนใจศึกษานโยบายสาธารณะเริ่มขึ้น เมื่อประมาณต้นทศวรรษที่ 1950 (มยุรี, 2552: 3) การพยายามศึกษานโยบายสาธารณะคงต้องเริ่มในประเด็น แนวคิด และสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ เพื่อจะค้นหาตั้งแต่ความหมาย ความสำคัญ ความ สัมพันธ์ หรือความเกี่ยวข้องของนโยบายสาธารณะกับระบบต่างของสังคม โดยมีรายละเอียดที่จะต้องศึกษาต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ การศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งจำเป็นอย่างมากที่ผู้ศึกษาจะต้องทำ ความเข้าใจเบื้องต้นในเรื่องของการศึกษาถึงความหมายหรือแนวคิดของเรื่องที่จะศึกษา เพื่อที่จะได้มีจุดเริ่ม ของการเรียนรู้ที่ถูกต้องเพื่อนำไปสู่การศึกษาในขั้นตอนต่อไปโดยไม่เกิดความสับสน และคาดเคลื่อนใน เรื่องที่จะศึกษา เช่นเดียวกันกับการศึกษาเรื่องนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ก็หนีไม่พ้นที่จะต้องทำ ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับความหมาย ที่มีนักวิชาการนิยามทั้งของไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมาย ดังเช่น

ทศพร (2553:3) สรุปว่า นโยบายสาธารณะคือนโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาลซึ่งอาจจะเป็ นองค์กรหรือตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายภายใต้ระบบการเมืองนั้นๆ ทั้งนี้ นโยบาย สาธารณะจะครอบคลุมตั้งแต่สิ่งที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ

มยุรี (2552:6) สรุปความหมายนโยบายสาธารณะไว้ใน 2 แนวทาง ในความหมายที่แคบ หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของรัฐบาลและมติการเลือกตัดสินใจของรัฐบาล ส่วนในความหมายที่กว้างนโยบาย สาธารณะหมายถึงแนวทางในการกระทำของรัฐบาลที่ได้ทำการตัดสินใจเลือกและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อ ชี้นำให้มีกิจกรรมการกระทำต่างๆเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีกระบวนการ แผนงาน โครงการที่เหมาะสม

สมบัติ (2544: 21-22) กล่าวสรุปว่านโยบายสาธารณะหมายถึง กิจกรรมของรัฐบาลที่เลือกกระทำ หรือไม่กระทำก็โดยมุ่งถึงค่านิยมและผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเป็นข้อบัญญัติที่ชอบด้วยกฎหมาย

Anderson (1970 อ้างถึงใน มยุรี, 2552: 4) นโยบายสาธารณะคือแนวทางการกระทำของรัฐที่มีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นโยบายอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎหมาย การนำกฎหมายไปปฏิบัติ และการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ นโยบายต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่รัฐบาลกระทำจริง ไม่ใช่สิ่งที่ตั้งใจกระทำหรือกำลังจะกระทำ

Dye (1998:2-3) ให้ความหมายว่า นโยบายสาธารณะ คือสิ่งที่รัฐเลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ ในส่วนที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำจะครอบคลุมกิจกรรมต่างๆของทั้งหมดรัฐบาล ทั้งกิจกรรมที่เป็นกิจวัตร และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส ในส่วนที่รัฐเลือกไม่กระทำ ก็ถือว่าเป็นสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ เช่นการยกเลิกนโยบายการเกณฑ์ทหารของรัฐบาลบางประเทศ นั่นคือรัฐบาลเลือกที่จะไม่บังคับให้ชายฉกรรจ์ทุกคนต้องไปเป็นทหารรับใช้ชาติ แต่เปลี่ยนไปปรับสมัครตามความสมัครใจของประชาชน

Haddad (1995) ได้นิยามในทางปฏิบัติคือ การตัดสินใจอย่างชัดเจนของคนหรือคณะบุคคลที่อาจจะส่งผลโดยตรงต่อแนวทางของอนาคต ในเรื่องการตัดสินใจ การกระทำ หรือ การนำไปสู่การปฏิบัติของการตัดสินใจที่ผ่านมา

ขณะที่ Juma and Clarke (1995 cited in Sutton 1999) ที่กล่าวว่า นโยบายสาธารณะคือการโต้แย้งระหว่างรัฐ และคนในสังคม

จะเห็นได้ว่าจากความหมายของนโยบายสาธารณะข้างต้น ซึ่งให้เข้าใจว่า นโยบายเป็นเรื่องของรัฐบาล หน่วยงานที่มีอำนาจที่ตัดสินใจทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อต้องการให้เกิดการกระทำหรือไม่กระทำในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา หรือเพื่อพัฒนาในสิ่งที่สังคมนั้นต้องการ โดยมีรูปแบบและกระบวนการที่จะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จอย่างมีระบบ ในทัศนะผู้รวบรวมสามารถสรุปได้ว่า เป็นเรื่องที่อยู่ใต้น้ำมีความต้องการจะบังคับหรือพยายามดำเนินการให้คนภายใต้การปกครองดูแล มีบทบาทหน้าที่ที่จะกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ โดยการคาดหวังว่าจะทำให้สังคมมีความสงบสุขและพัฒนาสังคมได้

จากความหมายที่ได้นำเสนอและสรุปสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายได้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรม โครงการที่เกิดจากรัฐ เป็นการใช้อำนาจของรัฐ หรือกลุ่มที่มีอำนาจในรัฐนั้นๆ
2. เป็นกิจกรรม โครงการที่รัฐเลือกกระทำ หรือไม่กระทำ เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ หรือควบคุมปัญหาที่จะเกิดขึ้น

3. การกระทำของรัฐนั้นสามารถทำได้ทั้งเรื่องในประเทศ และต่างประเทศเท่าที่กฎหมายสูงสุดของรัฐให้อำนาจ
4. กิจกรรมที่กระทำนั้นเป็นเรื่องของ ผลประโยชน์ เป้าหมาย หรือส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ของประเทศ
5. กิจกรรมที่ดำเนินการนั้นๆจะต้องชอบด้วยกฎหมายของรัฐนั้นๆ

ตามองค์ประกอบดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเจนว่า นโยบายเป็นสิทธิและอำนาจของรัฐบาลหรือผู้นำที่มีอำนาจในรัฐนั้นๆ ที่สามารถกำหนดหรือสั่งการให้มีการดำเนินการหรือไม่ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือรักษาผลประโยชน์ของรัฐหรือคนในรัฐนั้นๆ โดยอาศัยกรอบอำนาจทางกฎหมายของรัฐนั้นๆ สิ่งที่น่าสนใจคือ ทำไมรัฐ หรือรัฐบาล ผู้นำรัฐต้องใช้สิทธิในการดำเนินกิจกรรมทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยรูปแบบของนโยบายสาธารณะ ด้วยคำถามดังกล่าว การหาคำตอบจึงต้องพิจารณาสาระสำคัญของตัวนโยบายสาธารณะ ว่ามีองค์ประกอบใดที่สำคัญ

โมดูลที่ 1.2
ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

สาระ

1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

สาระสรุป

1. องค์ประกอบของความสำคัญของนโยบายสาธารณะ
2. ความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะกับระบบสังคม

วัตถุประสงค์

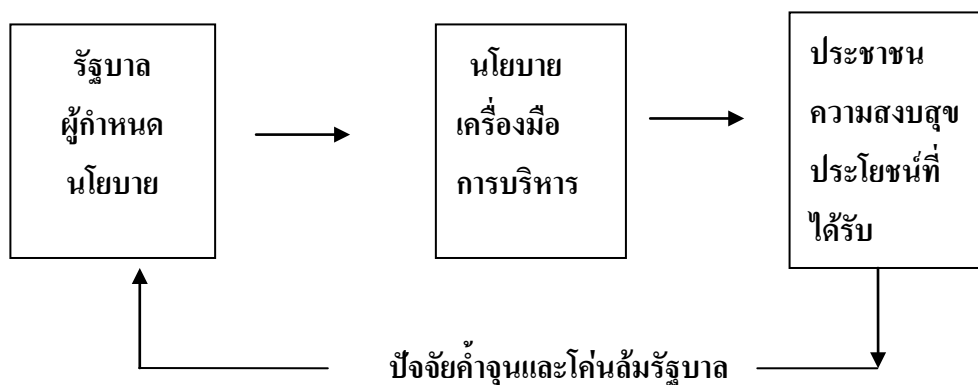
เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายองค์ประกอบของความสำคัญของนโยบายสาธารณะได้
2. อธิบายถึงนโยบายมีความสัมพันธ์กับส่วนต่างๆของระบบสังคมได้

สาระที่ 1.2 สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ

1. สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะ

อาจจะกล่าวได้ว่าสาระสำคัญ หรือความสำคัญของนโยบายสาธารณะเป็นเรื่องที่ผู้นำหรือรัฐบาลจะต้องหยิบยิบสาระสำคัญของนโยบายออกมามีการให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของนโยบายได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่านโยบายสาธารณะจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านความรู้สึกต่อประชาชนในรัฐหรือประเทศนั้น การตอบสนองหรือต่อต้านของประชาชนอาจจะนำเสนอด้วยการแสดงออกหรือไม่แสดงออก รวมทั้งการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามนโยบาย ในอีกมุมหนึ่งกรณีที่รัฐบาล หรือผู้นำในรัฐ หรือประเทศใด สามารถมีนโยบายที่ถูกต้อง และได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี นโยบายนั้นก็จะได้รับการใช้เป็นเครื่องมือทางการบริหารและคำจูงรัฐบาลได้ แต่ถ้าหากนโยบายนั้นนำไปสู่ความไม่พึงปรารถนาของประชาชน รัฐบาลอาจถูกนโยบายนั้นย้อนกลับมาทำให้รัฐบาลต้องอาจออกจากอำนาจได้ จากองค์ประกอบนโยบายดังกล่าวสามารถสรุปเป็นแผนภาพของความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบาย รัฐบาล และประชาชนได้ดังนี้

แผนภาพ 1. นโยบายเป็นปัจจัยคำจูงและโค่นล้มรัฐบาล

ที่มา : ผู้เขียน

จากแผนภาพดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า นโยบายคือ เครื่องมือ กลไก หรือกลยุทธ์ทางการบริหารองค์กรขนาดใหญ่ ทั้งนี้เดิมนโยบายอาจเป็นเพียงกรอบแนวคิดในมิติของภาพกว้าง ในกิจกรรมการเมืองของผู้มีอำนาจ ในอดีตการเมืองไทยยังไม่มีความชัดเจน ความคิดในเรื่องของการนำนโยบายสาธารณะมาสู่การเมืองในเมืองในเชิงที่จะส่งผลให้การเมืองนั้นๆประสบความสำเร็จ การที่นโยบายที่ถูกกำหนดโดยผู้นำทางการเมืองที่สามารถทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตามวิถีของโลกเสรี ตรงนี้คือประเด็นที่ชี้ชัดให้เห็นว่านโยบายที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมย่อมทำให้ประชาชนได้เห็นและเชื่อถือในความ

เป็นนักการเมืองที่ทำให้ประชาชน โอกาสของการได้รับเลือกตั้งอีกครั้งในทางตรงกันข้ามหากนโยบายของรัฐบาลไม่สามารถสร้างประโยชน์หรือก่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ย่อมเป็นที่แน่นอนว่าโอกาสที่รัฐบาลจะต้องสูญเสียอำนาจไปย่อมมีมาก ซึ่งผู้กำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ของนโยบายในทางปฏิบัติ เพื่อที่จะได้เตรียมการหากการดำเนินการทางนโยบายไม่สามารถประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง นั่นคือ กระบวนการติดตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพของรัฐบาลจะต้องหาทางเตรียมการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว

จากสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะข้างต้นสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือของรัฐในการนำไปสู่การดำเนินงานที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรม สงบสุขและพัฒนาประเทศหมายความว่า การบริหารบ้านเมือง โดยการใช้รูปแบบผู้แทนประชาชน หรือกลุ่มผู้มีอำนาจจัดตั้งเป็นรัฐบาลขึ้น การกำหนดนโยบายจึงจำเป็นและเสมือนเป็นแผนแม่บท หรือแนวทางอันจะนำประเทศไปในทิศทางใด เพื่อพัฒนาหรือแข่งขัน หรือเป็นการแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ก่อน ซึ่งตรงนี้คือประเด็นที่นโยบายได้บอกว่า หากมีนโยบายที่ดี ตอบสนองความต้องการหรือสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนในชาติ นโยบายก็จะเป็นเสมือนเครื่องมือที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารประเทศ ตามความพึงพอใจของคนในชาติ และทำให้คนในชาติได้รู้ว่า ตนจะได้รับผลกระทบจากนโยบายในมุมใดมุมหนึ่ง ซึ่งเครื่องมือหรือนโยบายนั้นจะต้องสอดคล้องกับบริบทของประเทศนั้นๆ ด้วย

2. เป็นกรอบการดำเนินงาน โดยรัฐ ภายใต้แบบแผน งบประมาณ และหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบ และแก้ไขได้ ถือว่าการดำเนินการของรัฐ ในยุคเทคโนโลยี การสื่อสาร พัฒนาอย่างรวดเร็ว การกำหนดกรอบการทำงานไว้เป็นแผนงาน โครงการ และการรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ จึงทำให้สังคมได้รับรู้ และสบายใจ เสมือนหนึ่งได้รู้ล่วงหน้าเพื่อเตรียมการมีส่วนร่วม หรือตรวจสอบรัฐบาลของตนเองได้เป็นการชี้หรือนำเสนอแนวทางให้ประชาชนได้เห็นโอกาส หรืออุปสรรคในการดำเนินชีวิตตามแนวทางของนโยบายที่อาจส่งผลกระทบต่อประชาชน ทั้งในแง่การดำเนินชีวิต การลงทุน และโอกาสอื่นๆ ซึ่งประชาชนผู้สนใจในนโยบายจะได้วางแผนชีวิต และการดำเนินธุรกิจได้อย่างเหมาะสมกับนโยบายที่เขาจะต้องอยู่ภายใต้ทันทีที่รัฐได้นำนโยบายออกใช้ เช่นเรื่อง ภาษีต่างๆ เป็นต้น

3. เป็นสิ่งที่คำนวณหรืออาจเป็นสิ่งที่โคลนลัมรัฐบาลได้ ประเด็นนี้อาจจะเกี่ยวข้องกับตัวรัฐบาลเองในการออกนโยบายหรือเลือกใช้นโยบายที่ทำให้ประชาชนเกิดความนิยมชมชอบ โอกาสที่รัฐบาลจะสามารถปกครองประเทศก็มีสูงและยาวนาน ในทางกลับกันหากความสามารถในการออกนโยบายได้ดำเนินการอย่างไม่ตอบสนองความต้องการของสังคม ประชาชน อาจจะใช้มวลชน หรือพลังประชาชนที่เรียกร้องนโยบายที่เหมาะสมจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของรัฐบาลได้ นั่นหมายถึงการโคลนลัมอำนาจของรัฐบาลเดิมลง แล้วนำไปสู่การดำเนินการของนโยบายใหม่ภายใต้รัฐบาลชุดใหม่ นั่นเอง

นอกจากนี้ สมบัติ (2544:32) สรุปสาระสำคัญของนโยบายสาธารณะว่า มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือของรัฐบาลหลายประการได้แก่

1. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ
2. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการตอบสนองความต้องการของประชาชน
3. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญของประชาชน
4. เป็นการใช้อำนาจของรัฐบาลเพื่อจัดสรรค่านิยมทางสังคม
5. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคม
6. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการเสริมสร้างความเสมอภาคในโอกาสแก่ประชาชน
7. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน
8. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท
9. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
10. เป็นเครื่องมือของรัฐบาลในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

โดยสรุป นโยบายสาธารณะจะต้องถูกกำหนด และดำเนินการภายใต้การศึกษาสภาพบริบทสถานการณ์ของสังคม สภาพการเมือง เศรษฐกิจ และอารมณ์ของคนได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นเรื่องของการใช้กลยุทธ์ของรัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลจะต้องมีกระบวนการคิดและวางแผนได้อย่างเหมาะสม

2. ความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะกับระบบของสังคม

จากแนวคิดของความหมาย สาระสำคัญของนโยบายสาธารณะทำให้พอสรุปได้ว่า นโยบายมีความสัมพันธ์กับส่วนต่างๆของระบบสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านของประชาชน และผู้นำของประเทศ ตามรูปแบบของการเมืองการปกครอง หรือตามระบบการบริหารจัดการประเทศนั้นๆ ความสัมพันธ์ของนโยบายอาจเป็นความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างนโยบาย (Policy Structure Relation) หรือรูปแบบเชิงสัมพันธ์ในทางปฏิบัติ (Policy Practical Relation) หรือความสัมพันธ์ในแนวทางผลกระทบจากการปฏิบัติ (Policy Outcome Relation) หรืออาจเป็นความสัมพันธ์ในเชิงความคิด (Policy Conceptual Relation) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างนโยบาย (Structure Policy Relation) เป็นไปได้ว่า นโยบายสาธารณะส่วนใหญ่แล้วมีโครงสร้างของนโยบายไม่แตกต่างกัน นั้นหมายถึงนโยบายสาธารณะเป็นนโยบายที่มีพื้นฐานการต้องการแก้ไขปัญหา หรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสังคม ตลอดจนเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมในชาติ หรือนโยบายสาธารณะเป็นข้อเสนอของรัฐในทางมุ่งตอบสนองความต้องการของสังคม ซึ่งการดำเนินการของนโยบายสาธารณะตั้งแต่การเกิดนโยบายและการนำไปสู่การดำเนินการของนโยบาย จนกระทั่งการติดตามและประเมินนโยบายสาธารณะล้วนแต่มี

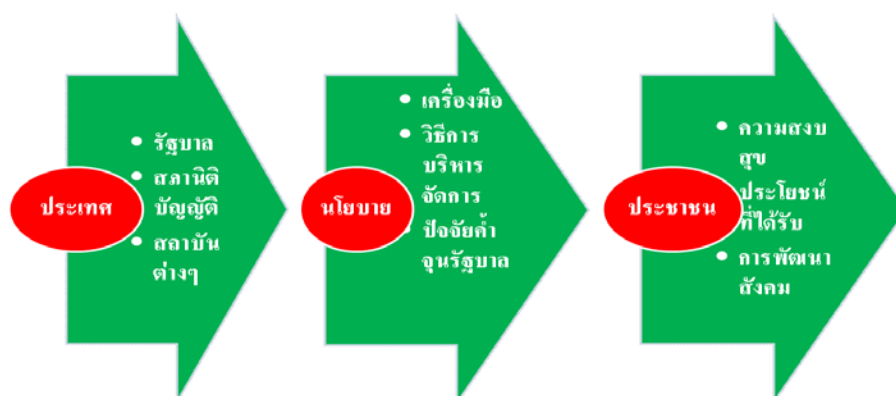
โครงสร้างในลักษณะของการดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน และเกี่ยวข้องกับคน งบประมาณ และเวลาตามเป้าหมายของนโยบาย

2. ความสัมพันธ์เชิงปฏิบัติ (Practical Relation) หมายถึงนโยบายสาธารณะเมื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับระบบใดในสังคมเพื่อการดำเนินการตามแนวทางหรือขั้นตอนของนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นความสัมพันธ์ที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนในเรื่องผลสำเร็จตามแผนงานและโครงการที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเป็นความสัมพันธ์กับแผนงาน ในรูปแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยวางแผนงานเรื่องคน ทรัพยากร งบประมาณ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ความสัมพันธ์เชิงผลลัพธ์ (Outcome Relation) เป็นความเกี่ยวข้องกับผลของนโยบายสาธารณะนั้น ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ได้จากนโยบายมีอะไร ความสงบสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนสังคม การแก้ไขปัญหาจนได้รับผลสำเร็จทำให้ปัญหาได้ยุติลง หรือประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์ ความเป็นธรรมเท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงนโยบายสาธารณะกับประชาชนโดยมีรัฐหรือรัฐบาลองค์กรของรัฐเป็นตัวเชื่อมโยงให้เห็นในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่มีขึ้นตอนจากรัฐ ผู้ออกนโยบาย องค์กรหน่วยงานต่างๆ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผลลัพธ์ของนโยบายที่ตกสู่ประชาชน

4. ความสัมพันธ์เชิงความคิด (Conceptual Relation) เป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นเชิงการมีมโนทัศน์ของผู้บริหารกับของประชาชน และของผู้ต้องปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะว่ามีภาพ หรือมุมมองที่สัมพันธ์กัน สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันหรือไม่ อย่างไร ความสัมพันธ์ลักษณะนี้หมายถึง การดำเนินการตั้งแต่การกำหนดนโยบายสาธารณะจนกระทั่งการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้บริหารประเทศจะต้องเข้าใจในความคิดและอารมณ์ความต้องการของสังคมเพื่อการตอบสนอง

การแสดงผลภาพความสัมพันธ์ของนโยบายอาจนำเสนอในรูปแบบภาพความสัมพันธ์ในมิติด้านความเกี่ยวข้องกับ รัฐ นโยบาย และประชาชนดังภาพที่

แผนภาพที่ 2 ภาพความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะ

ที่มา : ผู้เขียน

สรุป

นโยบายสาธารณะเป็นเรื่องของระบบสังคมที่ต้องอาศัยการกำกับดูแลจากผู้ปกครอง หรือรัฐ ในการอยู่ร่วมกัน โดยรูปแบบการปกครองจากอดีตสู่ปัจจุบันคือการมีกฎ กติกา ระเบียบปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันถูกเรียกว่า นโยบายสาธารณะ คุณค่าของนโยบายสาธารณะคือ การดูแลประชาชน สร้างสังคมให้สงบสุข เกิดความเป็นธรรมในระบบสังคม การศึกษาระยะสำคัญ และความสัมพันธ์ของนโยบายสาธารณะในบทนี้ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจพื้นฐานของนโยบายสาธารณะได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

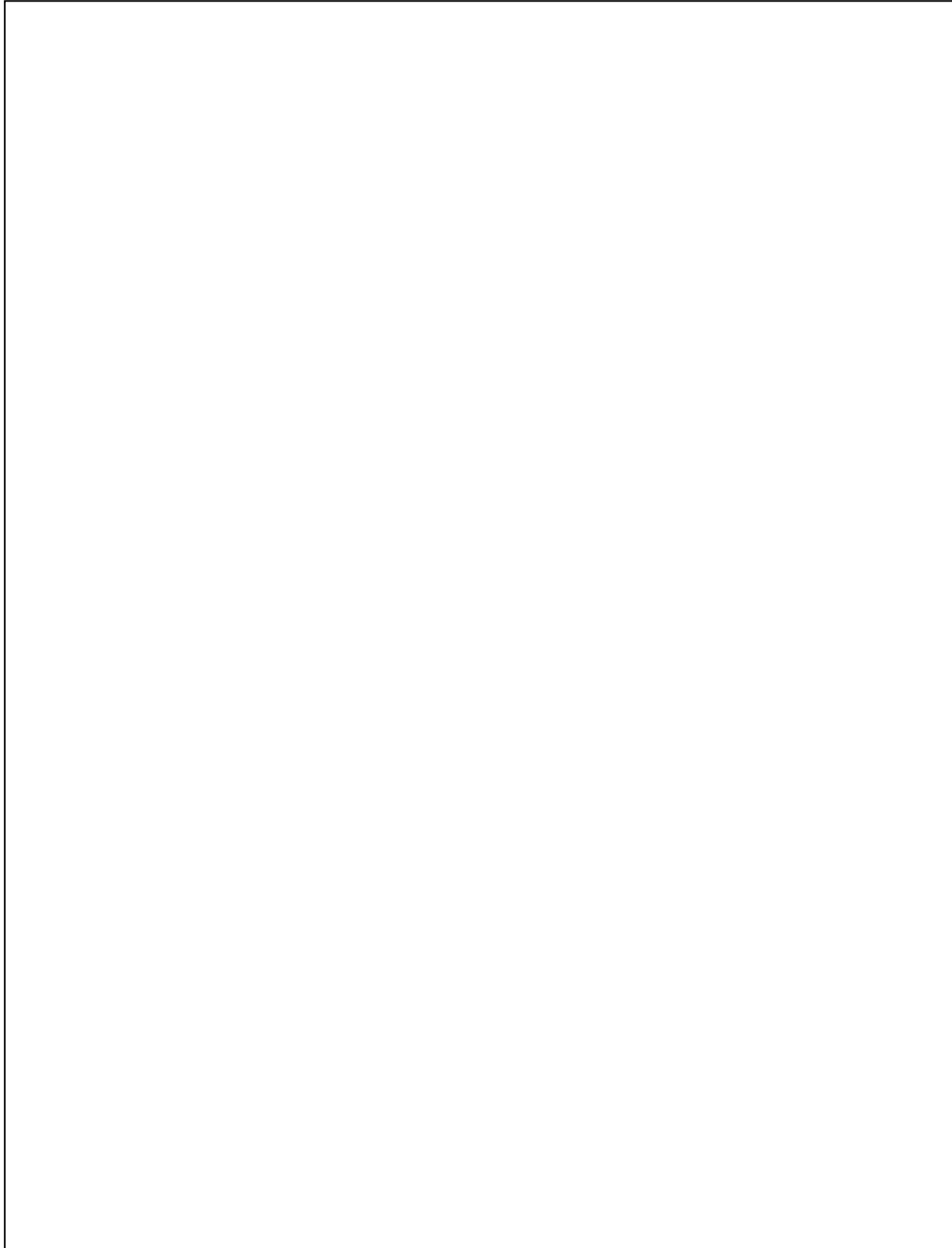
1. ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2553. เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มยุรี อนุমানราชชน. 2552. นโยบายสาธารณะ, กรุงเทพฯ. ชรรคมลการพิมพ์
3. สมบัติ ชำรงชัยวงศ์. 2544. นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์เสมาธรรม

ภาษาอังกฤษ

4. **Dye. R. Thomas.** 1998. **Understanding Public Policy.** 9Ed. New Jersey: Upper Saddle River.
5. **Haddad D. Wadi.**1995. **Education Policy Planning Process an Applied Framework.** Paris. UNESCO
6. **Sutton Rebecca.**1999.**The Policy Process: an Overview.** London: Oversea Development Institute.

หน่วยที่ 2

สารสรุปกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

โดย

อาจารย์ ดร. ณัฐรัฐ ชนชิตกร

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 2 สารสรุปกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

โมดูลที่

- 1.1 กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา
- 1.2 วงจรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา

สารสรุป

1) รัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายสาธารณะต้องคำนึงถึงปัจจัยองค์ประกอบนโยบายสาธารณะที่เป็นเรื่องของรัฐกับประชาชน หรือรัฐบาลกับกลุ่มคนในสังคม ในการสร้างโอกาส แนวทาง การทำงานร่วมกัน การวางแผนกรอบการอยู่ร่วมกันในทางปฏิบัติหมายถึง การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม

2) วงจรหรือวัฏจักรของนโยบาย (Policy Cycle) การศึกษาถึงวงจรนโยบายจะช่วยให้เห็นภาพของการเกิด หรือกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 2 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบาย กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษาได้
- 2) เข้าใจและอธิบายวงจรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษาได้

โมดูลที่ 1.1
กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

สาระ

1.1 กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

สาระสรุป

1. ส่วนประกอบสำคัญของกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายกระบวนการกำหนดของนโยบายการศึกษาได้
2. อธิบายการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการศึกษาได้

สาระที่ 1.1 กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

ความนำ

กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา (Education Policy Process) หรืออาจจะเรียกว่า การพัฒนานโยบาย ก็ได้ ซึ่งการศึกษาถึงกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา จะทำให้เข้าใจในการศึกษาถึงนโยบาย ตั้งแต่ วัตถุประสงค์ของนโยบายการศึกษา ใครเป็นผู้กำหนดนโยบายการศึกษา ใครจะเป็นผู้นำนโยบายไปดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินการมากน้อยเท่าไร เหล่านี้ประโยชน์ของการศึกษาแนวทางของกระบวนการกำหนดนโยบาย ดังนั้นในเนื้อหานี้จะสรุปสาระสำคัญซึ่งเป็นองค์ประกอบของกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

กระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา

การศึกษาถึงกระบวนการกำหนดนโยบายการศึกษา ก็คือการศึกษาขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย ซึ่งการศึกษาก็ถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะที่ประเทศ หรือรัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย ซึ่งขั้นตอนในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น มยุรี (2552: 88) ระบุไว้ประกอบด้วย

1. การก่อตัวของประเด็นปัญหา
2. การกลั่นกรองประเด็นปัญหา
3. การนิยามประเด็นปัญหา
4. การพยากรณ์
5. การกำหนดวัตถุประสงค์
6. การวิเคราะห์ทางเลือก

ในขณะที่ ทศพร (2553: 4) แบ่งกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะออกเป็น 5 ขั้นตอนใหญ่คือ

1. ขั้นก่อตัวของนโยบายสาธารณะ (Public Policy Formation)
2. ขั้นการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy Decision-Making)
3. ขั้นการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ (Public Policy Implementation)
4. ขั้นการประเมินผลนโยบายสาธารณะ (Public Policy Evaluation)
5. ขั้นการต่อเนื่อง (Public Policy Maintenance) หรือขั้นการยุตินโยบายสาธารณะ (Public Policy

Succession or Termination)

นอกจากทั้งสองท่านแล้ว นักวิชาการนโยบายสาธารณะที่มีชื่อเสียงอย่าง Dye (1998: 17) ได้เสนอแนวทางกระบวนการของนโยบายสาธารณะ (Policy Processes) ไว้ดังนี้

1. การกำหนดปัญหา (Identifying Problems)
2. การตัดสินใจเลือกปัญหา (Setting the Agenda for Decision Making)
3. การก่อรูปนโยบาย (Formulating Policy)
4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementing Policies)
5. การประเมินนโยบาย (Evaluating Policies)

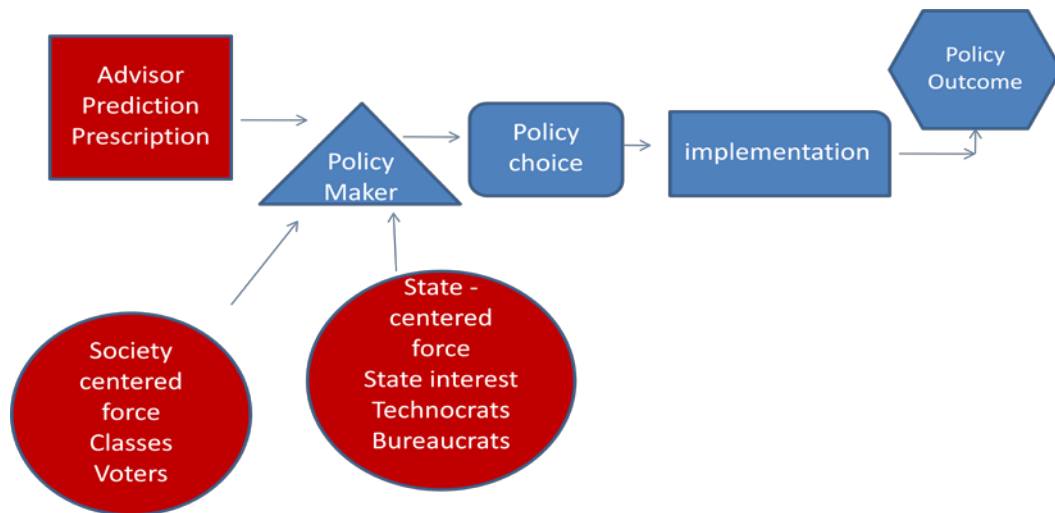
สรุป เป็นที่ชัดเจนแล้วว่า กระบวนการพัฒนาหรือกำหนดนโยบายการศึกษา มีแนวทางการกำหนดนโยบายตามขั้นตอน ที่ประกอบด้วย

1. การก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) เป็นขั้นตอนที่ค้นหาปรากฏการณ์หรือมีปัญหาอะไร
2. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) มีแนวทางอย่างไรบ้างในการแก้ปัญหา
3. การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) จะเลือกแนวทางใดดี
4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) จะนำแนวทางที่ได้ไปดำเนินการอย่างไรมีแผนการดำเนินการอย่างไร
5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) การดำเนินการตามแนวทางได้ผลหรือไม่

การมีส่วนร่วมของกระบวนการกำหนดนโยบาย

ในทางปฏิบัติ รัฐบาลซึ่งมีอำนาจสูงสุดภายในรัฐชาติ ต้องกำหนดนโยบายโดยคำนึงถึงปัจจัยองค์ประกอบนโยบายสาธารณะที่เป็นเรื่องของรัฐกับประชาชน หรือรัฐบาลกับกลุ่มคนในสังคม ในการสร้างโอกาส แนวทาง การทำงานร่วมกัน การวางแผนกรอบการอยู่ร่วมกันในทางปฏิบัติหมายถึง การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่จะวกกลับมาใช้กับชีวิตประจำวันของเขาเอง ตรงนี้เรียกว่า การร่วมกันกำหนดหรือออกนโยบายในการดูแลตนเอง ประเด็นที่น่าสนใจในเชิงปฏิบัติใครคือผู้กำหนดนโยบาย

Keeley (1997 อ้างถึงใน Sutton 1999) ได้นำเสนอรูปแบบกระบวนการก่อรูปของนโยบายที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่สนใจในการกำหนดนโยบายดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 3 Interests in the policy formation process

ที่มา: Keeley 1997 (อ้างถึงใน Sutton 1999: 26)

จากแผนภาพผู้ที่มีความสนใจการออกนโยบายจะประกอบด้วยบุคคลสามกลุ่ม

1. ผู้ที่เป็นพวกมีความรู้ในลักษณะที่อาจเรียกว่ากลุ่มมันสมองหรือคลังสมอง (Think Tank) ที่ประกอบด้วย ผู้ที่เป็นที่ปรึกษา (Advisors) พวกที่เป็นกลุ่มนักคาดการณ์ หรือสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคต (Predictions) และกลุ่มคนประเภทที่เป็นผู้ทำหรือผู้กำหนดกฎเกณฑ์ (Prescriptions) กลุ่มคนทั้งสามกลุ่มถือว่าเป็นผู้มีความรู้เชิงวิชาการด้านนโยบาย สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การเงิน การคลังและการต่างประเทศทั้งในระดับประเทศ และสากล คนกลุ่มนี้อาจเป็นนักวิชาการหรืออาจเป็นอาจารย์ประจำสถาบันอุดมศึกษาที่ศึกษาและเชี่ยวชาญในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย
2. กลุ่มคนที่เป็นผู้ที่มีอำนาจ (Society Centered Force) หรือผู้ที่มีสิทธิในระบบการออกเสียง (Classes Voters) กลุ่มคนเหล่านี้ อาจเป็นสมาคม ชมรม หรือองค์กรภาคเอกชนที่เป็นสภาองค์กรในภาคต่างๆ ถือว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นเสียงที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกนโยบายต้องรับฟัง เพราะองค์กรหรือสมาคมเหล่านี้จะมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการแสดงความคิดเห็นที่สามารถเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายได้ อีกทั้งสมาคมหรือสภาองค์กรเหล่านี้จะเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกัน เช่น สมาคมผู้ประกอบการอุตสาหกรรมด้านต่างๆ สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาการท่องเที่ยว หรือสหภาพกลุ่มผู้ใช้แรงงานในอุตสาหกรรมต่างๆ
3. เป็นกลุ่มผู้นำในรัฐบาล หรือผู้ที่มีอำนาจในรัฐ นักการเมือง (State Centered Force) กลุ่มผู้ต้องการหรือผู้สนใจในประโยชน์ของรัฐ (State Interest) นักเลือกตั้ง (Technocrats) รวมทั้งข้าราชการชนชั้นปกครอง (Bureaucrats) กลุ่มที่สามนี้จะป็นกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง สามารถดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักการเมืองและข้าราชการ เป็นกลุ่มที่ดูเหมือนจะ

เป็นอยู่ในอำนาจที่ชัดเจน อีกทั้งเป็นผู้เสนอแนวทางนโยบายสำหรับการหาเสียงเลือกตั้งไว้ ก็จะดำเนินการผลักดันนโยบายทันทีที่ได้รับเลือกตั้ง

ประเด็นการศึกษาใครเป็นผู้ออกนโยบาย เมื่อพิจารณาในแง่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลแล้ว ต่อไปนี้เรามาดูในรูปแบบของสถาบัน หรือองค์กร เป็นที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่สนใจศึกษานโยบาย จะเห็นได้ว่า รัฐในฐานะของผู้นำ หรือผู้บริหารประเทศ จะเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย โดยสถาบัน หรือองค์กร ต่างๆจะเป็นผู้ที่กระทำแทนรัฐ ได้แก่

1. ฝ่ายนิติบัญญัติ ที่ประกอบด้วย รัฐสภา และสถาบันที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ
 2. ฝ่ายบริหาร ที่ประกอบด้วย รัฐบาล คณะรัฐมนตรี หน่วยงานระดับ กระทรวง กรม และองค์กรปกครองทั้งระดับส่วนกลางและภูมิภาค
 3. ฝ่ายตุลาการ ที่ประกอบด้วยฝ่ายตุลาการ ศาล หรือองค์กรทางด้านกระบวนการตุลาการ
- ในนโยบายการศึกษาขององค์กรหรือสถาบันที่เกี่ยวข้องจะเป็น สภาการศึกษา สภาการวิจัยแห่งชาติ ในทางสังคมก็อาจจะเป็น สภาพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ (สภาพัฒนา)

นอกจากกลุ่มคน สถาบัน องค์กรต่างๆแล้ว มยูรี (2553: 42-44) สรุปว่าผู้ที่มีส่วนในการกำหนดนโยบายสาธารณะคือ

1. กลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group)
2. พรรคการเมือง (Political Parties)
3. ประชาชนทั่วไป (Individual Citizen)

สรุปได้ว่า ทั้งสามกลุ่ม สถาบัน และผู้ที่มีส่วนร่วม คือผู้ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายเพียงแต่ว่า เมื่อทุกกลุ่มได้มาพบปะเพื่อกำหนดนโยบายด้วยกันแล้ว จะสามารถจัดสรรผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายจะได้รับจากนโยบายได้หรือไม่ หมายความว่า ถ้าทั้งสามกลุ่มสามารถแบ่งผลประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบคะแนนเสียงการตอบรับ กิจกรรมที่ตอบสนองกลุ่ม หรือแม้กระทั่ง โอกาสในการนำเสนอ นโยบายสู่ประชาชนหรือคนในกลุ่ม จากการออกนโยบายได้ นโยบายนั้นก็จะเร่งรีบดำเนินการทันที

โมดูลที่ 1.2

วงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา

สาระ

1.2 วงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา

สาระสรุป

1. วงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา จะช่วยให้ผู้ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายได้เข้าใจในขั้นตอนของกระบวนการกำหนดหรือพัฒนานโยบาย
2. องค์ประกอบสำคัญของวงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีสาระสำคัญที่จะทำให้เห็นว่าการกำหนดนโยบายมีรายละเอียดที่อาศัยกระบวนการทำงานและการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

วัตถุประสงค์

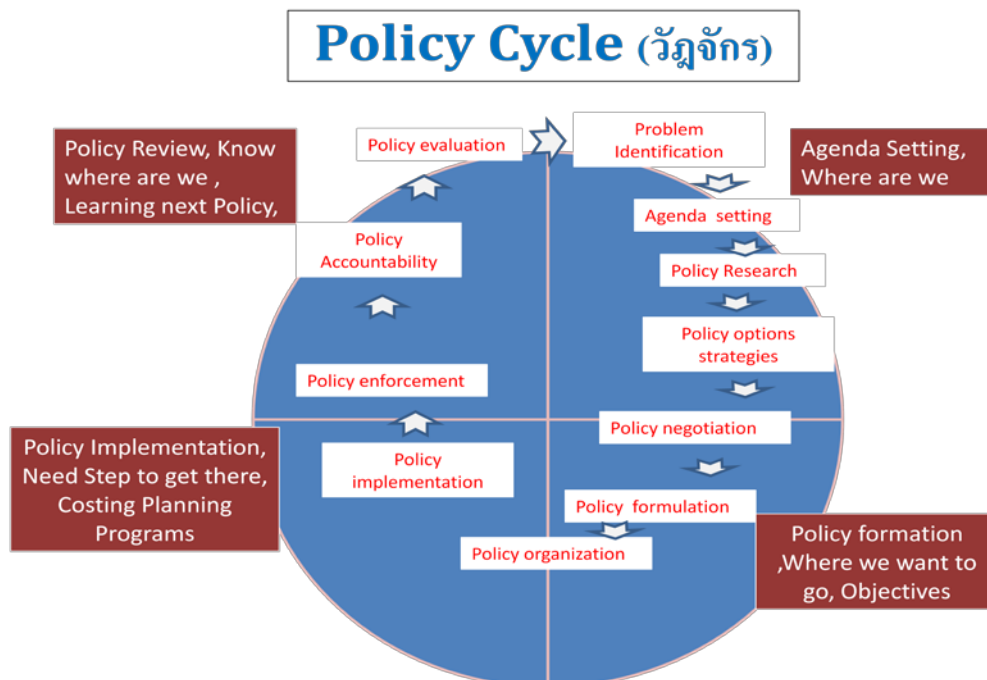
เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายวงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา
2. อธิบายสาระสำคัญของวงจรรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษาได้

สาระที่ 1.2 วงจรหรือวัฏจักรของนโยบายการศึกษา

เป็นที่ชัดเจนการกำหนดนโยบายเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ กระบวนการออกหรือกำหนดนโยบายทำกันอย่างไร เมื่อเป็นนโยบายเป็นเครื่องมือของรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจในการแก้ไขปัญหา หรือวางแนวทางการพัฒนา การออกนโยบายก็คงหนีไม่พ้นการศึกษาเตรียมการ และอาศัยกระบวนการทำงานตามโครงสร้างการบริหารประเทศ ที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบของประเทศแต่ละประเทศ การศึกษาถึงแนวทางการกำหนดนโยบายว่ามีขั้นตอนของการกำหนดนโยบายอย่างไร อาจเป็นการศึกษาที่เรียกว่า **วงจรหรือวัฏจักรของนโยบาย (Policy Cycle)** การศึกษาถึงวงจรนโยบายจะช่วยให้เห็นภาพของการเกิด หรือกระบวนการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลที่ประกอบด้วย

1. การก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) เกิดอะไรขึ้นบ้าง มีปัญหาอะไร
2. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) มีแนวทางอย่างไรบ้างในการแก้ปัญหา
3. การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision) จะเลือกแนวทางใดดี
4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) จะนำแนวทางที่ได้ไปดำเนินการอย่างไรมีแผนการดำเนินการอย่างไร
5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) การดำเนินการตามแนวทางได้ผลหรือไม่

แผนภูมิที่ 4 วงจรหรือวัฏจักรนโยบาย

ที่มา : ผู้เขียน

2. สารสำคัญของวงจรรหรือรัฐจักรของนโยบายการศึกษา

1. การก่อตัวนโยบาย (Policy Formation)

การศึกษาการก่อรูปนโยบายต้องเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ หรือชี้ชัด Identification ลักษณะสภาพของปัญหาสาธารณะให้ชัดเจนเพื่อให้มั่นใจว่า ปัญหาที่กำลังปรากฏอยู่นั้นเป็นปัญหาอะไร การกำหนดหรือระบุถึงปัญหาที่ชัดเจน เพื่อที่จะได้ทราบสภาพปัญหาโดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ หรือปัญหาด้านการก่อการร้าย ภัยคุกคามจำเป็นที่ผู้จะทำนโยบายต้องชี้ชัดในปัญหา ชั้นของปัญหาหรือความรุนแรงของปัญหา หรือเรื่องของปัญหาทางการจัดการศึกษา เด็กไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา ไม่มีเงินจะเรียนหนังสือ หรือปัญหาของเด็กนักเรียนลาออกการค้น ปัญหาเหล่านี้ต้องมีการระบุสาระสำคัญ เหตุของปัญหา ความรุนแรง หรือผลกระทบของปัญหา ความจำเป็นในการเร่งรีบแก้ไขปัญหา ถ้าไม่แก้ไขจะเกิดผลอย่างไร และถ้ารัฐบาลเข้าไปแก้ไขใครจะเป็นผู้ได้และเสียประโยชน์ ผลกระทบที่เกิดจากการแก้ไขตรงตามที่คาดหวังหรือไม่ ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการนำไปปฏิบัติต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้าง การระบุปัญหาที่ชัดเจนจะเป็นพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ลักษณะและสภาพปัญหาที่ผู้กำหนดนโยบายสนใจที่จะทำ นโยบายเพื่อที่จะแก้ไขปัญหา มักมีลักษณะดังนี้

1. เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นจากความรุนแรงทางการเมือง เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาภัยแล้ง หรือความไม่เป็นธรรมของสังคม
2. มีความรุนแรงและขยายวงกว้างออกไป เช่น ปัญหาของความเป็นเมืองที่มีอุตสาหกรรมที่มีมลภาวะเป็นพิษ ส่งผลต่อสังคมอย่างแพร่กระจาย หรือ ขยะมูลฝอยมากมายปล่อยไว้อาจเกิดเชื้อโรคระบาดอย่างรวดเร็วได้
3. มีความกระเทือนต่อความรู้สึกและเป็นที่สนใจของสังคมทั่วไป เช่น ปัญหาอาชญากรรมของเยาวชน ปัญหา แรงงานเด็ก และการค้าประเวณีของเยาวชน
4. มีลักษณะท้าทายต่ออำนาจและความชอบธรรมของรัฐ เช่น ปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ขบวนการโค่นล้มรัฐบาลโดยใช้กำลัง หรือการรุกรานของเพื่อนบ้าน เป็นต้น
5. เป็นเรื่องร่วมสมัย เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหาโรคเอดส์ โรคไข้หวัด 2009

เมื่อทราบลักษณะปัญหา นโยบายที่ชัดเจนแล้วจะต้องกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจน เพื่อให้ทราบถึงลำดับความสำคัญของนโยบายที่ต้องจัดทำ และการเลือกใช้นโยบายให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ อีกทั้งวัตถุประสงค์จะเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลสำเร็จของนโยบาย ที่จะนำไปปฏิบัติว่า นโยบายสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ วัตถุประสงค์นโยบายควรมีคุณลักษณะ

1. ชัดเจน และครอบคลุมประเด็นปัญหา นโยบายอย่างมาก
2. สอดคล้องกับค่านิยม ความต้องการของสังคม
3. มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติอย่างสูง
4. มีความสอดคล้องกับทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้

2. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation)

การกำหนดนโยบาย จะดำเนินการเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา หรือป้องกันปัญหาตามที่ได้มีการชี้ชัดถึงปัญหา รวมทั้งการกำหนดเป้าหมายของนโยบายไว้ชัดเจน แต่ทั้งนี้ในปัจจุบันวิวัฒนาการเมือง ได้ทำให้พรรคการเมืองได้เสนอนโยบายไว้ตอนหาเสียงแล้ว บางครั้งการกำหนดนโยบายจะเริ่มได้ทันที ที่พรรคการเมืองผู้เสนอนโยบายได้รับเลือกเข้ามาแล้วดำเนินการออกนโยบายทันที ความน่าสนใจในขั้นตอนการกำหนดนโยบายอยู่ที่ใครคือผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย หากเป็นนโยบายสาธารณะ การกำหนดนโยบายมักจะมีที่มาจาก ฝ่ายบริหารหรือการเมือง ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ และองค์กรอิสระต่าง ๆ การกำหนดนโยบายอาจจะมีการใช้การมีส่วนร่วมของหลายๆฝ่าย ซึ่งจะมีผลดีในแง่ของการยอมรับนโยบาย หรือการตรวจสอบนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ สังคม เศรษฐกิจ ที่ต้องใช้วงเงินค่อนข้างสูง

3. การตัดสินใจนโยบาย (Policy Decision)

การเลือกนโยบาย หมายถึง การเลือกวิถีทางหรือแนวนโยบายที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามต้องการ อาจรวมถึงนโยบายเทคนิคและกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี หลักจริยธรรมหรือคุณธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อค่านิยมที่เป็นรากฐานสำคัญในการเลือกนโยบาย การพิจารณาทางเลือกนโยบายมีเหตุผลประกอบด้วย

ประสิทธิผล (Effectiveness) ความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของทางเลือก

ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการผลิตผลผลิตโดยเปรียบเทียบจากต้นทุน

ความพอเพียง (Adequacy) ความสามารถในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่

ความเป็นธรรม (Equity) การกระจายตัวของผลการดำเนินการตามทางเลือก

การตอบสนอง (Responsiveness) ความสามารถในการเพิ่มเติมความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ความเหมาะสม (Appropriateness) การพิจารณาเชิงคุณค่าและความเป็นไปได้ในทาง

4. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation)

การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การนำนโยบาย แผนงาน หรือโครงการไปปฏิบัติให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติจะเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ผู้ออกนโยบายต้องมีการวางแผน จัดงบประมาณ หน่วยงานที่จะดูแลให้เกิดประสิทธิภาพ ตามเป้าหมายนโยบาย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ จะมีฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารหรือระบบราชการ กลุ่ม องค์กรชุมชน หรือภาคประชาสังคม

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ความยากง่ายของสถานการณ์ที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปจากการวางแผน ปัญหาด้านอื่นๆที่เผชิญอยู่ อาจมีน้อยหรือมากกว่าที่วิเคราะห์เอาไว้ปัญหาทางด้านสมรรถนะด้านบุคลากร เงินทุน เครื่องจักร วัสดุ ข้อมูลข่าวสาร เวลา (จำกัด) เทคโนโลยี เป็นต้นนอกจากนี้การต่อต้านหรือคัดค้านนโยบาย ของกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มการเมือง ข้าราชการ สื่อมวลชน ก็เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ กลยุทธ์ในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติจะต้องถูกกำหนดขึ้น โดยหน่วยงานหรือองค์กรที่มีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กลยุทธ์นั้นจะต้องเป็นกลยุทธ์ที่มีการกำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่าย

ปัญหาในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นในการปฏิบัติจึงเกิดปัญหาขึ้น โดยสรุปจำแนกออกได้เป็น 5 ปัญหา คือ

1. ปัญหาด้านสมรรถนะขององค์กร ประกอบด้วยปัจจัยย่อยด้านต่างๆ คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านเงินลงทุน ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ปัจจัยด้านโครงสร้างขององค์กร
2. ปัญหาด้านการกำกับดูแล ควบคุม คือการดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติของนโยบาย แผนงาน หรือโครงการ มีปัจจัยย่อยๆที่ส่งผลให้เกิดปัญหา คือ ความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแปลงนโยบาย ความชัดเจนของกิจกรรม แผนงาน และโครงการที่ถูกแปลงมาจากนโยบายและความสามารถในการกำหนดภารกิจ ตลอดจนมาตรฐานในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนและโครงการ
3. ปัญหาด้านความร่วมมือและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เหตุผลที่ทำให้สมาชิกในองค์กรไม่ให้ความร่วมมือหรือต่อต้านการเปลี่ยนแปลง จนทำให้เกิดปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติเนื่องจาก สมาชิกในองค์กรเห็นว่า นโยบายนั้นไม่ได้มาจากรากฐานความต้องการของตนที่แท้จริง หรือไม่เห็นความสำคัญของนโยบายนั้น สมาชิกในองค์กรเห็นว่านโยบายนั้นมีผลทำให้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของตนเปลี่ยนไป หัวหน้าหน่วยงานปฏิบัติไม่ให้ความสนับสนุน สมาชิกในองค์กรขาดความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

4. ปัญหาด้านอำนาจและความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากนโยบายบางนโยบาย เมื่อมีการนำไปปฏิบัติมักเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจาก (1) ลักษณะการติดต่อและความสัมพันธ์ที่หน่วยงานปฏิบัติกับหน่วยงานที่ควบคุมนโยบาย (2) ระดับความจำเป็นที่หน่วยงานปฏิบัติจะต้องแสวงหาความร่วมมือ พี่งพาหรือตกลงกับหน่วยงานหลักอื่นๆ (3) ระดับของความเป็นไปได้ที่เจ้าหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานจะทำงานร่วมกันได้

5. ปัญหาด้านความสนับสนุนและความผูกพันขององค์กรและบุคคลสำคัญ เป็นปัญหาที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง ซึ่งอาจลุกลามส่งผลถึงความล้มเหลวของนโยบายได้โดยตรง ถ้าองค์กรหรือบุคคลสำคัญซึ่งได้แก่กลุ่มอิทธิพล กลุ่มผลประโยชน์ นักการเมือง ข้าราชการระดับสูง ตลอดจน สื่อมวลชน ไม่ให้ความสนับสนุนปัญหาในการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมเกิดขึ้น

สรุปการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนในการคิดวิเคราะห์ว่านโยบายที่กำหนดขึ้นมีเป้าหมายอะไร เมื่อทราบเป้าหมายแล้วต้องมีการคิดวิเคราะห์ว่าจะมีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้เป้าหมายนั้น บางตำราเรียกว่าการแปลงนโยบาย ผลลัพธ์ที่ได้จากการแปลงนโยบายคือแผนอันจะนำไปสู่การจัดทำโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง ในการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการระดมทรัพยากรต่างๆ และยังเป็นนโยบายสาธารณะจะต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงาน หรือบุคลากรเป็นจำนวนมาก ทั้งหน่วยงานเดียวกันหรือต่างหน่วยงาน เช่น นโยบายปราบปรามยาเสพติด มีทั้งกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม ตำรวจ ทหาร ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายหน่วยงานการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเกิดอุปสรรคและปัญหา ดังนั้นก่อนที่จะกำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย

5. การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)

เพื่อให้ทราบผลว่าการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ ในกรณีที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะได้มีการปรับแผน แผนงาน โครงการ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์มากขึ้นเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้รู้ว่า แผน แผนงาน โครงการ นั้นควรจะดำเนินการต่อไปหรือยุติ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสนับสนุนหรือยกเลิก การประเมินผลจะเป็นเครื่องมือช่วยตัดสินใจว่าควรจะยกเลิกโครงการ หรือสนับสนุนให้มีการขยายผลต่อไป โดยเฉพาะการมีโครงการใหม่ ๆ ยังมิได้จัดทำในรูปของโครงการทดลองซึ่งมีโอกาสจะผิดพลาดหรือล้มเหลวได้ง่าย

2. เพื่อทราบถึงความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามโครงการ ว่าเป็นไปตามที่กำหนดวัตถุประสงค์

และเป้าหมาย หรือกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้เพียงใด

3. เพื่อปรับปรุงงาน ถ้าเรานำโครงการไปปฏิบัติแล้ว พบว่าบางโครงการไม่ได้เสียทั้งหมด แต่ก็ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกข้อ เราควรนำโครงการนั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น โดยพิจารณาว่าโครงการนั้นบกพร่องในเรื่องใด เช่น ขาดความร่วมมือของประชาชน ขัดต่อค่านิยมของประชาชน ขาดการประชาสัมพันธ์หรือสมรรถนะขององค์กรที่รับผิดชอบต่ำ เมื่อเราทราบผลของการประเมินผล เราก็จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงประเด็น

4. เพื่อขยายผล ในการนำโครงการไปปฏิบัติ ผลปรากฏว่าโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด วัตถุประสงค์ เราก็ควรจะขยายผลโครงการนั้นต่อไป แต่การขยายผลนั้นมีได้หมายความว่าขยายไปได้ทุกพื้นที่ การขยายผลต้องคำนึงถึงมิติของประชากร เวลา สถานที่ สถานการณ์ต่าง ๆ ปลูกพืชเมืองหนาวจะประสบความสำเร็จดีในพื้นที่ภาคเหนือ แต่ถ้าขยายผลไปยังภูมิภาคอื่นอาจจะไม่ได้ผลดีเสมอไป เพราะต้องคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ เชื้อชาติ ค่านิยม ฯลฯ

สรุป ในกระบวนการกำหนดหรือพัฒนานโยบายทางการศึกษา เป็นการดำเนินการที่มีขั้นตอนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายด้านการศึกษาที่เป็นนโยบายในการสร้างมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้และพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ มีการใช้งบประมาณสูงและดำเนินการกับคนจำนวนมาก อีกทั้งนโยบายส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมดังนั้นการกำหนดนโยบายจึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อการตรวจสอบในเชิงการใช้งบประมาณ หรือที่มาที่ไปของการกำหนดและการนำไปปฏิบัติของนโยบาย แต่ Sutton, (1999) ได้กล่าวถึงการกำหนดนโยบายเป็น 2 แนวทางที่อาจแตกต่างจากรูปแบบการกำหนดนโยบายดังกล่าวข้างต้น คือ

1) ในเชิงการเรียนรู้แบบโต้ตอบ (Interactive Learning) เป็นการนำเสนอนโยบายในลักษณะบน-ล่าง (Top-Down) โดยไม่มีการมีส่วนร่วมของสังคมในลักษณะการนำไปสู่การปฏิบัติ และ

2) นโยบายในเชิงของประสบการณ์ของสังคม (Policy as Social Experiment) ในลักษณะที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของสังคมในรูปแบบลองผิดลองถูก (Trial and Error)

ดังนั้นการจะนำกระบวนการกำหนดหรือพัฒนานโยบายการศึกษาในรูปแบบใดไปใช้ให้เหมาะสมกับประเทศหรือรัฐนั้นๆ คงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบด้าน ระบบการเมือง การปกครอง ระบบเศรษฐกิจ และสังคมของชนในชาตินั้นๆ ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและท้าทายผู้ที่กำหนดนโยบายสาธารณะที่จะต้องระมัดระวังและทำการศึกษาข้อมูลและเตรียมความพร้อมในการจะกำหนดนโยบายต่างๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

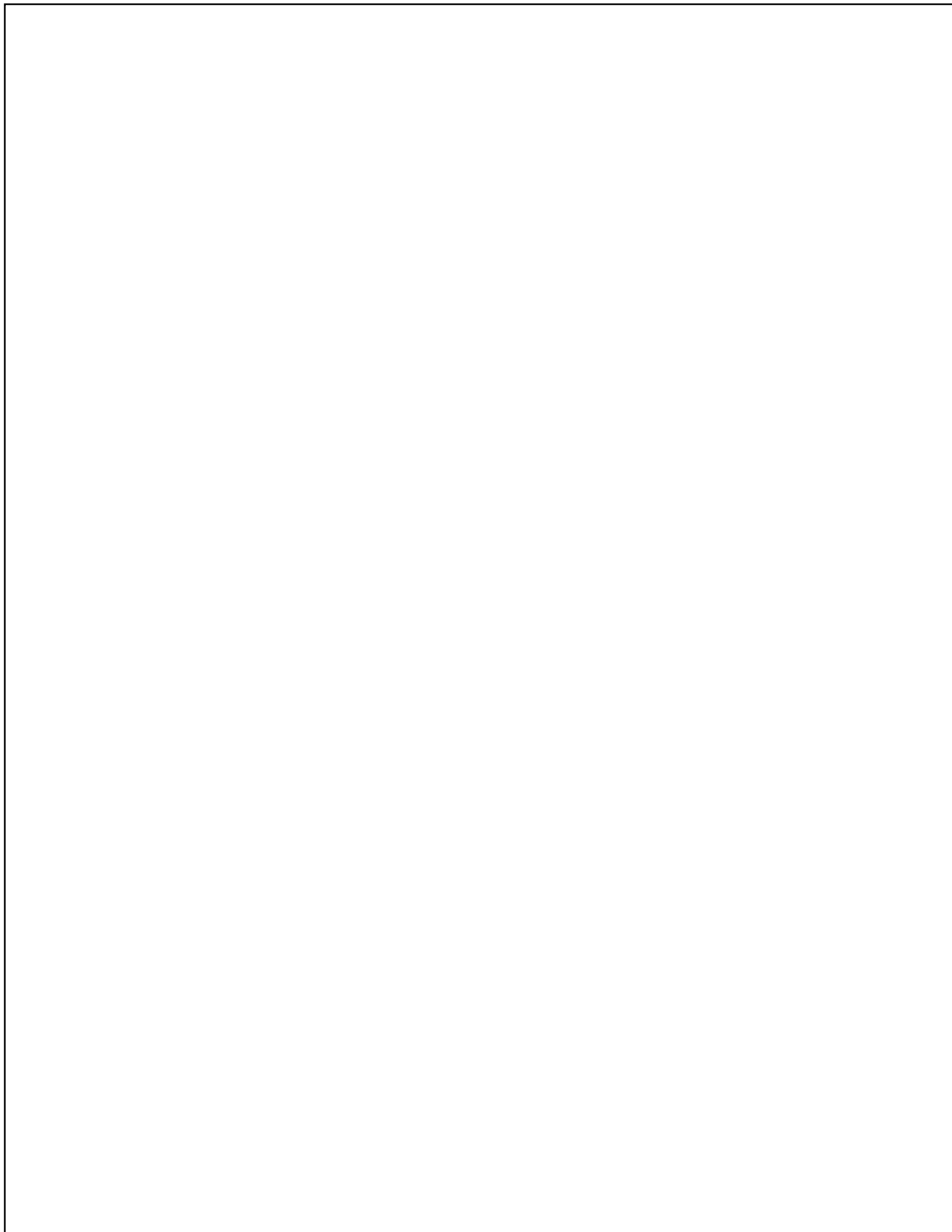
1. ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2553. เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มยุรี อนุমানราชชน. 2552. นโยบายสาธารณะ, กรุงเทพฯ. ชรรคมลการพิมพ์

ภาษาอังกฤษ

3. Dye. R. Thomas. 1998. *Understanding Public Policy*. 9Ed. New Jersey: Upper Saddle River.
4. Sutton Rebecca. 1999. *The Policy Process : an Overview*. London: Oversea Development Institute.

หน่วยที่ 3

สารสรุปบริบทแนวโน้มการกำหนดนโยบายการศึกษา

โดย

ศาสตราจารย์ ดร. ทวีป ศิริรัมย์

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
 หน่วยที่ 3 สารสรุป บริบทแนวโน้มการกำหนดนโยบายการศึกษา
 โมดูลที่

- 1.1 แนวโน้มกับการจัดทำนโยบายและการวางแผนการศึกษา
- 1.2 แนวโน้มเกี่ยวกับประเด็นนโยบายการศึกษา

สารสรุป

1. แนวโน้มของการจัดทำนโยบายและการวางแผนการศึกษาข้าราชการประจำยังคงมีบทบาทในการทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อฝ่ายการเมือง โดยอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ในการเสนอความต้องการ แล้วนำมาประมวลเป็นนโยบายและการวางแผนการศึกษา
2. ประเด็นนโยบายการศึกษาเป็นเรื่องระยะยาว ประเด็นใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเมื่อความคิดของสังคมเปลี่ยนไป ทำให้นโยบายเปลี่ยนไป

วัตถุประสงค์

เมื่อการศึกษาจบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. วิเคราะห์แนวโน้มเกี่ยวกับกระบวนการ นโยบายและระบบการวางแผนการศึกษาได้
2. อภิปรายเกี่ยวกับแนวโน้มของประเด็นนโยบายการศึกษาต่าง ๆ ได้

โมดูล 1.1 แนวโน้มของการจัดทำนโยบายและการวางแผนการศึกษา

เป็นแนวโน้มที่มีความเป็นไปได้สูงในการทำนโยบายและการวางแผนการศึกษา โดยพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อแนวทางที่จะเกิดขึ้น รายละเอียดมีดังนี้

1. นโยบายทางการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา จะยังคงมีที่มาจากข้าราชการประจำเป็นผู้เสนอแนวนโยบาย กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการประจำของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และกองนโยบายและแผน การศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการอุดมศึกษา ยังคงเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดและจัดทำนโยบายทางการศึกษา และข้อเสนอแนะนโยบายเหล่านั้นก็จะได้รับการนำไปพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของแนวนโยบายของรัฐบาล ที่เข้ามาบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ เพราะรัฐสภา พรรคการเมือง และนักการเมือง ขาดแคลนระบบข้อมูลข่าวสาร การศึกษาที่ครอบคลุมครบถ้วน และขาดผลงานการศึกษาที่ข้าราชการประจำได้ปฏิบัติและขาดแคลนความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญด้านการศึกษา ทำให้สถาบันทางการเมืองมีศักยภาพและความสามารถไม่เพียงพอที่จะกำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ โดยไม่ต้องอาศัยข้อเสนอแนะแนวนโยบายการศึกษาจากฝ่ายข้าราชการประจำและข้าราชการประจำมีข้อได้เปรียบ คือ มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญเฉพาะอยู่แล้ว ข้าราชการที่ดูแลนโยบายและแผนการศึกษา ยังมีโอกาสได้ติดตามศึกษาปัญหาการศึกษามาเป็นเวลายาวนาน ย่อมเข้าใจปัญหาการศึกษาดีกว่าฝ่ายการเมือง ถึงแม้ว่าร่างแนวนโยบายจะดำเนินการร่างโดยข้าราชการประจำ แต่ฝ่ายการเมืองก็ไม่ได้ตอบสนองตามนโยบายที่ร่างทุกประเด็นเพราะนักการเมืองก็มักมีประเด็นเร่งด่วนที่ต้องการให้เกิดการปฏิบัติโดยเร็ว และมองร่างข้าราชการเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มักเสนอนโยบายที่เป็นประโยชน์กับข้าราชการประจำมากกว่าผลประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับหรือข้อเสนอใดที่ถ่วงนำไปปฏิบัติแล้วจะมีผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ข้อเสนอเหล่านั้นก็อาจจะไม่ได้รับการบรรจุไว้ในแผนหรือปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของนักการเมือง อย่างไรก็ตามบทบาทของข้าราชการประจำในการจัดทำนโยบายพัฒนาการศึกษาต่อนักการเมืองก็ยังคงมีความสำคัญและ ยังคงดำเนินต่อไป ในระบบประชาธิปไตยที่มีข้าราชการมีบทบาทสำคัญอยู่เบื้องหลังการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาต่อไป

2. นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท มีแนวโน้มที่จะมีการจัดทำเป็นระยะยาว การจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาในอดีตได้ยึดเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่ง

เป็นแผน 5 ปี เป็นกรอบในการจัดทำแผน ข้อจำกัดของการพัฒนาการศึกษาในรอบ 5 ปี ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของการพัฒนาและการจัดการศึกษาซึ่งต้องอาศัยความต่อเนื่องในด้านการดำเนินงานและติดตามประเมินผลเป็นระยะยาวนาน การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาระยะยาว จะช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศด้านการเตรียมกำลังคนที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะยาวริเริ่มโครงการโดยทบวงมหาวิทยาลัย คือ แผนอุดมศึกษาระยะยาว 5 ปี (พ.ศ. 2533 – 2547) แผนระยะยาวนี้เป็นแผนแม่บทกำกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะ 5 ปี รวม 3 แผน คือ แผนระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ถึงแผนระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) และในปี พ.ศ. 2549 ก็ได้จัดทำแผนระยะยาว 15 ปี อีกครั้งหนึ่งการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาวนี้น่าจะเป็นแนวทางที่องค์กร การศึกษาทุกระดับและทุกประเภทนำไปพิจารณาทบทวน กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา เพราะธรรมชาติของการจัดการศึกษาไม่เพียงแต่จะอาศัยความต่อเนื่องยาวนาน เท่านั้น แต่จะต้องมีพื้นฐานอยู่บนความเข้าใจและแนวโน้มด้านต่าง ๆ รวมทั้งความตระหนักในทิศทางการพัฒนาอันพึงประสงค์ ดังนั้น แผนพัฒนาการศึกษาจำเป็นต้องเป็นแผนที่ยืดหยุ่น และไวต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับเปลี่ยนให้ทันการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3. ปัญหาด้านเอกภาพในการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา เนื่องจากมีหลายหน่วยงาน หลายสังกัด ทำหน้าที่ในการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ละหน่วยงานจัดตั้งขึ้น และอยู่ภายใต้กฎหมายของแต่ละหน่วยงาน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษา ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ นั้นทับซ้อนกัน ทำให้เกิดปัญหาในการกำหนดนโยบายและแผน ขาดการประสานงานกันอย่างจริงจัง ทำให้การจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาขาดเอกภาพ มีการจัดทำนโยบายและแผนทับซ้อนกัน

4. การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายอาชีพมากขึ้น แนวโน้มโครงสร้างสังคมในอนาคตจะมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น แนวนโยบายและแผนการศึกษาที่ดีจะต้องสามารถตอบสนองปัญหา และความต้องการของสังคมอย่างถูกต้อง ดังนั้น การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยแนวความคิดจากบุคคลหลากหลายอาชีพ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ เพื่อให้นโยบายและแผนการศึกษาสามารถผสมกลมกลืน แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักความต้องการของสังคม หลักความต้องการของตลาดแรงงาน และหลักการลงทุนโดยอย่างเหมาะสมและกลมกลืนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของประเทศ

5. หน่วยงานการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทจะมีบทบาทสำคัญในการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษา มูลเหตุของแนวโน้มที่หน่วยงานการศึกษาระดับภูมิภาคท้องถิ่น และระดับสถานศึกษาจะมีบทบาทในการจัดทำนโยบายและการวางแผนการศึกษามากยิ่งขึ้นเป็นผลมาจากแนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค ท้องถิ่น และสถานศึกษาจะยังคงเป็นแนวความคิดกระแสหลัก สืบเนื่องต่อไปในทศวรรษหน้า ควบคู่ไปกับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา ดังนั้น ประชาชนในภูมิภาคและท้องถิ่น จะมีสิทธิในการรับหรือปฏิเสธบริการทางการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทได้มากขึ้น สถาบันการศึกษาสามารถจัดหลักสูตรท้องถิ่นให้นักเรียนได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตนเอง ขณะเดียวกัน สถานศึกษาในภูมิภาคและท้องถิ่นจะมีการแข่งขันในเรื่องคุณภาพของบริการการศึกษาเพื่อความอยู่รอดของตัวเองมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันนี้ อัตราการเกิดน้อยลง จำนวนนักเรียนน้อยลง ผู้ปกครองนักเรียนจึงมีสิทธิ์เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานของตนได้มากขึ้น สภาพการณ์ดังกล่าวจะส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภทเพิ่มบทบาทในการจัดทำนโยบายและการวางแผนการศึกษาของตนอย่างต่อเนื่อง

6. เนื้อหาของนโยบายและแผนการศึกษามีแนวโน้มที่จะเจาะลึกลงไปในพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น กล่าวคือ จะมีนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาตามพื้นที่เป้าหมาย เช่น แผนพัฒนาการศึกษาบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก แผนพัฒนาพื้นที่สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจภาคเหนือ แผนพัฒนาการศึกษาชายแดน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น และจะมีนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับผู้พิการ แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับชุมชนแออัดในเขตเมือง แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อยในชนบท แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับบุตรของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวหนาแน่น โครงการการศึกษาสำหรับบุตรหลานกรรมกรก่อสร้าง ฯลฯ รัฐจะต้องมีกระบวนการที่ค่อย ๆ เลือkbางจุดบางเรื่องที่ทำให้ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ และเห็นด้วยมาปฏิบัติ จึงจะสามารถลดความขัดแย้งระหว่างความหวังและสิ่งที่จริงจริงลงได้

7. การจัดทำนโยบายและแผนอุดมศึกษาจะต้องใช้ความร่วมมือมากขึ้น ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชนกระจายให้บริการการศึกษาไปยังเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศรวมทั้งการยกฐานะสถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เป็นมหาวิทยาลัยอิสระทั่วประเทศ ในขณะเดียวกัน รัฐก็ลดบทบาทการควบคุมมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนลง ให้มีอิสระทางวิชาการและการบริหารเพิ่มขึ้น เพื่อความคล่องตัวในการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้จะทำให้รัฐหันมาให้ความสำคัญเกี่ยวกับเอกภาพด้านนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รัฐอาจจะดำเนินความพยายาม

หรือผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนร่วมมือกันวางแผนนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ระยะยาวร่วมกัน

8. องค์กรวิชาชีพ จะมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านปริมาณและคุณภาพการผลิตบุคลากรในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น องค์กรวิชาชีพครู ซึ่งได้แก่ ครุสภา องค์กรวิชาชีพแพทย์ ซึ่งได้แก่ แพทยสภา องค์กรวิชาชีพพยาบาล ซึ่งได้แก่ สภาการพยาบาล องค์กรวิชาชีพวิศวกรรม ได้แก่ สภาวิศวกร องค์กรวิชาชีพทางด้านกฎหมาย ได้แก่ เนติบัณฑิตสภา ฯลฯ นโยบาย การศึกษาและการผลิตบุคลากรกลุ่มวิชาชีพชั้นสูงในเชิงปริมาณจะมีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ

3.2 แนวโน้มเกี่ยวกับประเด็นนโยบาย

ประเด็นนโยบายเดิม ที่มีแนวโน้มว่าจะมีความสำคัญในอนาคตน่าจะมีดังนี้

1. การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อตอบสนองโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่ ซึ่งเป็นสังคมยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรมจะต้องพัฒนาตามเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ผลิตสินค้าและบริการตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการผลิตสำหรับผู้บริโภคทั่วโลก

2. นโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษา ในประเทศไทยขณะนี้ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในสังคมชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนบทที่อยู่ห่างไกล คนชายแดนจะได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพน้อยกว่าคนในเมือง การที่จะให้คนที่มีโอกาสน้อยกว่าได้มีโอกาสเพิ่มขึ้น จะต้องจัดระบบการศึกษาชดเชยส่วนที่ไม่ เท่าเทียมกันเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ทั่วประเทศ เพื่อสร้างความเป็นธรรมในด้านโอกาสและคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน

3. การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็น เวลา 15 ปี ครอบคลุมสมบูรณ์ทั่วประเทศ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นการจัดการศึกษาครอบคลุมตั้งแต่ชั้นอนุบาลเป็นเวลา 3 ปี ระดับประถม ศึกษาเป็นเวลา 6 ปี และระดับมัธยมเป็นเวลา 6 ปี ในกรณีที่นักเรียนเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความประสงค์จะเรียนระดับอาชีวศึกษาตอนต้น ทดแทนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายก็สามารถกระทำได้ ซึ่งการจัดการศึกษาให้ครบ 15 ปีนี้ จะต้องไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่ายซึ่งรวมทั้งหนังสือ และอุปกรณ์การเรียนด้วย ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศอย่างเท่าเทียมกัน

4. การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่เพียงแต่จะจัดการศึกษาในวัยเรียนเท่านั้น แต่ต้องจัดการศึกษาให้กับคนในวัยทำงานด้วย คน ในวัยทำงานอายุระหว่าง 15-60 ปี จะมีความต้องการการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการส่วนตัวและลักษณะของงานอาชีพ ที่ต้องได้รับการศึกษาตลอดเวลา ตามภาวะสังคมและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนไป มีการจัดการศึกษาในรูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ มีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบและหลายวิธี การที่จะสอดคล้องกับการนำผลการศึกษาไปใช้ให้สอดคล้องกับการทำงาน

5. การศึกษาเพื่ออาชีพ ตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในปัจจุบันนี้ ตลาดแรงงานมีความเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงานก็ต้องจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่ ตำแหน่งงานเมื่อเปลี่ยนงานใหม่ก็จะต้องจัดการศึกษาใหม่ให้สอดคล้องกับลักษณะงาน ทำให้ต้องจัดการศึกษาอบรมอย่างหลากหลายตลอดเวลา เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และหรือเฉพาะเจาะจงตามลักษณะของงานที่หลากหลาย

6. การพัฒนาวิชาชีพครูและยกมาตรฐานวิชาชีพจากงานวิจัยในหลายประเทศ ชี้ชัดว่าคุณภาพของครูจะสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กล่าวคือ ประเทศที่มีครูที่มีคุณภาพสูงจะมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมสูง ฉะนั้น ทุกประเทศจึงพยายามชักชวน เชิญชวนคนเก่ง คนดี มีความสามารถเข้ามาเป็นครู โดยยกมาตรฐานวิชาชีพครู ให้สูงขึ้น เพิ่มค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้คนเข้ามาเป็นครู ครูสภาซึ่งเป็นสภาของครูก็จะทำหน้าที่ชักจูงคนเก่ง คนดีเข้ามาเป็นครูและพยายามรักษาและส่งเสริมอาชีพให้ครูก้าวหน้าทัดเทียมกับอาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เช่น อาชีพแพทย์ อาชีพวิศวกร อาชีพนักบัญชี เป็นต้น

7. สนับสนุนการจัดการศึกษาเอกชนให้ มีคุณภาพภาคเอกชนที่เข้มแข็งโดยเฉพาะมูลนิธิ องค์กร หน่วยงานทางการศึกษาต่าง ๆ ควรจะได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ให้จัดตั้งสถาบันการศึกษาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัด โดยภาคเอกชนจะมีความคล่องตัว มีกองทุนจำนวนมากในการจัดการศึกษา ในประเทศที่พัฒนาแล้ว มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง มีผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ เป็นมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการ โดยภาคเอกชน ซึ่งเป็นมูลนิธิ และองค์การการกุศลต่าง ๆ มหาวิทยาลัยเหล่านี้จะสามารถจ้างอาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการด้วยอัตราเงินเดือนสูง จัดแรงจูงใจในการทำงานสูง ทำให้อาจารย์มีผลงานทางวิชาการจนเป็นที่ยอมรับจากนักวิชาการทั่วโลก

8. พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดการเรียนการสอนและบริหารการศึกษาเร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับ

คุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อการศึกษาที่สามารถส่งความรู้ไปยังผู้เรียนโดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ต เพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง จัดห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ในโรงเรียนอย่างทั่วถึง

9. การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มากยิ่งขึ้นออกกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการกระจายอำนาจบริหารบุคคลและจัดสรรทรัพยากรไปยังเขตพื้นที่และโรงเรียน โดยออกกฎหมายให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล ให้กรรมการการศึกษาของเขตพื้นที่และโรงเรียนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษาในระดับท้องถิ่น จัดหลักสูตรระดับท้องถิ่น คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงขึ้น

10. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษามีความคล่องตัวและมีความเป็นอิสระทางวิชาการ ขณะนี้มีมหาวิทยาลัยมากกว่า 10 มหาวิทยาลัยได้เป็นมหาวิทยาลัยอิสระ ออกนอกระบบราชการเป็นองค์กรมหาชน ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล แต่มหาวิทยาลัยมีระเบียบปฏิบัติที่เป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารกิจการวิชาการได้อย่างอิสระและหารายได้เข้ามหาวิทยาลัยภายใต้การกำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัยได้อย่างคล่องตัว รัฐบาลทำให้เงินอุดหนุนเป็นเงินก้อน ให้มหาวิทยาลัยบริหารภายใต้ระเบียบของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง

ประเด็นนโยบายการศึกษาใหม่ ที่จะได้รับการพิจารณาประกาศใช้ในอนาคต น่าจะมีดังนี้

1. ความเป็นเอกภาพของนโยบายทางการศึกษา เนื่องจากมีหน่วยงานเป็นจำนวนมากที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายทางการศึกษา ทำให้ขาดเอกภาพในด้านนโยบาย ขณะนี้ฝ่ายการเมืองมีบทบาทมากขึ้น เชื่อว่าในอนาคตพรรคการเมืองที่เข้ามาเป็นรัฐบาลจะมีบทบาทที่สำคัญในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา ทำให้เอกภาพมากขึ้นเป็นหนึ่งเดียว

2. การปฏิบัติโครงสร้างระบบการวางแผนการศึกษาและการจัดทำแผนการศึกษาระยะยาว เป็นที่ทราบกันแล้วว่า การวางแผนการศึกษาเป็นกิจกรรมระยะยาว แผนการศึกษาระยะเวลา 5 ปี ยังไม่เพียงพอจะต้องจัดทำแผนระยะยาว 15 ปี เป็นแกนนำเพื่อเป็นแนวทางกว้าง ๆ ก่อน แล้วค่อยจัดทำแผนระยะ 5 ปี ภายใต้กรอบแผนระยะยาว 15 ปี ก็จะทำให้แผนพัฒนาการศึกษามีความต่อเนื่อง เป็นระบบ มากยิ่งขึ้น

3. การสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการวิจัยและพัฒนาประเทศ ขณะนี้มหาวิทยาลัยที่มีความพร้อม 9 แห่งได้รับการยกฐานะให้เป็นมหาวิทยาลัยวิจัย ซึ่งจะได้รับการงบประมาณพิเศษเพื่อทำภารกิจด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นหลัก ขณะนี้ประเทศไทย จัดสรรงบประมาณวิจัยประมาณเพียง 0.28 เปอร์เซ็นต์ ของ G.P.D. ซึ่งถือว่าน้อยมาก รัฐบาลมีนโยบายจัดสรรทุนวิจัยเพิ่มขึ้นเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ ของ G.P.D. ซึ่งคาดว่าจะงบประมาณด้านการวิจัยจะเพิ่มขึ้นทุกปี

4. การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนากองทุนเพื่อส่งเสริมการศึกษา ขณะนี้มหาวิทยาลัยมากกว่า 10 แห่งได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอิสระ เป็นองค์กรอิสระอยู่นอกกระบวนการราชการ รัฐบาลส่งเสริมให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารโดยจัดสรรเงินก้อน (Block Grant) เป็นรายปี ในโอกาสต่อไปรัฐบาลก็จะตั้งกองทุนขึ้นสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการศึกษาเพิ่มขึ้น

5. ปรับปรุงค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ให้ผู้เรียนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด ขณะเดียวกัน ก็จัดให้โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ ในอนาคตโดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางกา รศึกษา การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจากขณะนี้ประชาชนในท้องถิ่นมีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมกับการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

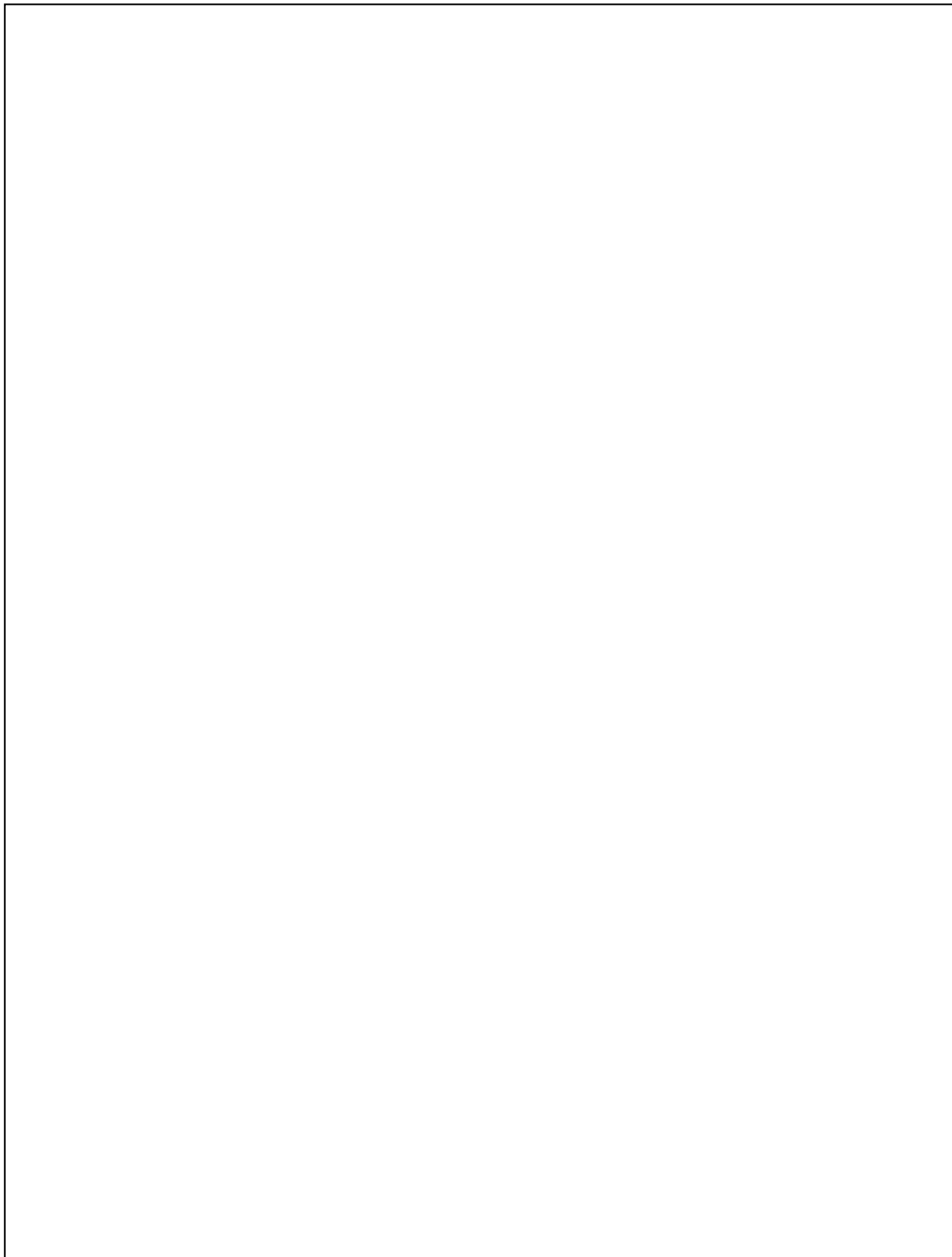
7. ปรับปรุงเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมี ความเจริญงอกงามทางคุณธรรม แต่เดิมมีนโยบายด้านการศึกษาที่ส่งเสริมความรู้ คู่คุณธรรม แต่ในปัจจุบันพบว่าผู้มีการศึกษามีคุณธรรมตกต่ำลง จึงมีนโยบายที่จะกำหนดให้มีคุณธรรม นำความรู้ ซึ่งเป็นการเน้นด้านคุณธรรมเพิ่มขึ้น

8. ส่งเสริมการศึกษาเพื่อความเข้าใจและความสั มพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนเพิ่มขึ้น เนื่องจากในปี พ .ศ. 2558 จะเปิดเสรีทางการค้าและลงทุนในประเทศต่าง ๆ ในประชาคมอาเซียนทำให้ประชาชนจากประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายเข้าออกประเทศต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

9. ส่งเสริมการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนอย่างเข้มข้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อสื่อสารสร้างความเข้าใจต่อกันเพิ่มขึ้น

หน่วยที่ 4

สารสรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โดย

อาจารย์ ดร. จักรพรรดิ วัฒนา

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 4 สารสรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

โมดูลที่

- 1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 1.2 สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

สารสรุป

1. แนวทางการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.1 เหตุผลในการประกาศใช้
 - 1.2 การใช้บังคับ
 - 1.3 โครงสร้างของกฎหมาย
 - 1.4 สารสำคัญของกฎหมาย
2. ปัญหาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 4 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบาย แนวคิด และองค์ประกอบที่เป็นสารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้
- 2) เข้าใจและอธิบายทิศทางการจัดการศึกษาของไทยได้

โมดูลที่ 1.1

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

สาระ

1. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย
2. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

สาระสรุป

1. บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข

การศึกษาและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสิทธิในการศึกษาได้
2. อธิบายแนวทางการดำเนินนโยบายด้านการศึกษาได้

สาระที่ 1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 81 รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปะ วิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

สรุป ด้านการจัดการศึกษารัฐต้องจัดการศึกษาครอบคลุมทุกคนอย่างเสมอภาค และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

โมดูลที่ 1.2

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระ

1. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สารสรุป

1. การจัดการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 - 1.1 เหตุผลในการประกาศใช้
 - 1.2 การใช้บังคับ
 - 1.3 โครงสร้างของกฎหมาย
 - 1.4 สาระสำคัญของกฎหมาย
2. ปัญหาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาได้
2. อธิบายแนวทางการดำเนินนโยบายด้านการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาได้

สาระที่ 1.2.1 การจัดการศึกษาภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1. เหตุผลในการประกาศใช้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เพื่อเป็นกฎหมายแม่บท ในการบริหารและจัดการการศึกษาอบรมให้ สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายปฏิรูประบบราชการ โดยแยกภารกิจเกี่ยวกับ งานด้านศิลปะและวัฒนธรรม

ปรับปรุงการบริหารและจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

จัดให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

แยกเขตพื้นที่การศึกษาก่อนเป็น เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา

2. การใช้บังคับ

พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายมหาชน ใช้บังคับระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน หรือ ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน

ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2542 ใช้บังคับ 20 สิงหาคม 2542

ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ใช้บังคับ 20 ธันวาคม 2545

ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ใช้บังคับ 23 ธันวาคม 2553

โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รักษาการ

ไม่มีสภาพบังคับหรือบทกำหนดโทษ

3. โครงสร้างของกฎหมาย

ด้าน	หมวด	เนื้อหา
สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา	2	<ul style="list-style-type: none"> ● สิทธิได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี ทัวถึง มีคุณภาพ ไม่เก็บค่าใช้จ่าย ● สิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ระบบการศึกษา	3	<ul style="list-style-type: none"> ● การขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 9 ปี, การปฏิรูปอุดมศึกษา และอาชีวศึกษา ● การจัดการศึกษาที่มีลักษณะหลากหลาย (ปฐมวัยขั้นพื้นฐาน และเฉพาะทาง) ● การเทียบโอนผลการศึกษา (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย)
แนวการจัดการศึกษา	4	<ul style="list-style-type: none"> ● การศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ● เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการความรู้ ● เรียนรู้จากสิ่งรอบข้าง และใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ ● เรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดแหล่งการเรียนรู้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ● ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง และใช้วิธีการหลากหลายเพื่อจัดสรรโอกาสศึกษาต่อ ● การจัดหลักสูตร (หลักสูตรแกนกลาง – สถานศึกษา และหลักสูตรอุดมศึกษา) ● การมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ในชุมชน ● การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้สอนทำวิจัย
การบริหารและการจัดการศึกษา	5	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดโครงสร้างการบริหารและองค์กรของรัฐ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีต่าง ๆ ● การกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ● การออกนอกระบบของสถาบันอุดมศึกษา ● การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ● การบริหารสถานศึกษาเอกชน และการสนับสนุนการจัดการศึกษาของเอกชน

ด้าน	หมวด	เนื้อหา
มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา	6	<ul style="list-style-type: none"> ● ระบบประกันคุณภาพภายใน ● ระบบการประเมินคุณภาพภายนอก
ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา	7	<ul style="list-style-type: none"> ● การผลิตและสถาบันการผลิตครู ● การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (สถาบันพัฒนาฯ และกองทุนฯ) ● มาตรฐานวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพ (ใบประกอบวิชาชีพ) ● การบริหารงานบุคคล (ตำแหน่ง และเงินเดือน)
ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	8	<ul style="list-style-type: none"> ● การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา (เก็บภาษี มาตรการจูงใจ) ● การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการศึกษา (การอุดหนุนของรัฐ) ● การประเมินการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา
เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	9	<ul style="list-style-type: none"> ● การจัดสรรและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบเครือข่าย วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี ● ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ● การพัฒนาผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยี ● วิจัยและพัฒนา ระดมทุน และตั้งหน่วยงานกลางด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ตารางภาพที่ 5 โครงสร้างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ที่มา : พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

4. สาระสำคัญของกฎหมาย การศึกษา กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคมโดย

1. การถ่ายทอดความรู้
2. การฝึกอบรม
3. การสืบสานทางวัฒนธรรม
4. การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ
5. การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม
6. การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สาระที่ 1.2.2 ปัญหาการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1. ปัญหาการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา
2. ปัญหาการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา
3. ปัญหาคุณภาพการศึกษา
4. ปัญหาการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

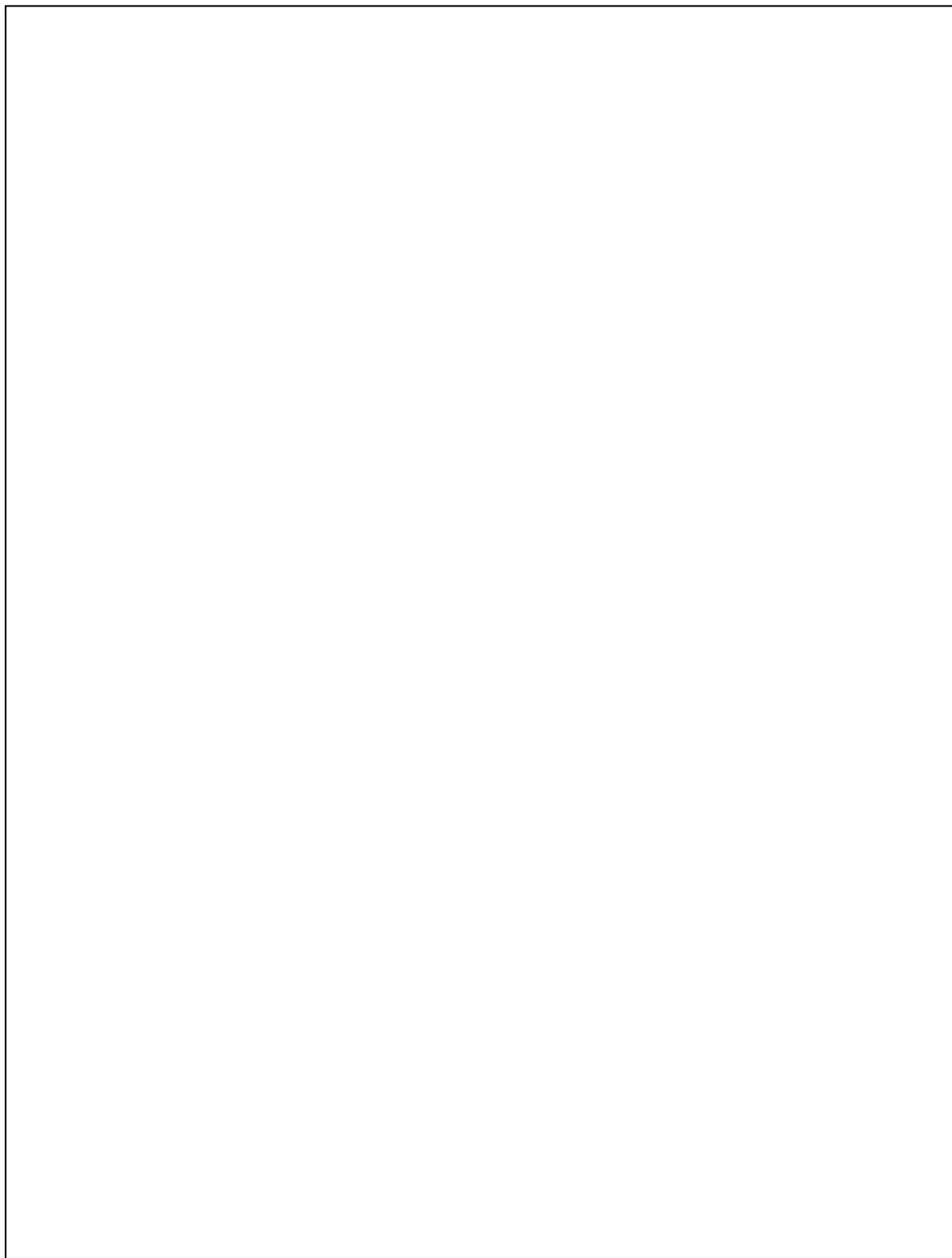
สรุป ความมุ่งหมายของการศึกษา (มาตรา ๖) พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข “เก่ง ดี มีความสุข”

บรรณานุกรม

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2545) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กรุงเทพมหานคร บริษัท พรินทวามกราฟฟิค จำกัด

หน่วยที่ 5

สารสรุปบริบท แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

โดย

อาจารย์ ดร. จักรพรรดิ วัฒนา

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

หน่วยที่ 5 สารสรุปบริบท แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

โมดูลที่

- 1.1 บริบทที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาไทย
- 1.2 แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

สารสรุป

1. บทบาทขององค์การต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง
2. ขอบเขตของบริบท
3. แนวโน้มการจัดการศึกษาของไทย

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 5 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายบทบาทขององค์การต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้
- 2) เข้าใจและอธิบายแนวโน้มการจัดการศึกษาของไทยได้

โมดูลที่ 1.1
บริบทที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาไทย

สาระ

1. ขอบเขตของบริบท
2. บริบทที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาไทย

สาระสรุป

1. ลักษณะของบริบท
2. บทบาทของบริบทต่อองค์กร

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายลักษณะของบริบทได้
2. อธิบายบทบาทขององค์กรในการบริหารจัดการได้

สาระที่ 1.1 บริบทที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาไทย

ลักษณะของบริบท (Context)

1. สภาพ สภาพการณ์ หรือสภาพแวดล้อม (Environment)
2. มีอิทธิพลต่อองค์กรทั้งในภาพรวมและบางส่วน
3. บริบทมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

บทบาทของบริบทต่อองค์กร

1. ส่งป้อนปัจจัยเข้าองค์กรและรับผลผลิตขององค์กร
2. เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการขององค์กร
3. รับผลผลิตขององค์กร
4. ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่องค์กร
5. มีส่วนสำคัญต่อการกำหนดภารกิจและผลผลิตที่คาดหวังขององค์กร

บทบาทขององค์กรต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลง

1. ปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่เปลี่ยนแปลง
2. ผสมผสานบริบทและภารกิจขององค์กรให้บรรลุความสำเร็จ
3. สนองตอบบริบทสู่การพัฒนาที่เหมาะสม
4. ดำรงรักษาเสถียรภาพขององค์กรในสภาพที่มีการเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตของบริบท

1. บริบทด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจระดับท้องถิ่น รายได้ประชากร อาชีพ ฯลฯ
2. บริบทด้านสังคม วัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ประชากร ทักษะ / ค่านิยม
3. บริบทด้านการเมืองระบบการเมือง รูปแบบการปกครอง การปกครองระดับท้องถิ่น ฯลฯ
4. บริบทด้านเทคโนโลยี ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการผลิตและบริการ เทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ฯลฯ

สรุป บริบท และสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการบริหารจัดการองค์กรต่างๆเพื่อการเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาก็อยู่ในองค์กรที่ต้องปรับเปลี่ยนตัวเอง

โมดูลที่ 1.2
แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

สาระ

แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

สาระสรุป

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี
2. แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ อธิบายแนวโน้มการจัดการศึกษาไทยได้

สาระที่ 1.2 แนวโน้มการจัดการศึกษาไทย

บริบทด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

1. ปัจจัยด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
2. รายได้ของรัฐ
3. การจัดสรรงบประมาณของรัฐ
4. รายได้ของท้องถิ่น
5. รายได้ของประชาชน

บริบทด้านสังคมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

1. ทักษะคติ ค่านิยมทางการศึกษา
2. สถานภาพของประชากร
3. การเติบโตของประชากร
4. การขยายตัวของการศึกษา
5. ลักษณะของการใช้แรงงาน

บริบทด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

1. นโยบายของรัฐ
2. การกระจายอำนาจการปกครอง
3. ผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา
4. กระแสสำคัญของโลกาภิวัตน์

บริบทด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

1. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวิทยาการ
2. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
3. ความเจริญก้าวหน้าของนวัตกรรมทางการศึกษา

แนวโน้มการจัดการศึกษาของไทย

1. ปัจจัยที่ส่งผล

- 1.1 กฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 นโยบายของรัฐ
- 1.3 ปัญหาและความต้องการพัฒนาการศึกษา
- 1.4 อิทธิพลของสภาพแวดล้อมหรือบริบท

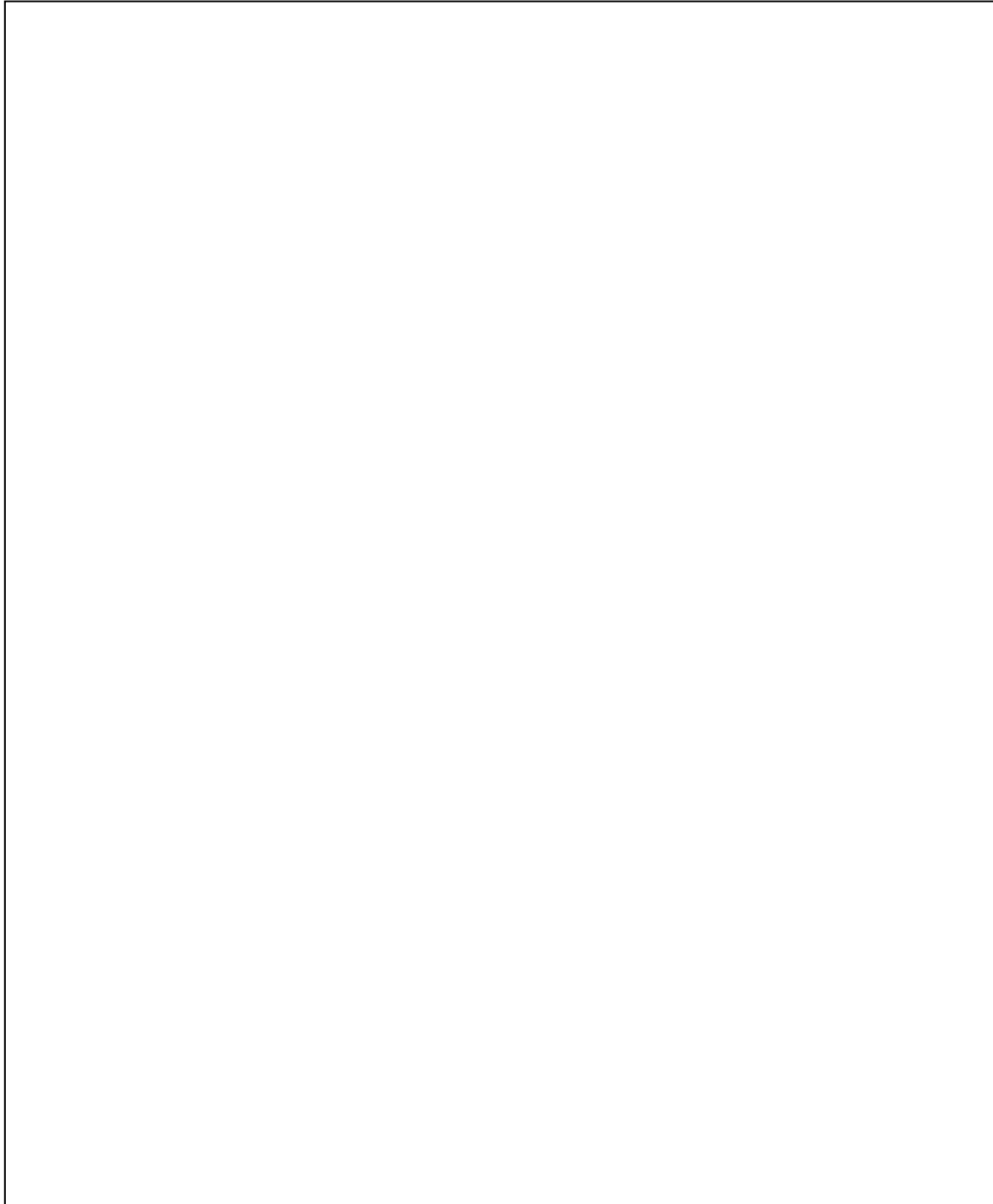
2. แนวโน้มการจัดการศึกษาของไทย

- 1.1 จะมีการขยายตัวในระดับก่อนประถมศึกษาและอุดมศึกษา
- 1.2 อุดมศึกษายังเน้นด้านสังคมมากกว่าด้านวิทยาศาสตร์
- 1.3 การศึกษายังคงสนองความต้องการของปัจเจกชน
- 1.4 การแข่งขันทางการศึกษามีมากขึ้นทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ
- 1.5 การจัดการจะเน้นคุณภาพมากขึ้น
- 1.6 ท้องถิ่นจะมีบทบาทจัดการศึกษามากขึ้น
- 1.7 รัฐจะลงทุนด้านการศึกษาในอัตราที่ลดลง

สรุป แนวโน้มการศึกษาไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพบริบท และการแข่งขันอย่างรุนแรง สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านคุณภาพหลักสูตร และการบริหารจัดการ

หน่วยที่ 6

สารสรุปข้อเสนอแนะทางการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

โดย

อาจารย์ ดร. จักรพรรดิ วัฒนา

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
หน่วยที่ 6 สารสรุปข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)
โมดูลที่

- 1.1 สภาพปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา
- 1.2 ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

สารสรุป

1. สภาพปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา
2. แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 6 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายปัญหาที่ส่งผลต่อการศึกษาที่ทำให้ต้องปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองได้
- 2) เข้าใจและอธิบายวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาได้

โมดูลที่ 1.1
สภาพปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา

สาระ

การล้มเหลวของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา

สาระสรุป

1. สาเหตุของการล้มเหลวในการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา
2. ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักเรียนสามารถ อธิบายสาเหตุของการล้มเหลวในการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา ได้

สาระที่ 1.1 สภาพปัญหาของการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ผ่านมา

สภาพการศึกษาที่ผ่านมา

1. โดยภาพรวมจากการที่ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 10 กว่าปี มีการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีหลายเรื่องที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง โดยเฉพาะ

1.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งการคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พบว่ามีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ส่วนใหญ่ไม่ได้คนเก่ง คนดี และใจรักมาเป็นครู คณาจารย์

1.3 ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ พบว่ามีสถานศึกษาจำนวนมากยังไม่ได้มาตรฐาน รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

1.4 ด้านการบริหารจัดการพบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งผู้สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

2. ในขณะที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 พบปัญหาที่ต้องเร่งปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

2.1 ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน/สถานศึกษา ซึ่งมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวนร้อยละ 20.3 จากจำนวน 22,425 แห่ง ที่ต้องได้รับการพัฒนา

2.2 ด้านการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ อาจารย์ มีการสูญเสียอัตราครูไปเนื่องจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐและมาตรการจูงใจให้ครูออกก่อนเกษียณ ปัญหาครูสอนไม่ตรงตามวุฒิ และการขาดแคลนครูในบางพื้นที่ ครูขาดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและขาดความเอาใจใส่

2.3 ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การถ่ายโอนสถานศึกษาไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพียง 381 แห่ง และการศึกษาเอกชนไม่ขยายตัวเท่าที่ควร

2.4 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปฐมวัยและประถมศึกษาลดลง แต่ระดับมัธยมศึกษาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น รวมทั้งการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเนื่องจากปัญหาความไม่พร้อมของท้องถิ่นในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทำให้เด็กที่เข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับออกกลางคัน เด็กไม่นิยมเรียนอาชีวศึกษา การบริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่มีกลไกที่ชัดเจน

2.5 การผลิตและพัฒนากำลังคน ผู้สำเร็จอาชีวศึกษากว่าร้อยละ 70 ศึกษาต่อระดับปริญญา

ตรี ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลาง ผู้สำเร็จขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น การผลิตกำลังคนด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกินความต้องการ

2.6 ด้านการเงินเพื่อการศึกษา มีปัญหาความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา กลไกของรัฐไม่เอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีส่วนร่วม การจัดสรรงบประมาณไม่สัมพันธ์กับผลผลิต และภายใต้กฎระเบียบของทางราชการทำให้สถานศึกษาขาดแรงจูงใจในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

2.7 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ขาดการพัฒนาเนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพ และมีจำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ล้าสมัย

2.8 ด้านกฎหมายการศึกษา กฎหมายการศึกษาบางฉบับ ยังจัดทำไม่แล้วเสร็จ ส่วนกฎหมายการศึกษาที่มีผลใช้บังคับแล้วแต่ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้กฎหมายเน้นการปฏิรูปโครงสร้างองค์กรมากกว่าการปฏิรูปคุณภาพการเรียนการสอน

2.9 ด้านการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ยังขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดการปรับปรุงระเบียบที่เอื้ออำนวยให้มีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สภาพความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา

จากการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าหลายเรื่องประสบผลสำเร็จได้แก่

1. การปรับโครงสร้างการบริหาร จัดการให้มีเอกภาพ
2. มีการจัดระเบียบบริหารราชการแบบเขตพื้นที่การศึกษา
3. จัดตั้งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
4. การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ

สรุป

สภาพการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าผลสำเร็จมีน้อย และส่วนมากเป็นเรื่องของ โครงสร้างและการบริหาร ส่วนด้านเป้าหมายคุณภาพผู้เรียนพบว่าไม่ประสบความสำเร็จ และยังมีปัญหาที่ด้านครู และการงบประมาณอันเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษา

โมดูลที่ 1.2

ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

สาระ

เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

สาระสรุป

1. สาระสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยที่สอง
2. ข้อเสนอหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยตามข้อเสนอดังกล่าว บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ อธิบายสาระสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษามหาวิทยาลัยที่สองได้

สาระที่ 1.2 ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)

1. สาระสำคัญของข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง

1. วิสัยทัศน์ คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

2. เป้าหมาย ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลักสามประการ คือ

2.1 คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย พัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่งดี และมีใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2.2 โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพเพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย

3. กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้เป็นระบบ โดย

3.1 พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม ได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง โดยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ ผลผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ ความสามารถ

3.2 พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู โดย

3.2.1 พัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3.2.2 การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3.2.3 การใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3.3 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียนนอกระบบ โรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬา และนันทนาการ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ

3.4 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดย

3.4.1 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

3.4.2 พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีประสิทธิภาพ

3.4.3 พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

3.4.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น โดย

3.4.4.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กร ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น

3.4.4.2 ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เข้าร่วมจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษามากขึ้น

3.4.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอกลไกหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาตามข้อเสนอดังกล่าว บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงเสนอให้มีกลไกหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา ดังนี้

1. มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา
2. จัดตั้งหน่วยงานและหรือปรับบทบาทหน่วยงานเพื่อเป็นกลไกรับรองคุณภาพมาตรฐาน และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ได้แก่
 - 2.1 องค์กรเพื่อรับรองคุณภาพมาตรฐานสถาบันผลิตครู ได้แก่ สถาบันคุรุศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานระดับชาติ ที่มีการบริหารจัดการอย่างคล่องตัว เป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ ทำหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยและพัฒนานวัตกรรมเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาวิชาชีพครู ประกันและรับรองคุณภาพและมาตรฐานสถาบันผลิตและพัฒนาครู และพัฒนาระบบการศึกษาและการเรียนรู้
 - 2.2 สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ เป็นหน่วยงานระดับชาติ ที่มีการบริหารจัดการอย่างอิสระ คล่องตัว ไม่อยู่ในระบบราชการ ทำหน้าที่พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ ประเมินและให้การรับรองสมรรถนะวิชาชีพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.3 สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติและกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นหน่วยงานกลาง เพื่อทำหน้าที่เสนอแนะนโยบาย แผน ส่งเสริม และประสานการวิจัย การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดตั้งกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อสนับสนุนการผลิต การวิจัย และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 2.4 ปรับบทบาทสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิต และให้ดำเนินการจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในทุกพื้นที่ เพื่อเติมเต็มระบบการศึกษาให้รองรับการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. มอบหมายให้หน่วยงานที่มีอยู่แล้ว ปฏิบัติภารกิจเพิ่มเติมหรือเร่งรัดดำเนินการ ดังนี้

3.1 ให้สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการประกันการเรียนรู้และรับรองมาตรฐานผู้เรียน โดยประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้นให้เป็นการวัดผลระดับชาติ เพื่อให้สามารถใช้การวัดประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน สามารถเทียบเคียงกันได้ เป็นกลไกในการประกันการเรียนรู้และรับรองมาตรฐานผู้เรียนแต่ละช่วงชั้น

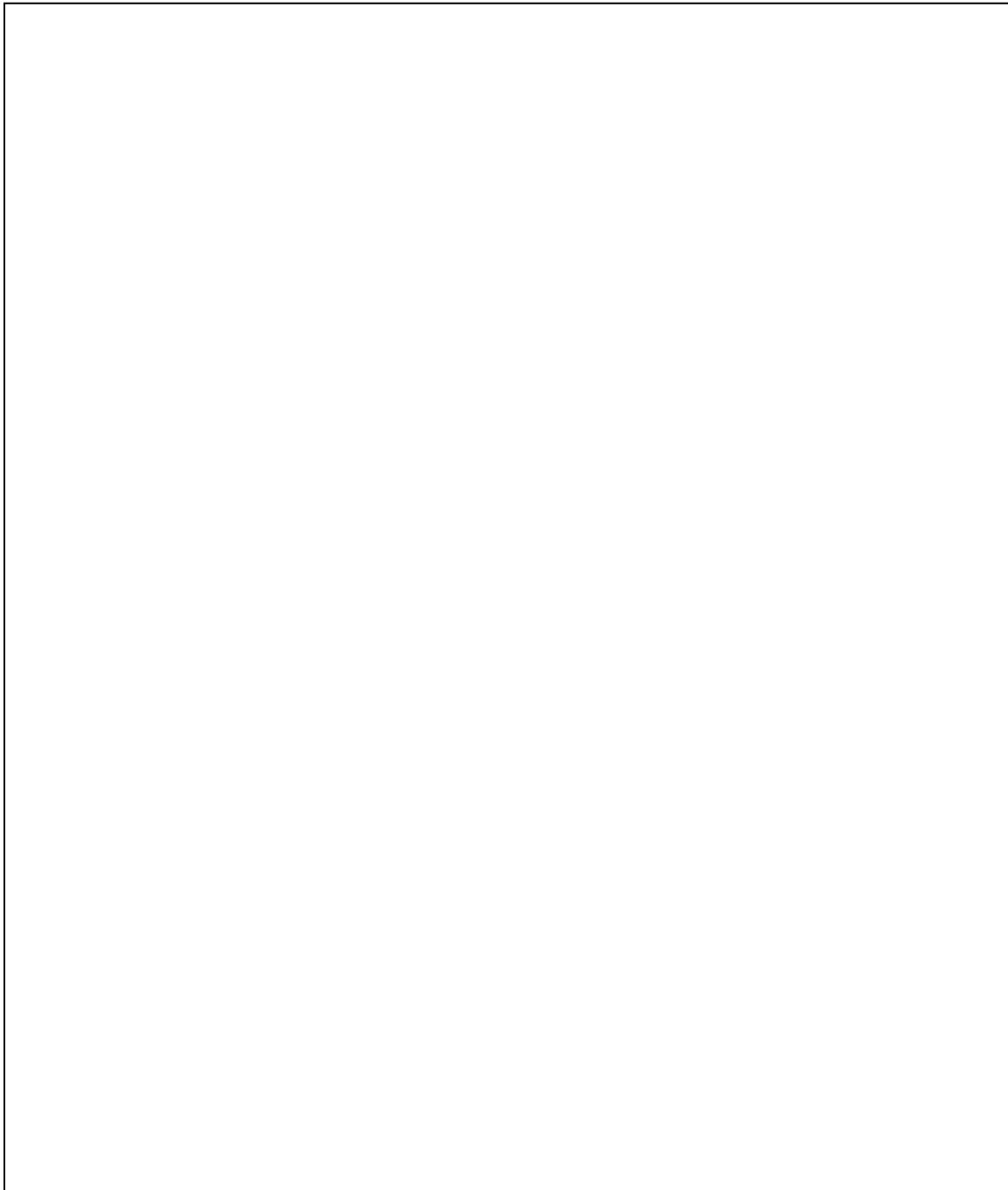
3.2 ให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่และสถานศึกษา โดยให้มีองค์คณะบุคคลที่มีความรู้ มีความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาทางเลือก โดยให้มีองค์คณะบุคคลเพื่อดำเนินการ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักการและแนวทางจัดการศึกษาตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ และนโยบายรัฐบาล

สรุป ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยมีกลไกการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบทั้งนี้ ปัญหาของการจัดการศึกษาไทยคือ การเปลี่ยนแปลงนโยบายตามอำนาจทางการเมือง

บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ข้อเสนอแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) กรุงเทพมหานคร. บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

หน่วยที่ 7
สารสรุปการวางแผนการจัดการศึกษา

โดย
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะตั้งกูร

โมดูลที่ 1.1

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน

สาระ

- 1.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน

สาระสรุป

- 1.แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน
- 2.ความหมายของการวางแผน
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา

วัตถุประสงค์

เมื่ออธิบาย โมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

- 1.อธิบาย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผนได้
- 2.อธิบายความหมายของการวางแผนได้
- 3.อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษาได้

การวางแผนการจัดการศึกษา

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน
2. การวางแผนการจัดการศึกษา

7.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวางแผน

7.1.1 ความหมายของการวางแผน

นักวิชาการวางแผนได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้หลายประการดังต่อไปนี้

การวางแผน คือ การออกแบบสิ่งที่ต้องการในอนาคตพร้อมด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สิ่งที่ต้องการนั้นเกิดขึ้น (Ackoff, 1970)

การวางแผน คือ การคิดล่วงหน้าเพื่อเป็นพื้นฐานของการกระทำ การวางแผนเกี่ยวข้องกับการกำหนดว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร และโดยข้อเท็จจริงได้มีการกระทำหรือไม่ (Ivancevich, Donnelly and Gibson, 1983)

การวางแผน คือ กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และหลังจากนั้นก็กำหนดขั้นตอนเพื่อดำเนินให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Hodgetts and Kurato, 1988)

การวางแผน คือ กระบวนการพิจารณาล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร (Mondy, Sharplin and Flippo, 1988)

สไตเนอร์ (Steiner, 1979) ให้ความหมายของการวางแผนกลยุทธ์ไว้ 4 ลักษณะ คือ

1. เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอนาคตของการตัดสินใจในปัจจุบัน
 2. เป็นกระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์
 3. เป็นกระบวนการแห่งความคิดมากกว่าแบบแผนที่กำหนด
 4. มีโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย แผนกลยุทธ์ แผนระดับกลาง และแผนปฏิบัติการ
- จากคำจำกัดความที่ยกมานี้ อาจสรุปได้ว่า การวางแผนหมายถึง

1. กระบวนการพิจารณาล่วงหน้า
2. เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการในอนาคต และ
3. วิธีที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการนั้น

7.1.2 กระบวนการวางแผน

1. รูปแบบกระบวนการวางแผนของเฟรด เจ บริฟ (Fred J. Brieve) และคณะกำหนดการวางแผนทั้งหมดมี 10 ขั้นตอนได้แก่

- 1) กำหนดขอบเขตของการวางแผน(establishing the planning areas)
- 2) ประมวลความต้องการ(assessing needs)
- 3) ประเมินปัจจัยเกื้อและข้อจำกัด(identifying resources and restraints)
- 4) กำหนดวัตถุประสงค์และลำดับความสำคัญ(setting objective and their priorities)
- 5) สร้างทางเลือก(generating alternatives)
- 6) วิเคราะห์เปรียบเทียบทางเลือก(analyzing the alternatives)
- 7) กำหนดทางเลือก(selecting the alternatives)
- 8) กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายและดำเนินการ (developing and implementing the process objectives)
- 9) ประเมินการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (evaluating the process and student performances)
- 10)ปรับการดำเนินการ (modifying the process)

การดำเนินงานทั้ง 10 ขั้นตอน เชื่อมโยงด้วยระบบสารสนเทศและแต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กันโดยตลอด

2. รูปแบบกระบวนการวางแผนของคณะผู้เชี่ยวชาญองค์การอนามัยโลก (WHO) องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้แบ่งกระบวนการวางแผนออกเป็น 6 ขั้นตอนได้แก่

1. วิเคราะห์สถานภาพปัจจุบัน
2. ประเมินและจัดลำดับความสำคัญ
3. กระบวนการตัดสินใจบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างข้อจำกัดด้านทรัพยากรกับ
แผนนโยบายโดยส่วนรวมการพัฒนาสังคมและการศึกษา
4. กระบวนการแปรลำดับความสำคัญของสถานการณ์ไปสู่ความเป็นไปได้สูงสุดของการจัด
บริหารในรูปแบบต่างๆ
5. การกำกับ ติดตามและประเมินผล
6. การปรับกิจกรรมและการจัดบริการต่างๆ

7.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา

ในการกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษานี้ได้กล่าวถึงแนวคิดสองแนวคือ แนวคิดที่
ยึดถือวิธีการ (approaches) แห่งการวางแผนการศึกษาและแนวคิดที่ยึดถือทฤษฎีบริหารเป็นหลัก

1. วิธีการ (approaches) แห่งการวางแผนการศึกษา การวางแผนการศึกษาจำแนกตามวิธีการได้ 4
วิธีคือ

1.1 การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักความต้องการของสังคม

(social demand approach)

1.2 การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักความต้องการกำลังคน (manpower requirements
approach)

1.3 การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน (cost-benefit
analysis approach)

1.4 การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักการประเมินสภาพแวดล้อม (environmental
scanning approach)

การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักความต้องการของสังคมมีมานานแล้ว องค์ การยูเนสโกได้สนับสนุนให้ประเทศต่างๆ ขยายการศึกษาโดยยึดความต้องการของสังคมเป็นหลัก

การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักความต้องการกำลังคนได้รับความสนใจมากเมื่อมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่อาศัยแนวคิดด้านนี้เป็นหลัก

การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนถือว่าการจัดการศึกษาเป็นการลงทุนประเภทหนึ่ง การลงทุนย่อมมีค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนการที่จะลงทุนในโครงการใดย่อมขึ้นอยู่กับผลตอบแทนของโครงการนั้น หลักสำคัญก็คือจะต้องลงทุนในโครงการที่ให้ผลตอบแทนสูง

การวางแผนการศึกษาโดยยึดหลักการประเมินสภาพแวดล้อม เป็นแนวคิดใหม่ ยกตัวอย่างคือ การวางแผนการศึกษาระยะยาวของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) ซึ่งอาศัยแนวคิดด้านนี้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางของแผน

การวางแผนแต่ละแนวคิดมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องนี้กว้างแผนจะต้องตระหนักในจุดแข็งและจุดอ่อนของแนวคิดเหล่านี้ และใช้ผสมผสานกันให้เหมาะสมกับปัญหาและบริบทของการวางแผน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนโดยยึดทฤษฎีบริหารเป็นหลัก ความรู้ด้านการบริหารเกิดขึ้นควบคู่กับความเจริญเติบโตขององค์กรที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจและสังคมของโลกนักทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารล้วนแต่เป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในองค์กรต่างๆพยายามรวบรวมประสบการณ์ของตนเองภายใต้เงื่อนไขของสภาพการณ์ที่แตกต่างกันสรุปเป็นหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติหรือแม้แต่ในลักษณะของแนวคิดบันทึกและเผยแพร่ออกไปด้วยความเชื่อมั่นว่าจะเป็นความรู้กลางที่สามารถนำไปประยุกต์กับสภาพการณ์อื่นที่มีเงื่อนไขคล้ายคลึงกันได้ พัฒนาการความรู้กับการบริหารในลักษณะนี้ยังคงเกิดขึ้นจริงในปัจจุบันประวัติประสบการณ์ของนักบริหารผู้ประสบความสำเร็จจะถูกรวบรวมบันทึกวิเคราะห์และเปรียบเทียบและยอมรับกันถึงขั้นนำไปปฏิบัติกลับกลายเป็นทฤษฎีด้านการบริหารไปในที่สุด

2.1 การจำแนกกลุ่มแนวคิดการบริหาร วิธีการที่กลุ่มบุคคลพยายามศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริหาร/ผู้จัดการที่ประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีตมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อพื้นฐานของแต่ละบุคคลทำให้ผลของการวิเคราะห์พฤติกรรม/สภาพการณ์มีความแตกต่างกันในกลวิธีการศึกษา วิธีการให้เหตุผลและความหลากหลายของข้อสรุปในสาเหตุ ซึ่งอาจจะจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มที่ศึกษาโดยใช้หลักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
2. กลุ่มที่ศึกษาโดยใช้หลักวิทยาศาสตร์

จุดแตกต่างที่สำคัญระหว่างการศึกษทั้ง 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มสังคมวิทยาและกลุ่มมานุษยวิทยา มีแง่มุมมองที่มีต่อกระบวนการบริหารเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เคลื่อนไหวไปตามวัฏจักรความต้องการของมนุษย์เป็นพื้นฐาน ทศนคติความเชื่อในความดี ความชั่ว จะเข้ามาเป็นพื้นฐานการอธิบายพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

กลุ่มวิทยาศาสตร์ พยายามหลีกเลี่ยงการใช้ทศนคติความเชื่อส่วนบุคคลเข้ามาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหากแต่พยายามทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น

2.2 การประยุกต์กลุ่มแนวคิดการบริหารตามสภาพที่เป็นจริง อย่างไรก็ตามถึงแม้จะสามารถจำแนกกลุ่มที่พยายามศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรม การบริหารที่เกิดขึ้นตามความเชื่อของผู้ศึกษาออกเป็นสองจุดของความคิดแล้วในทางปฏิบัติยังเป็นการยากที่จะกำหนดจุดแบ่งแยกที่ทั้งสองกลุ่มพยายามอธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยปรากฏความเหลื่อมล้ำในความคิดอยู่ด้วยกันเสมอ และยังไม่เคยปรากฏว่ามีข้ออธิบายของกลุ่มหนึ่ง กลุ่มใดที่มีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จภายในตนเอง หากแต่ต้องพึ่งพากันในบางกรณี ทั้งหมดล้วนแต่มีความสมบูรณ์ในความคิดมากน้อยแตกต่างกันจนไม่สามารถหาข้อยุติที่สมบูรณ์ได้ทุกวันนี้ ยังไม่มีทฤษฎี หรือแนวคิดของกลุ่มใดที่มีความสมบูรณ์มีความเป็นสากลที่จะสามารถประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ทุกกรณี ด้วยเหตุนี้จึงเกิดเป็นกลุ่มย่อยในแนวความคิดอีกระดับหนึ่งเป็นระดับของผู้ที่พยายามประยุกต์ใช้แนวความคิดจากกลุ่มพื้นฐานหลักที่นำเสนอข้างต้นตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น ได้อีก 5 กลุ่ม ได้แก่

2.2.1 กลุ่มแนวคิดการบริหารแบบดั้งเดิม (classical approach)

2.2.2 กลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงพฤติกรรม (behavioral approach)

2.2.3 กลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงวิทยาการจัดการ

(management science approach)

2.2.4 กลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงระบบ (system approach)

2.2.5 กลุ่มแนวความคิดการบริหารตามสถานการณ์(contingency approach)

แต่ละกลุ่มมีจุดเน้นของความคิดและการปฏิบัติจริงในกระบวนการบริหารงานที่แตกต่างกันดังนี้

2.2.1 กลุ่มแนวความคิดการบริหารแบบดั้งเดิม (classical approach) นักบริหารกลุ่มนี้จะให้ความสนใจต่อกระบวนการจัดการงานและการจัดองค์กรเป็นสำคัญ นักบริหารกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแรกที่พยายามศึกษาและสร้างรูปแบบของการบริหารยุคใหม่ และยังเป็นแกนสำคัญทางความคิดของทฤษฎีการบริหารงานในแง่มุมต่างๆ อยู่จนถึงปัจจุบัน กลุ่มจะให้ความสนใจอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อให้ได้ผลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ กรอบของความคิดจะอยู่ในสาระของการออกแบบและควบคุม สภาพแวดล้อม สถานที่ประกอบการ กำหนดรายละเอียด ภาระงาน มาตรฐานงานตามตำแหน่ง กระบวนการทำงานที่มีระบบมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ล้วนแต่เป็นหลักสำคัญของการบริหารกระบวนการทำงานควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจและพยายามที่จะสร้าง/บริหาร กระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยการจัดองค์กรในรูปแบบต่างๆ พัฒนาการทางแนวคิดนี้เปรียบเทียบได้จากธุรกิจเดิมขนาดเล็กมีจุดมุ่งหมายในการผลิตแต่เพียงอย่างเดียวเติบโตเป็นธุรกิจขนาดใหญ่เพิ่มการผลิตหลายด้าน มีผลิตภัณฑ์หลายประเภทมากขึ้นในที่สุดมีความจำเป็นต้องจัดการองค์กรและการบริหารให้มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน โดยเน้นการประสานกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นภายในองค์กรทั้งในส่วนของการผลิต การบริหารและการดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์ของแต่ละส่วนงานประสานกันเป็นผลลัพธ์ภาพรวมตามที่ตั้งใจไว้

นักบริหารกลุ่มนี้มักจะให้ความสนใจกระบวนการบริหารองค์กรใน 3 ส่วนหลักคือ

- 1) การวางแผน(planning)
- 2) การจัดการ (organizing)
- 3) การควบคุมงาน(controlling)

มีสาระความสนใจของแต่ละส่วนงานดังนี้

1) การวางแผน (planning) นักบริหารกลุ่มนี้จะมีความเชื่อว่า การวางแผนเป็นวิธีการของการกำหนดความต้องการที่จะบรรลุและกลวิธีที่จะทำให้บรรลุตามความต้องการนั้น ในทางปฏิบัตินักบริหารจะกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมที่องค์กรจะต้องปฏิบัติเป็นไปตามลำดับขั้นตอน แสดงความสัมพันธ์และอิทธิพลที่การดำเนินงานแต่ละขั้นตอนในแต่ละวันความสัมพันธ์ที่แสดงออกจะต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจของผู้ร่วมงานและความยืดหยุ่นในการปรับตัว แสดงถึงความพยายามที่จะประสานและรักษาความเป็น

กลุ่มงานขององค์กรไว้ให้ได้ในทุกระดับชั้นของการปฏิบัติงานต่อกัยความเข้าใจ ความมั่นใจในความ ต้องการที่องค์กรต้องการประสบความสำเร็จอยู่เสมอ

2) การจัดการ (organizing) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการวางแผนที่สามารถกำหนดความต้องการที่องค์กรต้องการประสบความสำเร็จในรูปแบบของจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายพร้อมมี ข้อตกลงในรายละเอียด วิธีการและขั้นตอนของการปฏิบัติเรียบร้อยแล้ว นักบริหารจะใช้เวลาความคิดที่จะ จัดหน่วย/บุคคลรับผิดชอบการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนในความหมายนี้การจัดการเป็นกระบวนการของ การแปรรายละเอียดของแผนงานแต่ละส่วนให้เป็นการปฏิบัติจริง โดยอาศัยกระบวนการบริหารที่ให้ความ สนใจในประเด็นของการเป็นผู้นำและการจูงใจ เป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงาน

3) การควบคุมงาน (controlling) เป็นกระบวนการติดตามตรวจสอบให้งานบรรลุผลเป็นไปตาม วัตถุประสงค์

2.2.2 กลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงพฤติกรรม (behavioral approach) แนวคิดการบริหารของกลุ่ม นี้เกิดขึ้นหลังกลุ่มบริหารแบบดั้งเดิม เมื่อเกิดปัญหาว่าแนวคิด ข้ออธิบาย เหตุผล สำหรับปรากฏการณ์ด้าน บริหารหรือพฤติกรรมของผู้บริหารหลายๆด้านไม่สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดเดิมโดยเฉพาะในประเด็น ของประสิทธิภาพการทำงาน ความกลมกลืนและการประสานสัมพันธ์ในการทำงาน เป็นประเด็นของ การบริหารคนเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเริ่มมีความพยายามที่จะนำความรู้ด้านจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์เข้ามาอธิบาย ทำความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านต่างๆ ของบุคคลที่เกิดขึ้นในองค์กรตามสภาพเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมต่างๆ กัน

2.2.3 กลุ่มแนวคิดการบริหารเชิงวิทยาการจัดการ (management science approach) เป็นกลุ่ม ผู้บริหารที่มีแนวคิดในยุคหลังที่ให้ความสนใจต่อการใช้ทฤษฎีทางคณิตศาสตร์และสถิติเข้ามาประยุกต์ใช้ สำหรับการบริหารกระบวนการผลิตและการดำเนินงานขององค์กรสาระสำคัญที่ผู้ บริหารในกลุ่มนี้ให้ความสนใจจะเน้นหนักไปในส่วนของเทคนิควิธีการผลิต และการดำเนินงานมากกว่าที่สนใจพฤติกรรมของ บุคคลในที่ทำงาน โดยถือว่าเครื่องมือที่ทันสมัยเป็นหัวใจหลักในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพผลิต และการบริหารขององค์กรพัฒนาการของคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี มีส่วนช่วยผลักดันให้แนวความคิด และ ความรู้ของนักบริหารกลุ่มนี้รวดเร็ว มีการนำคอมพิวเตอร์ประเภทต่างๆ เข้ามาช่วยใน กระบวนการบริหารเป็นเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์สภาพการณ์ การสร้างตัวแบบทางเลือกสำหรับการ

แก้ไขปัญหาคับที่ซับซ้อนได้รวดเร็วง่ายขึ้นกว่าเดิมและในบางกรณีไม่สามารถทำได้ในช่วงเวลาที่น่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงในกระบวนการบริหารที่รวดเร็วมาก

สำหรับการบริหารเชิงวิชาการจัดการยังสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

2.2.3.1 การบริหารเชิงระบบ (System Approach) ให้ความสนใจหลักที่การบริหาร องค์กรใดก็ตาม ต้องสร้างความเข้าใจในระบบงาน ส่วนประกอบย่อยแต่ละส่วนขององค์กรมีความสัมพันธ์และต่างมี อิทธิพลที่กระทบกัน โดยตลอดไม่มีส่วนหนึ่งส่วนใดสามารถแยกอยู่เป็นเอกเทศโดยไม่มีความสัมพันธ์กับ ส่วนอื่นได้

การดำเนินงานของทุกส่วน แม้จะมีความแตกต่างกันไปตามภารกิจเฉพาะของตนแต่ทุกส่วนมุ่งเพื่อ บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน

ลักษณะเช่นนี้ ผู้บริหารไม่สามารถละเลยการดำเนินงานส่วนหนึ่งส่วนใดขององค์กร หรือให้ความสนใจกับส่วนใดได้เป็นกรณีพิเศษการมองภาพขององค์กรหรือการแก้ไขปัญหาคับขององค์กร ต้องมองใน ภาพรวมและมององค์กรอยู่ในมิติของพลวัตมีความเคลื่อนไหวมีชีวิต มองความสัมพันธ์ของทุกส่วนงานอยู่ ตลอดเวลาจัดการและเสริมสร้างความสัมพันธ์ของทุกส่วนให้สอดคล้อง มีความกลมกลืนกันโดยผ่านกลวิธี ของการวางแผน การจัดการ และกำกับและดูแล

2.2.3.2 การบริหารตามสถานการณ์ (contingency approach) ในหลักของการบริหารเชิงระบบที่ กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อการมององค์กรเป็นกลุ่มงานที่เกิดขึ้นจากการประสาน หน่วยงานย่อยของทุกส่วนการเปลี่ยนแปลงของส่วนใดส่วนหนึ่งจะมีผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ อยู่เสมอเป็น กระบวนการบริหารที่พยายามจำแนกคุณลักษณะของเนื้องานบุคคล และการจัดองค์กรเพื่อสร้างความเข้าใจ ของผู้บริหารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนงานของแต่ละองค์กรประกอบ

ในหลักการของแนวคิดการบริหารตามสถานการณ์จะมีความแตกต่างกับแนวความคิดการบริหาร เชิงระบบในประเด็นที่ว่าจะไม่มีการใดดีที่สุดสำหรับการวางแผนการจ้ดก าร หรือแม้แต่การกำกับและ ดูแลการดำเนินงานขององค์กรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะทำให้กิจกรรมทั้ง 3 ส่วนของกระบวนการบริหาร มีความสามารถในการปรับตัวและสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างมีคุณลักษณะเฉพาะที่สอดคล้อง เคลื่อนไหวไปตามเงื่อนไขของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลากลุ่มแนวคิดตามสถานการณ์พยายามที่ จะสร้างความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างเงื่อนไขของสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกันในแต่ละ

ช่วงเวลากับเงื่อนไขของแนวคิด หลักการ ทฤษฎีด้านการบริหารที่มีความหลากหลายและแตกต่างกัน
ระหว่างกลุ่มนักคิดต่างๆ

โมดูลที่ 1.2

การวางแผนการจัดการศึกษา

สาระ

- 1.2 การวางแผนการจัดการศึกษา

สาระสรุป

1. การวางแผนการจัดการศึกษา
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารงบประมาณ
4. การบริหารงานบุคคล
5. การบริหารทั่วไป

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนการจัดการศึกษาได้
2. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการได้
3. อธิบายแนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณได้
4. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลได้
5. อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารทั่วไปได้

7.2 การวางแผนการจัดการศึกษา

การวางแผนการจัดการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงกระบวนการวางแผนซึ่งมีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการวางแผนเป็นขั้นตอนการกำหนดอนาคตที่ต้องการจะให้เป็นในระยะเวลาที่กำหนด วิธีการดำเนินงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ไปจนถึงวิธีการตรวจสอบว่าการดำเนินงานได้ผลตามที่กำหนด วัตถุประสงค์ไว้หรือไม่

2. ขั้นปฏิบัติตามแผน เป็นการนำแผนไปปฏิบัติ

3. ขั้นประเมินผลเป็นการตรวจสอบผลกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

สำหรับภารกิจของการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้แบ่งออกเป็น 4 งานคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

7.2.1. การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติสถานศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจ

ในการบริหารการจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนวัดผล ประเมินผลรวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น

2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปี จจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

สำหรับขอบข่าย/ภารกิจของงานวิชาการ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในการศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

7.2.2. การบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหาร มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีการบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลิตผล ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพสำหรับขยาย/ภารกิจของงานงบประมาณ ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ

- 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
- 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
- 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ

2. การจัดสรรงบประมาณ

- 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
- 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
- 2.3 การโอนเงินงบประมาณ

3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

- 3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- 3.2 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

4.1 การจัดการทรัพยากร

4.2 การระดมทรัพยากร

4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์

4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

4.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

5.1 การเบิกเงินจากคลัง

5.2 การรับเงิน

5.3 การเก็บรักษาเงิน

5.4 การจ่ายเงิน

5.5 การนำส่งเงิน

5.6 การกักเงินไว้เบิกเหลือในปี

6. การบริหารบัญชี

6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน

6.2 การจัดทำรายการทางการเงินและงบการเงิน

6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียนและรายงาน

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

7.2 การจัดหาพัสดุ

7.3 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง

7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

7.2.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติ ต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบจรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับขอบข่าย/ภารกิจของงานบุคคล ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย

5. การออกจากราชการ

7.2.4 การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษา ให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใสความรับผิดชอบที่ ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่ อให้การจัดการศึกษามี ประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษา ต่อสาธารณชน ซึ่งจะ ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

สำหรับขอบข่าย / ภารกิจของงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และ บริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม

9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร
หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. งานบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

(2541) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาสนา

“-----” (2547) เอกสารการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาการพัฒนาการ

บริหารสถาบันการศึกษา กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา

“-----” (2542) นโยบาย และแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12ปี

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา

“-----” (2546) คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติ

บุคคล กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์

Hoy, Wayne K., and Cecil G. Miskel (1991) Educational Administration : Theory,

Research and Practice , 4th ed., New York : McGraw-Hill

Kaufman , Roger and others (2002) Educational Planning: Strategic , Tactical ,

Operational Maryland : The scare crow Press , Inc.

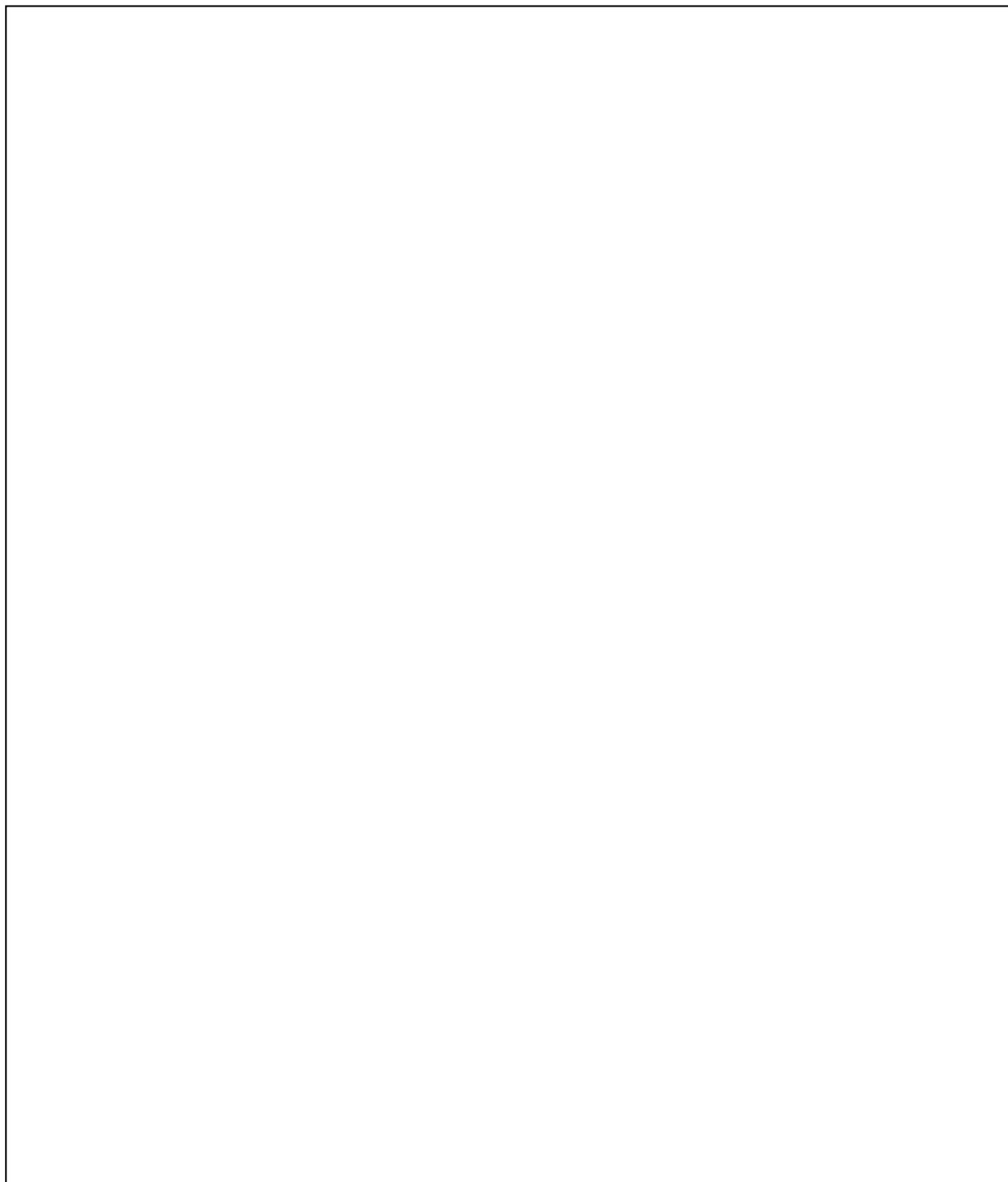
Kaufman , R and Y .Herman (1991) Strategic Planning in Education :

Rethinking , Restructuring , Revitalizing , Lancaster , PA: Technomic

Publishing Co., Inc.

หน่วยที่ 8

สารสรุปการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดย

อาจารย์ ดร.อำนาจ ศรีแสง

โมดูลที่ 8

การกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สาระ

1. ความเป็นมาเรื่องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สาระสรุป

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 80(4) บัญญัติให้ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 289 บัญญัติ บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ

พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา และให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจทำให้บริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความครอบคลุมถึงการถ่ายโอนภารกิจการศึกษา

2. การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดเช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย และกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ที่เป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง มีวิธีการจัดการศึกษา 2 วิธีคือ จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง และถ่ายโอนการศึกษาจากสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 8 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความเป็นมาเรื่องการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษา สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้
2. อธิบายแนวทางการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้

สาระที่ 1.1 ความเป็นมาเรื่องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. หลักการตามกฎหมาย

1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49

มาตรา 49 รัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 289 กำหนดว่าการจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของ อปท. และให้ อปท. มีสิทธิจะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น นั้นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41, มาตรา 42

มาตรา 41 อปท. มีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น

มาตรา 42 ให้ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของ อปท. ในการจัดการศึกษา และมีหน้าที่ในการส่งเสริม อปท. ให้สามารถจัดการศึกษาได้ สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา

1.3 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยกฎหมายฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2542 มาตรา 16, 17, 18, 19, 33

มาตรา 16, 17, 18

แผนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ให้ดำเนินการดังนี้

(1) ให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่ พรบ. นี้ ใช้บังคับแก่ อปท. ภายในเวลาดำหนด คือ

- ภารกิจที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและ อปท. หรือภารกิจที่รัฐจัด ให้บริการในเขตของ อปท. ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี
- ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตของ อปท. และผลกระทบ อปท. ให้ดำเนินการให้ เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี

- การกึ่งที่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 4 ปี

(2) กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและของ อปท. และระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง ตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน พรบ. นี้ให้ชัดเจน โดยในระยะแรก อาจกำหนดภารกิจของ อปท. ให้แตกต่างกันได้ โดยให้เป็นไปตามความพร้อมของ อปท. แต่ละแห่ง ซึ่งต้องพิจารณาจากรายได้และบุคลากร อปท. นั้น จำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินระยะเวลา 4 ปี (ม.30)

คำว่า “ถ่ายโอน” เริ่มปรากฏในมาตรา 30(1) ของกฎหมายฉบับนี้ ที่ให้ถ่ายโอนภารกิจบริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่และเป็นภารกิจที่ซ้ำซ้อน หรือเป็นภารกิจที่รัฐดำเนินการอยู่ในเขตของ อปท. แต่ก็มีข้อยู้อยู่ในมาตรา 30(2) ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะระหว่าง “รัฐ” กับ อปท. ให้ชัดเจน

ข้อสังเกต “บริการสาธารณะ” ที่ว่านี้ ในความหมายอย่างกว้างน่าจะหมายถึง บริการสาธารณะสามัญทั่วไป” ที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติไว้ โดยไม่น่าจะรวมถึงบริการสาธารณะด้าน “การจัดการศึกษา” ซึ่งเป็น “บริการสาธารณะทางปกครองและวัฒนธรรมของชาติ” ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้อย่างเจาะจงว่าให้ “รัฐจัดหรือต้องจัด”

1.4 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

- มาตรา 21 กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของ อปท. และประสานส่งเสริม สนับสนุน อปท. ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา ร่วมเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาของ อปท.

1.5 กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 ให้ไว้ ณ วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2547

1.6 มติ ครม. เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2548

ข้อเสนอของคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่ อปท.(กกถ.) ให้ถ่ายโอนตามแผนต่อไปโดยจำกัดจำนวนสถานศึกษาที่ถ่ายโอน

1.7 มติ ครม.เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2548

มติ ครม.เมื่อวันที่ 8 พ.ย.48 เห็นชอบในหลักการแนวทางการถ่ายโอนสถานศึกษาที่ กกค.เสนอคือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด รับโอนได้ไม่เกิน 3 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่เกิน 1 โรงเรียน และอีก 2 โรงเรียน อาจเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาหรือโรงเรียนขยายโอกาส
2. เมืองพัทยาและเทศบาลที่เคยจัดการศึกษา รับโอนได้ไม่เกิน 2 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาหรือโรงเรียนขยายโอกาส
3. เทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ไม่เคยจัดการศึกษารับโอนได้ไม่เกิน 1 โรงเรียน ในระดับประถมศึกษา

นอกจากนี้ ครม.ยังมีมติให้การถ่ายโอน เป็นไปด้วยความสมัครใจของสถานศึกษาอันประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูฝ่ายหนึ่ง คณะกรรมการสถานศึกษาอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องสมัครใจด้วยเสียงข้างมาก หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่สมัครใจให้ยุติการประเมินความพร้อม เพื่อถ่ายโอนสถานศึกษานั้น ซึ่งการแก้ไขกฎกระทรวงให้เป็นไปตามมติ ดังกล่าวอยู่ระหว่างการดำเนินการ

กรณีที่ อปท. ผ่านการประเมิน ครม. ได้กำหนดหลักการให้การถ่ายโอนบุคลากรบนพื้นฐานความสมัครใจไว้ดังนี้

- บุคลากรสมัครใจ ให้ตัดโอนทั้งอัตราและตัวบุคคลไปสังกัด อปท.
- บุคลากรไม่สมัครใจ ให้สามารถช่วยราชการในสถานศึกษานั้นต่อไปนี้ แต่ไม่เกิน 2 ปี การศึกษา เมื่อไม่ประสงค์จะโอนก็ให้กลับไปสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ โดยให้อัตราตามตัวไป

ในกรณีมีอัตราที่ขาดอันเนื่องมาจากการถ่ายโอน รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณหรืออัตราเพื่อบรรจุทดแทนให้แก่ อปท. หรือ กระทรวงศึกษาธิการ แล้วแต่กรณี

นอกจากนี้คณะอนุกรรมการด้านการถ่ายโอนข้าราชการครูและบุคลากรด้านการศึกษาไปสังกัด อปท. ยังได้นำเสนอหลักเกณฑ์ต่อ กกค.และ ครม. เพื่อพิจารณา ดังนี้

(1) หลักการ “สถานศึกษาไป บุคลากรสมัครใจ อัตราตามตัวไป” ให้ ศธ. เกลี้ยอัตรากำลังให้สอดคล้องกับกรอบอัตรากำลังตามหลักเกณฑ์ของ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ก่อนการถ่ายโอน

(2) ให้สอบถามความสมัครใจครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาและให้ดำเนินการย้ายสับเปลี่ยน ตามความประสงค์ของบุคลากรได้ก่อนการถ่ายโอน กรณีบุคลากรไม่สมัครใจให้เลือกดำเนินการได้ 3 แนวทาง คือ

(2.1) ขอย้ายไปสถานศึกษาอื่นของ ศธ.

(2.2) ช่วยราชการในสถานศึกษาเดิม ที่ถ่ายโอนให้แก่ อปท. ได้ไม่เกิน 2 ปี การศึกษา ผู้มีอายุราชการที่เหลือ 5 ปี สามารถช่วยราชการได้จนเกษียณอายุราชการ เมื่อครบกำหนดการช่วยราชการแล้วหากไม่ประสงค์จะ โอย ก็ให้กลับไปสังกัด ศธ. ได้

(2.3) ขอเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด โดยมีเงินชดเชย ถ้ารัฐบาลมีนโยบาย

(3) ในกรณีมีอัตราที่ขาดอันเนื่องมาจากการถ่ายโอน รัฐบาลจะต้องจัดสรรงบประมาณหรืออัตราให้แก่ อปท. หรือ ศธ. แล้วแต่กรณี

(4) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ของบุคลากรที่ถ่ายโอน ต้องไม่ต่ำกว่าที่เคยได้รับอยู่เดิม

(5) ให้มีคณะกรรมการบริหารการถ่ายโอนบุคลากรด้านการศึกษา ในระดับกระทรวง และระดับจังหวัด โดยให้มีผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมเป็นกรรมการด้วย

(6) บุคลากรด้านการศึกษาที่ถ่ายโอนให้ครอบคลุมข้าราชการพลเรือน พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ทั้งที่ ได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณเพื่อเป็นหลักประกัน โดยเฉพาะลูกจ้างชั่วคราวให้ อปท. จ้างลูกจ้างชั่วคราว ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ต่อไปจนกว่าจะหมดสัญญาจ้าง เมื่อมีความจำเป็นต้องจ้างบุคลากรในตำแหน่งดังกล่าวต่อ ให้พิจารณาจ้างผู้ปฏิบัติงานเดิมก่อน

1.8 ร่างกฎกระทรวง (ฉบับที่...) พ.ศ. ... ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 พ.ย. 48

- ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของข้อ 3 แห่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมฯ

“การขอรับโอนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ระบุชื่อสถานศึกษาที่จะขอรับ โอนและเสนอหลักฐานที่แสดงถึงความสมัครใจด้วยเสียงข้างมากของครูและผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายหนึ่ง และคณะกรรมการสถานศึกษา อีกฝ่ายหนึ่ง ให้โอนสถานศึกษาแห่งนั้น ไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ การเสนอหลักฐานที่แสดงความสมัครใจอาจเสนอพร้อมกับการยื่นคำขอรับการประเมินความพร้อมหรือก่อนที่การประเมินความพร้อมจะแล้วเสร็จก็ได้”

- ให้ยกเลิกข้อความในข้อ 7 (กำหนดให้ยื่นคำขอต่อส่วนราชการก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ไม่น้อยกว่า 180 วัน ซึ่งท้องถิ่นต้องยื่นคำขอ ภายใน 15 พฤศจิกายน 2548) และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน

ในปีการศึกษา 2549 กำหนดให้ อปท.ยื่นคำขอรับการประเมินได้ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน ก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษา (ประมาณ วันที่ 15 มกราคม 2549) และให้ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการให้เสร็จภายใน 20 วัน นับแต่วันได้รับคำขอ เมื่อมีกฎกระทรวงในหลักเกณฑ์ตามกฎกระทรวงใหม่ต่อไป...

2. แนวทางการดำเนินงานการถ่ายโอนปีการศึกษา 2549

ในปีการศึกษา 2549 กำหนดให้ อปท.ยื่นคำขอรับการประเมินได้ภายในเวลาไม่น้อยกว่า 120 วัน ก่อนวันเริ่มต้นปีการศึกษา (ประมาณ วันที่ 15 มกราคม 2549) และให้ส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการให้เสร็จภายใน 20 วัน นับแต่วันได้รับคำขอ เมื่อมีกฎกระทรวงในหลักเกณฑ์ตามกฎกระทรวงต่อไป

3. ผลกระทบของการถ่ายโอน

3.1 ด้านสถานศึกษา

1. หลักการและระบบบริหารจัดการศึกษา ตามที่กฎหมายปฏิรูปการศึกษาวางไว้จะหายไป จะมีการเปลี่ยนโครงสร้างระบบบริหารจัดการศึกษาจาก ศธ. ไปสู่ มท.

2. ความเป็น “นิติบุคคล” ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะสิ้นสุดลง โดยจะเปลี่ยนเป็นโรงเรียนภายใต้การบริหารจัดการควบคุมบังคับบัญชาของ อปท. และโดย มท.

3.2 ด้านตัวบุคลากร

1. หลักการและระบบบริหารงานบุคคล ตามที่กฎหมายปฏิรูปการศึกษาวางไว้จะหายไป จะมีการเปลี่ยนโครงสร้างระบบบริหารงานบุคคลจาก ศธ. ไปสู่ มท. ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

เป็น ประธาน ในคณะกรรมการกลางของข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่นทุกคณะ (5 คณะ) และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น ประธาน ในคณะกรรมการข้าราชการและพนักงานส่วนท้องถิ่น ระดับจังหวัด ทุกคณะ (3 คณะ) ยกเว้นจังหวัดชลบุรี เพิ่ม คณะกรรมการเมืองพัทยาอีก 1 คณะ

2. ความเป็น “ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา” จะสิ้นสุดลงโดยจะเปลี่ยนเป็น “พนักงานส่วนท้องถิ่น” อยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของ อปท. และโดยการกำกับดูแลของ มท. ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ การจะถ่ายโอน “ข้าราชการครู” ในสังกัด ศธ. ไป อปท. มีความจำเป็นจะต้องแก้ไขกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นรองรับเสียก่อน

4. แนวทางแก้ไขในปัจจุบัน

แนวทางแก้ไขปัญหา จะต้องแก้ไขกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ในส่วนที่บัญญัติกำหนดให้โอนภารกิจบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของรัฐให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติให้ “รัฐ” เป็นผู้จัดการศึกษาขึ้นพื้นฐาน จึงไม่มีความจำเป็นต้องถ่ายโอน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขยายการจัดการศึกษาที่มีอยู่เดิมหรือจัดตั้งสถานศึกษาของตนเองขึ้นมาใหม่ ก็ย่อมสิทธิที่จะกระทำได้อยู่แล้วตามกฎหมาย

หากจะให้เรื่องนี้ยุติลง ก็จำเป็นจะต้องแก้ไขกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ อปท. ในส่วนที่บัญญัติกำหนดให้โอนภารกิจบริการสาธารณะด้านการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของรัฐ ไปให้แก่ อปท. ซึ่งขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติให้ “รัฐ” เป็นผู้จัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานจึงไม่มีความจำเป็นต้องถ่ายโอนโรงเรียน ใน สพท. ไปให้แก่ อปท. จะขยายการจัดการศึกษาที่มีอยู่เดิม หรือจัดตั้งสถานศึกษาของตนเองขึ้นมาใหม่ ก็ย่อมมีสิทธิที่จะกระทำได้อยู่แล้วตามกฎหมาย

สาระที่ 1.2 การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและกฎหมายการศึกษาแห่งชาติที่เป็นกฎหมายแม่บทบาททางการศึกษาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้วางแนวทางที่สำคัญ ดังนี้ (กระทรวงมหาดไทย, กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, ส่วนแผนและงบประมาณทางการศึกษาท้องถิ่น, ม.ป.ป. : 117 -118)

1. ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของสังคมและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เช่น จะต้องทั่วถึงประชาชนมีคุณภาพและไม่เกินค่าใช้จ่าย ตลอดจนบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น
3. ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
4. การกระจายอำนาจให้สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาจะต้องกระจายอำนาจการบริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระตามหลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management : SBM) ทั้งนี้เพราะผลการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ก็ตาม ล้วนแต่เป็นผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติของสถานศึกษา ดังนั้นควรมีความคล่องตัวในการตัดสินใจอย่างมีอิสระทางการจัดการศึกษา จึงควรเป็นอำนาจของสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อย่างไรก็ตาม ขณะนี้วิธีการกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีได้กำหนดไว้เหมือนกับการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในอนาคตอาจมีการออกข้อบัญญัติ ระเบียบการ บังคับ คำสั่ง กำหนดอำนาจการสั่งการ อนุญาต ปฏิบัติการ หรือดำเนินการอื่นใดไปยังสถานศึกษาโดยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจดังกล่าวหรือมอบอำนาจในการสั่งการ อนุญาต อนุมัติ ปฏิบัติการ หรือ

ดำเนินการอื่นใดซึ่งเป็นอำนาจตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการสำนักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ปฏิบัติแทน (วรเดช จันทรศร, ม.ป.ป. : 100)

5. การจัดโครงสร้างองค์กรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เตรียมรองรับการถ่ายโอนสถานศึกษา จะต้องจัดโครงสร้างองค์กรภายในตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น ระบบบริหารจัดการอย่างครบถ้วน จำนวนบุคลากรโดยการจัดตั้ง ฝ่าย ส่วน กอง หรือสำนักการศึกษา ตลอดจนส่วนราชการภายในที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับขององค์การบริหารงานบุคคล คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

6. วิธีการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดการศึกษาได้ 2 วิธี คือ

6.1 จัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเอง

6.2 ถ่ายโอนการศึกษาจากสถานศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

7. สวัสดิการและความก้าวหน้าของพนักงาน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

พนักงาน ครู และบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีสิทธิสวัสดิการและความก้าวหน้าเท่าเทียมกับข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และในบางรายการจะดีกว่าข้าราชการครูที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (ท้องถิ่นไทย, 2548 : 88)

7.1 ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับความก้าวหน้าตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือสามารถขอประเมินเพื่อมีและเลื่อนวิทยฐานะตามที่คณะกรรมการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นกำหนดและได้รับเงินวิทยฐานะจนกว่าจะเกษียณอายุโดยไม่มีข้อจำกัด โดยมีได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขกับขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือขนาดของการศึกษา หรือระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับโอน

7.2 พนักงาน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถโอนย้ายไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้ เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

7.3 บุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่ง สามารถโอนย้ายเปลี่ยนสายงานที่ตนมีคุณสมบัติ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา นอกจากจะสามารถสอบคัดเลือกเปลี่ยนสายงานไปสู่ผู้อำนวยการกองสำนักการศึกษาได้แล้ว ยังสามารถเปลี่ยนสายงานไปสู่ตำแหน่งรองและปลัดองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและผู้อำนวยการกองอื่น ๆ ได้ หากมีคุณสมบัติตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งนั้น ๆ

บรรณานุกรม

เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553) . การจัดการศึกษาท้องถิ่น : โดยชุมชนเพื่อชุมชนและสังคมไทย .

กรุงเทพฯ : บั๊กพอยท์ .

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 (2547,23ธันวาคม).

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 79 ก.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2537). ” หลักและกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มการบริหาร

การศึกษา ” ใน สัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา. นนทบุรี;

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

หน่วยที่ 9

สารสรุปกระบวนการทัศนใหม่ในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

โดย

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
หน่วยที่ 9 สารสรุปกระบวนการทัศน์ใหม่ในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

โมดูลที่

- 1.1 กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษา
- 1.2 เป้าหมายของการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่

สารสรุป

- 1) การศึกษาใหม่จะต้องส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ค้นพบความถนัดของตัวเอง มีจินตนาการและสามารถสร้างแรงบันดาลใจของตัวเองขึ้นมาได้
- 2) การส่งเสริมเด็กให้มีจินตนาการ และแรงบันดาลใจ

วัตถุประสงค์

- เมื่อศึกษาหน่วยที่ 9 จบแล้วนักศึกษาสามารถ
- 1) อธิบายกระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาได้
 - 2) เข้าใจและอธิบายเป้าหมายของการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่ได้

โมดูลที่ 1.1
กระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษา

สาระ

- 1.1 กระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษา

สาระสรุป

1. ความหมายกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษา
2. ทักษะที่สำคัญ 2 ประการ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายความหมายกระบวนการทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษาได้
2. อธิบายทักษะที่สำคัญ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ได้

สาระที่ 1.1 กระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษา

กระบวนทัศน์ทางการศึกษาหมายถึง กรอบความคิด ความเชื่อหรือชุดความคิด (set of idea and believes) เกี่ยวกับการมองสภาพความเป็นจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งจะมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมด้านการศึกษาของคนในสังคม ให้สอดคล้องกับกรอบความคิดในด้านการศึกษานั้นด้วย ปัจจุบันการจัดการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เทคนิควิธีปฏิบัติ

จากการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญทางการศึกษาสามารถสรุปกระบวนทัศน์ทางการศึกษาเดิม และกระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่ได้ดังนี้

กระบวนทัศน์ทางการศึกษาเดิม	กระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่
<p>1.เป้าหมายการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีเป้าหมายที่ปริมาณ -เพื่อเป็นลูกจ้างในตลาดแรงงาน -เพื่อให้สอบได้ -เพื่อพัฒนาประเทศให้อยู่รอด 	<p>1.เป้าหมายการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -กำหนดเป้าหมายที่คุณภาพ -เพื่อให้คิดเป็น ทำเป็น ประยุกต์และสร้างงานได้ -เพื่อการเรียนรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต -เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในเวทีโลก
<p>2.ผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 	<p>2.ผู้เรียน</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีความสมดุลในเรื่องการคิด ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม -เป็นเลิศทางปัญญาอย่างมีมาตรฐาน
<p>3.หลักสูตรและเนื้อหา</p> <ul style="list-style-type: none"> -หลักสูตรเดียวกันทั่วประเทศ -หลักสูตรเปลี่ยนยาก ล้าสมัย 	<p>3.หลักสูตรและเนื้อหา</p> <ul style="list-style-type: none"> -หลักสูตรมีความหลากหลาย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและสังคม -เป็นหลักสูตรพลวัต

กระบวนทัศน์ทางการศึกษาเดิม	กระบวนทัศน์ทางการศึกษาใหม่
<p>4.ผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีบทบาทสอนนำ -มีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับการทำงาน -ขาดการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 	<p>4.ผู้สอน</p> <ul style="list-style-type: none"> -มีบทบาทสอนควบคู่กับการเป็นผู้นำทางความคิดของสังคม -มีรายได้มากขึ้นตามเกณฑ์ผลงาน -มีการทำวิจัยและผลงานทางวิชาการ
<p>5.การเรียนรู้การสอนและการวัดผล</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้สอนเป็นสำคัญ -สอนตามแบบแผน -สอนให้จำ -ท่องจำ ไม่เน้นการเขียน -ข้อสอบเป็นแบบปรนัย 	<p>5.การเรียนรู้การสอนและการวัดผล</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้เรียนเป็นสำคัญ -เรียนรู้ตามความถนัดและสนใจ ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ -เรียนรู้ด้วยตนเอง สอนให้คิด เน้นการเขียน -เน้นความเข้าใจ อภิปราย ถกเถียง -ข้อสอบแบบอัตนัย
<p>6.ผู้บริหารการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ยึดรูปแบบการบริหารแบบราชการ 	<p>6.ผู้บริหารการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ปรับรูปแบบการบริหาร โดยมุ่งเน้นการตอบสนองสังคมและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สรุปกระบวนทัศน์ใหม่ของการจัดการศึกษายุคใหม่ การศึกษาใหม่จะต้องส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ค้นพบความถนัดของตัวเอง มีจินตนาการและสามารถสร้างแรงบันดาลใจของตัวเองขึ้นมาได้ หลังจากนั้นครูและผู้ปกครองจะทำการส่งเสริมสนับสนุนเต็มศักยภาพของเขาให้บรรลุความฝันจากแรงบันดาลใจของเขาเองเป็นขั้น ๆ ไป ศักยภาพเหล่านั้นอาจเป็นนักวิทยาศาสตร์ ศิลปะ กวี นักคณิตศาสตร์ หรืออื่นใดก็ล้วนแต่สำคัญ เราก็จะได้บุคคลที่มีคุณภาพ เป็นกำลังที่สำคัญของชาติอีกคนหนึ่งกระบวนการเรียนรู้ (LEARNING PROCESS) ไม่ใช่กระบวนการสอน

การส่งเสริมเด็กให้มีจินตนาการ และแรงบันดาลใจ

สังคมไทยและสังคมโลกได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวกันขนานใหญ่จนเกิดขบวนการปฏิรูปการศึกษากันอย่างจริงจัง เยาวชนของเรายังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง คือ คิดไม่เป็น หรือไม่ยอมที่จะคิด ขาดจินตนาการและแรงบันดาลใจของตัวเอง ทำให้ชีวิตไม่มีเป้าหมาย บอกตัวเองไม่ได้ว่าในอนาคตเขาอยากประกอบอาชีพอะไร ปล่อยให้กระแสสังคมพัดพาไปอย่างไรทิศทาง ระบบการศึกษาใหม่จะต้องส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ค้นพบความถนัดของตัวเอง มีจินตนาการและสามารถสร้างแรงบันดาลใจของตัวเองขึ้นมาได้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องของกระบวนการในการทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตัวเองและกลุ่มขึ้นมา คือการเรียนรู้วิธีเรียนรู้ภาษาอังกฤษเรียกว่า LEARN HOW TO LEARN ไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อเอาความรู้ อย่างเช่นแต่ก่อน

ทักษะที่สำคัญ 2 ประการ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้คือ

1. ทักษะการสืบค้น หรือ INQUIRY เป็นที่ยอมรับมีข้อมูลอยู่มากบนฐานข้อมูลประเภท Online โดยใช้การสืบค้นในระบบของคอมพิวเตอร์ ข้อมูลเหล่านี้เป็นฐานของความรู้และความรู้ต้องเป็นความรู้ที่สามารถนำมาแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต ไม่ใช่นำมาสร้างความเชื่อว่าจะ ถูกต้องเท่านั้น ข้อมูลเหล่านี้จะเกิดประโยชน์ได้เมื่อสามารถนำมาต่อยอดกับฐานความรู้เดิม ที่สอดคล้องกับบริบทการดำรงชีวิตจริง

2. ทักษะการไตร่ตรอง หรือ REFLECTION แม้จะสืบค้นข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างมหาศาลแต่ถ้าขาดทักษะการสรุปสร้างความรู้ ข้อมูลเหล่านี้ก็ไร้ประโยชน์อาจทำให้เกิดการหลงเชื่อ หลงผิด หลงทาง ได้ ถ้าขาดกระบวนการสร้างความรู้ที่ถูกต้องผ่านการคิดวิเคราะห์ ก้าวใหม่ของการจัดการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการคิดไตร่ตรองและหาข้อสรุปเพื่อต่อยอดความรู้เดิมเป็นความรู้ใหม่แบบองค์รวม

โดยสรุป สถานศึกษาหรือ โรงเรียนจึงต้องออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยส่งเสริม 2 ทักษะนี้ควบคู่กันตลอดเวลา จึงจะทำให้ นักเรียนสามารถ LEARN HOW TO LEARN ได้

สาระที่ 1.2 เป้าหมายของการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่

เป้าหมายของการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่

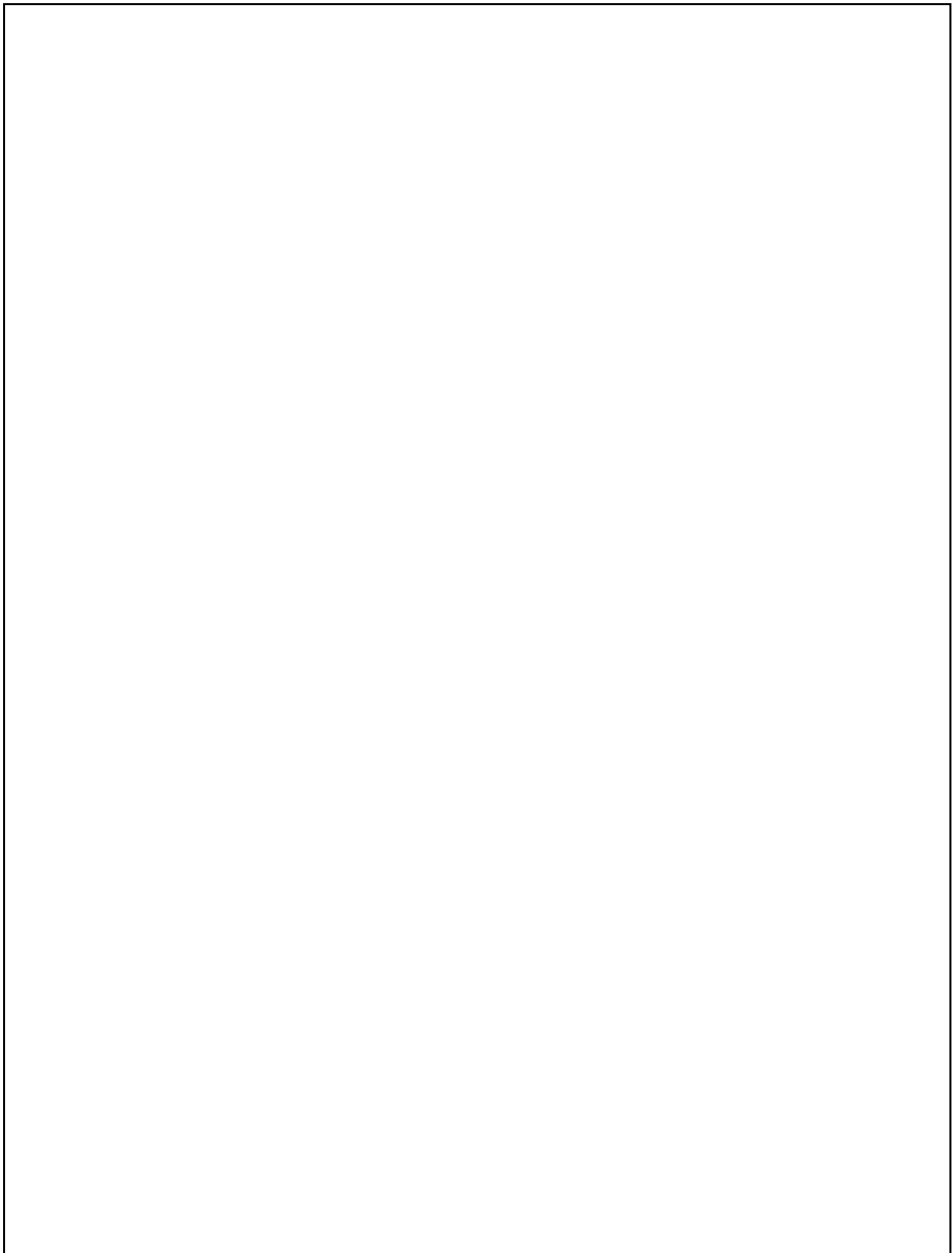
การปฏิรูปการศึกษาในยุคใหม่ หรือทศวรรษใหม่ ควรปฏิรูปกระบวนทัศน์ ที่เรียกว่ากระบวนทัศน์ใหม่ ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้ และ ครูมิใช่ผู้มอบความรู้ แต่เป็น ผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กหรือผู้เรียน ดังนั้นเป้าหมายของการเรียนรู้มิใช่ตัวความรู้อีกต่อไป เพราะตัวความรู้นั้นมีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะมอบให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ อีกทั้งนักเรียนในศตวรรษใหม่มีหนทางค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากทุกหนแห่งทั้งในสิ่งแวดล้อมและอินเทอร์เน็ต หากการศึกษาไทยยังอยู่กับกระบวนทัศน์เดิม คือมอบความรู้เป็นรายวิชาที่จะไม่ทันสถานการณ์โลก ที่ควรทำคือมีกระบวนทัศน์ใหม่ที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กและเยาวชนจะเรียนรู้อะไรบ้างขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคน แต่ที่ทุกคนควรมีคือความสามารถในการเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไร่ก็ทำตามเป้าหมายของการศึกษาภายใต้กระบวนทัศน์ใหม่ มุ่งหวังผู้เรียน

1. มีสุขภาพที่ดี ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต ปัญญา และสุขภาวะทางสังคม
2. มีบุคลิกภาพฉลาด ตื่นตัว ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน บริหารอารมณ์ได้ดี
3. รู้จักการคิด ใช้ปัญญา มีทักษะการสืบค้น (Inquiry) และไตร่ตรอง (Reflection) เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง (Self learning) และการเรียนรู้เป็นทีม (Team learning)
4. มีความคิดเป็นอิสระ มีจินตนาการ และแรงบันดาลใจของตนเอง
5. มีคุณธรรม จริยธรรม และสำนึกความเป็นพลเมือง เป็นที่ต้องการของสังคม
6. มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ช่วยเหลือผู้อื่นได้
7. มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ จีน ไทย ได้ดี
8. มีวิถีคิดและเข้าใจ วัฒนธรรมในบริบทของสากล และคุณค่าของความเป็นไทย คุณภาพเหล่านี้ คือคุณสมบัติของการสร้างผู้ประกอบการ และผู้นำสังคมไทย

สรุป ในยุคของการปฏิรูปการศึกษา และภายใต้การเปลี่ยนแปลงของระบบโลกาภิวัตน์ ครูและผู้ปกครองจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการจัดวางแบบแผนทางความคิด วิธีคิด และโครงสร้างระบบที่ถูกต้องตั้งแต่วัยเด็ก จะทำให้มีแบบแผนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ นำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่ดีสมบูรณ์ เต็มศักยภาพ เป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวเอง และเป็นที่ต้องการของสังคมท้องถิ่นและสากล โดยเฉพาะกระบวนการเรียนรู้ที่จะหลอมรวมความรู้ต่างๆเข้ามาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตใหม่

หน่วยที่ 10

สารสรุปทบทวนการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

โดย

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 10 สารสรุปบทบาทการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

โมดูลที่

- 1.1 บทบาทของการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศ
- 1.2 การศึกษากับพัฒนาด้านต่างๆของประเทศ

สารสรุป

- 1) บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศเป็นบทบาทและความสัมพันธ์แบบต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศทั้งด้าน ทางเศรษฐกิจ สังคม
- 2) การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองล้วนมีพื้นฐานจากการพัฒนาด้านการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 10 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายบทบาทของการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศได้
- 2) เข้าใจและอธิบายการศึกษากับพัฒนาด้านๆต่างๆของประเทศได้

โมดูลที่ 1.1

บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

สาระ

- 1.1 บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

สาระสรุป

1. บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ
2. ทิศทางการพัฒนาประเทศ

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายบทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศได้
2. อธิบายทิศทางการพัฒนาประเทศได้

สาระที่ 1.1 บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศ

เป็นที่ยอมรับประเทศที่เจริญแล้ว ใช้การศึกษาเป็นพลังขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ประเทศไทยจึงได้เจริญรอยตาม เพื่อจะยกระดับฐานะให้มีความทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ โดยรัฐบาลทุกสมัยจึงได้ทุ่มเทงบประมาณรายจ่ายทางการศึกษาสูงกว่าด้านอื่นๆ ประมาณ 1 ใน 5 ของงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้น และมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 12.3 จากปีที่ผ่านมา ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาของไทยในทุกระดับชั้น

อาจกล่าวได้ว่าบทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศเป็นบทบาทและความสัมพันธ์แบบต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกันของการจัดการศึกษากับการพัฒนาประเทศทั้งด้าน ทางเศรษฐกิจ สังคม การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ประเทศต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึง อย่างมีประสิทธิภาพ/คุณภาพ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถทักษะและเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ประสบความสำเร็จได้

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านการเมือง
3. ด้านสังคม
4. ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านศิลปวัฒนธรรม

หากสามารถสรุปได้ บทบาทของการศึกษากับการพัฒนาประเทศเกี่ยวข้องกับ

1. สร้างคนให้คิดเป็นทำเป็นสร้างสรรค์และก้าวทันโลก
2. สร้างคนให้เพียงพอและตรงความต้องการของสังคมเศรษฐกิจ
3. สร้างคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม
4. สร้างโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียนให้ทันสมัย

ทิศทางการพัฒนาประเทศ

สภาพัฒนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือที่เรียกกันว่า สภาพัฒน์ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศไทยในแผนที่ 11 ในด้านเศรษฐกิจสังคม โดยเฉพาะด้านการแข่งขันในยุคการรวมประเทศที่มีปัจจัยด้านต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก โดยกำหนดยุทธศาสตร์ 5 ด้าน

1. การสร้างความเป็นธรรมในสังคม
2. การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน
3. การสร้างความสมดุลและมั่นคงของอาหารและพัฒนา
4. การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม
5. การสร้างความเชื่อมโยงในเศรษฐกิจภูมิภาค
6. การสร้างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ในด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สภาพัฒน์ ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้ส่วนหนึ่งว่า “หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ค่อนข้างน้อย เช่น กระทรวงศึกษาธิการยังมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับมหภาค จึงขาดการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตรายสาขา” ซึ่งสถาบันการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ การวิจัยและพัฒนา เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบนั่นเอง

เห็นได้ชัดเจนว่า ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มุ่งนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพราะมีตัวเลขของมูลค่าทางเศรษฐกิจที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้สูงยิ่ง กับมี Best Practice ทั้งในสหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และฮ่องกง ที่เน้นทั้งโครงสร้างและระบบประสบผลสำเร็จมาแล้ว ไม่ต้องอื่นไกล ดูจากญี่ปุ่นที่เป็นต้นแบบสินค้าชุมชน เกาหลีเป็นต้นแบบของอุตสาหกรรมสื่ออาหารและวัฒนธรรมอย่างโดดเด่นมาแล้ว เช่นกัน สำหรับประเทศไทยมรดกทางวัฒนธรรมมีล้นเหลือควบคู่ไปกับภูมิปัญญาชาวบ้าน และท้องถิ่นมากพอจะพัฒนาได้ แต่ต้องจัดโครงสร้างให้เป็นระบบ และมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบ โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ คงต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวด้วย

ซึ่งสภาพัฒน์ได้เสนอ แนวทางของแผนการศึกษาชาติ แผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว แผนการจัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษา รวมถึงทศวรรษที่ 2 ของการปฏิรูปการศึกษา ฟังต้องขยายหรือเน้นการศึกษาและวิจัยใน 5 เรื่องใหญ่ๆ เช่น

- 1.มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2.เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม
- 3.งานช่างฝีมือ และหัตถกรรม
- 4.อุตสาหกรรมสื่อ บ้านเทิง และซอฟต์แวร์
- 5.การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์

การจัดการศึกษาพึงได้บูรณาการ จัดทรัพยากรให้เกิดคลัสเตอร์ ที่จะนำไปสู่ “นวัตกรรม” ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีงบประมาณจากภาครัฐ สนับสนุนและกำหนดตัวชี้วัดให้เห็นเป็นรูปธรรม ที่กระทรวงศึกษาธิการจะต้องจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไว้ด้วย

สรุป เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษหน้า เห็นเพียง โครงการพัฒนาครูยุคใหม่เท่านั้น ที่พอมองเห็นเค้าโครง ส่วนการสร้างคนยุคใหม่ การสร้างแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และการจัดการศึกษายุคใหม่ ยังมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน หากจะนำบริบทของการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจใหม่ในอนาคตผนวกไว้ในโครงการพัฒนาไว้ด้วย น่าจะส่งผลสัมฤทธิ์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้มากทีเดียว

โมดูลที่ 1.2

การศึกษากับการพัฒนาด้านต่างๆของประเทศ

สาระ

1.2 การศึกษากับการพัฒนาด้านต่างๆของประเทศ

สาระสรุป

1. สภาพการศึกษาและการพัฒนาด้านต่างๆ
2. เป้าหมายของการพัฒนาประเทศภายใต้ทิศทางการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายสภาพการศึกษาและการพัฒนาด้านต่างๆได้
2. อธิบายสภาพการศึกษาและการพัฒนาด้านต่างๆได้

สาระที่ 1.2 การศึกษากับการพัฒนาต่างๆของประเทศ

สภาพการศึกษาและการพัฒนาต่างๆ

1. ด้านเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาเป็นการพัฒนาทุนมนุษย์และทุนทางสังคมที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม ประเทศต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึง อย่างมีประสิทธิภาพ/คุณภาพ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถทักษะและเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมให้ประสบความสำเร็จได้

ปัญหาของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนไปพัฒนาประเทศ

ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาในการจัดการศึกษาไปพัฒนาประเทศ อาจสรุปให้เห็นภาพรวมได้ดังต่อไปนี้คือ

1 รายงานโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) (2552) เรื่อง 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา ได้กล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานในประเด็นที่เกี่ยวกับผลิตและพัฒนาากำลังคน ไว้ที่น่าสนใจ คือ

1) ผู้จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปวส. ส่วนมากศึกษาต่อในระดับปริญญาในสาขาที่ไม่ตรงกับกรเรียนในระดับ ปวช. และปวส. และพบว่าผู้สำเร็จอาชีวศึกษาร้อยละ 75 ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี เข้าสู่ตลาดแรงงานเพียงร้อยละ 25 ทำให้ขาดแคลนกำลังคนระดับกลางหรือระดับปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง

2) ผู้จบการศึกษาใหม่ ยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตรงลักษณะงาน สถานประกอบการส่วนใหญ่ต้องนำไปฝึกอบรมอีกอย่างน้อย 3-6 เดือน ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายและเสียเวลาเพิ่มขึ้น

3) กำลังคนที่ผลิตขาดคุณลักษณะด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นอย่างพอเพียง เช่น ทักษะด้านการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ฟัง พูด อ่าน เขียน การใช้คอมพิวเตอร์และความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ความรู้ในการประยุกต์ใช้ตัวเลข/ทักษะคำนวณขั้นพื้นฐาน เป็นต้น

4) กำลังคนที่ผลิตขาดคุณลักษณะที่สำคัญบางประการ เช่นการคิดวิเคราะห์ห้อย่างเป็นระบบ การแก้ปัญหาในงาน การทำงานเป็นทีม ความรับผิดชอบในงาน ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความขยัน มีวินัย ตรงต่อเวลา ภาวะผู้นำ เป็นต้น

5) การผลิตกำลังคนในระดับปริญญาตรี โดยเฉพาะด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกินความต้องการ ทั้งนี้จากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) พบว่า มีความต้องการกำลังคนด้านนี้เพียงร้อยละ 10 ถึง 15 แต่จากปริมาณบัณฑิตที่จบการศึกษาในแต่ละปี เช่นในปี 2549 พบว่ามีบัณฑิตจบสาขาสังคมศาสตร์มากที่สุด (166, 217 คน) รองลงมาเป็นสาขาวิศวกรรมศาสตร์ (77,450 คน) และสาขาศึกษาศาสตร์ (29,968 คน) และพบว่าผู้จบใหม่ที่ไม่มียานทำงานเป็นสาขาสังคมศาสตร์มากที่สุดโดยมีจำนวนประมาณ 90,000 คน โดยรวมทั้งประเทศมีบัณฑิตที่จบใหม่ไม่มีงานทำประมาณปีละ 100,000 คน

2. ด้านสังคม

นอกจากการศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว การศึกษายังเป็นการวางรากฐานในการพัฒนาสังคม โดยที่แนวโน้มการพัฒนาสังคมมุ่งเน้นที่จะเป็นดังนี้

1. การพัฒนาสังคมจะให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคนมากขึ้น
2. การพัฒนาสังคม จะมองภาพการพัฒนาเป็น สังคมส่วนรวม มากกว่าที่จะพยายามพัฒนาเป็นด้าน ๆ หรือเป็นเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ ผสมผสานได้
3. การพัฒนาสังคมจะกำหนดเป้าหมายการพัฒนาเป็นสังคมส่วนรวมที่เป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถวัดผลได้ เช่น การกำหนดคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ ในรูปของเกณฑ์วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)

โดยมีกลไกของการพัฒนาสังคมดังนี้

1. ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมมากขึ้น โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
2. องค์กรเอกชนจะมีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น จากหลักการที่ภาคเอกชนมีบทบาททั้งในด้านเศรษฐกิจ และการลงทุน
3. การประกันสังคม ซึ่งเป็นการร่วมกันออกค่าใช้จ่ายแบบไตรภาคี จากรัฐบาล นายจ้างและลูกจ้าง จะมีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้น ทั้งในด้านการคุ้มครองและการให้ผลประโยชน์ทดแทนต่าง ๆ ในรูปของสวัสดิการทางสังคม
4. การกระจายอำนาจของการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดูแลและจัดการสังคมทั้งเรื่อง การเมือง การปกครอง สังคม สาธารณสุข การศึกษา และงบประมาณ

จากเป้าหมายการพัฒนาสังคมและกลไกในการพัฒนา จะเห็นได้ชัดเจนเรื่องการศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นองค์ประกอบด้านกลไกในการพัฒนาคนในสังคม ซึ่งเห็นได้ชัดในเรื่องการศึกษา จะต้องเป็นการเตรียมคนให้เข้าใจและรู้ถึงกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาโครงสร้าง และความเป็นสังคม

3. ด้านการเมือง

สังคมโลกและสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวางและหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง โดยแต่ละด้าน ได้ส่งผลกระทบต่อถึงกัน เชื่อมโยงกันตลอดเวลา สำหรับด้านการเมืองนั้น ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญต่อสังคมมนุษย์เพราะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันและนัยดังกล่าวส่งผลไปถึงการจัดความสัมพันธ์ทางสังคมและเศรษฐกิจระหว่างคนในสังคมด้วย ดังนั้น การเมืองจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาประเทศ และจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางการเมือง ที่หมายถึง การกระทำขององค์กรทางการเมืองซึ่งการกระทำนั้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากความคิดเก่าๆ ไปสู่ความคิดใหม่ๆ และความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ต้องดีกว่าเก่า และส่งผลต่อประโยชน์ของคนในชาติ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญต่อการพัฒนาการเมือง

1. ความรู้ ถือว่าเป็นองค์ประกอบแรกของการพัฒนาการเมือง ความรู้ต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกในการที่จะเรียนรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระบบ องค์ประกอบต่างของการเมือง รวมทั้งความเข้าใจรัฐธรรมนูญ ซึ่งถือว่าในทางการเมือง ทุกคนที่สนใจต้องรู้ และเข้าใจ ดังนั้นการศึกษาจึงต้องสร้างคนในชาติให้มีความรู้และเข้าใจในองค์ประกอบการเมืองอย่างชัดเจน

2. การบริหารจัดการของการเมือง ในการบริหารจัดการของการเมือง อาจมีการกระจายอำนาจทางการบริหารหรือการรวมอำนาจทางการบริหาร ซึ่งทั้งสองแนวทางมีทิศทางการบริหารที่แตกต่างกัน ในทางหลักการดำเนินงานเพื่อให้กระบวนการทำงานมีความคล่องตัวแตกต่างกัน ในการบริหารจัดการทางการเมืองที่สับสนในทางปฏิบัติ แยกไม่ได้ระหว่างการรวมหรือกระจายอำนาจย่อมส่งผลต่อการเมือง ในการพัฒนาการเมือง การศึกษาจะต้องเข้าไปในกระบวนการสร้างความเข้าใจให้กับคนทางการเมือง หรือผู้บริหารทางการเมือง

องค์ประกอบทั้ง 2 นี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองที่สุด ทั้งนี้เพราะประชาชนภายในรัฐที่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง จะเป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกฎ กติกาทางการเมืองหรือรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น ในการพัฒนาทางการเมืองจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อประชาชนที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นมา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือ ความเปลี่ยนแปลงในทางความรู้ การสร้างจิตสำนึกให้เกิดความเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวมจะทำให้การหล่อ

หลอมทางสังคม (socialization) ให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นในสังคมมีเสถียรภาพในทางการเมือง การพัฒนาทางการเมืองของไทย รวมทั้งการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับประชาชน เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง การดูแลตรวจสอบสถาบันทางการเมือง ตรวจสอบการบริหารราชการ และแสดงความเป็นเจ้าอำนาจธิปไตยอย่างแท้จริง

สรุป การจัดการศึกษาในประเทศไทยไม่ได้สนใจที่จะจัดการการสอนการเรียนรู้ให้คนไทยคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์เป็น อย่างเป็นตัวของตัวเอง ไม่ได้สอนเรื่องสิทธิพลเมืองและแนวคิดแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย ที่สนับสนุนให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและตระหนักในเรื่องสิทธิเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาประชาชนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนสังคมไทยเข้าสู่การเป็น อาเซียน และโลกาภิวัตน์ ดังนั้นทิศทางการจัดการศึกษาควรจะต้องตอบสนองแนวทางความต้องการพัฒนา ในเรื่องต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น

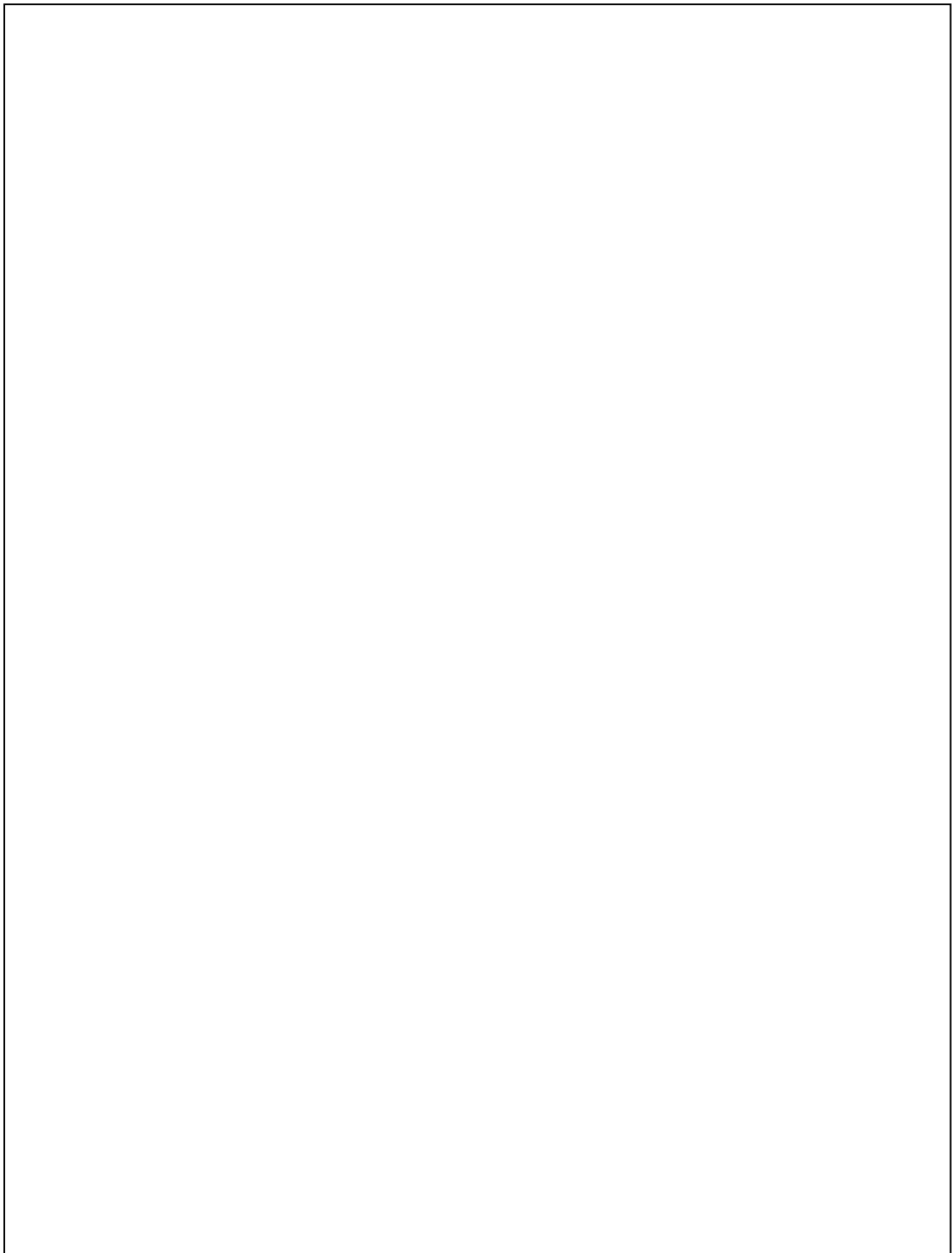
บรรณานุกรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 9 ปี ของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ.2542-2551) สกศ. 2552

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สรุปภาวะการมีงานทำของประชากร เมษายน 2552

หน่วยที่ 11

สารสรุปการศึกษาไทยกับความเป็นอาเซียน

โดย

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบายและการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยที่ 11 สารสรุปการศึกษาไทยกับความเป็นอาเซียน

โมดูลที่

- 11.1 นโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียน
- 11.2 แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย

สารสรุป

- 1) นโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียนส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน
- 2) กรอบการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค (Regional Education Hub) ในสาขาที่มีศักยภาพในการแข่งขัน
- 3) แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย เพื่อเผยแพร่ ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สร้างเจตคติที่ดีและความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 11 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายนโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียนได้
- 2) เข้าใจและอธิบายแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทยได้

โมดูลที่ 11.1
นโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียน

สาระ

11.1 นโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียน

สาระสรุป

1. นโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียน
2. กรอบการดำเนินงาน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายนโยบายการจัดการศึกษาสู่อาเซียนได้
2. อธิบายกรอบการดำเนินงานได้

สาระที่ 11.1 นโยบายการจัดการศึกษาอาเซียน

สิ่งที่ท้าทายต่อการศึกษาไทย คือการสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของคนในวงการศึกษากลับเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การเตรียมความพร้อมในการรวมตัวเป็นประชาคม

ในปี พ.ศ. 2558

- ระบบ ระเบียบ กฎหมาย กระบวนการ
- สถาบันหน่วยงาน สถานศึกษา
- บุคลากร เจ้าหน้าที่ ประชาชน
- การประเมินผลกระทบด้านต่างๆ และแนวทางการแก้ไขปัญหา
- ระบบข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้

1. นโยบาย ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ สามารถอยู่ร่วมกับพลโลกอย่างสันติสุข อย่างพึงพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

เป้าหมาย

- มีความร่วมมือทางการศึกษากับประเทศสมาชิกอาเซียนและนานาชาติมากขึ้น
- มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่เป็นสากล
- เป็นศูนย์กลางหรือศูนย์เครือข่ายทางการศึกษาของภูมิภาคอาเซียนและนานาชาติ
- มีการแลกเปลี่ยนนักเรียน นิสิตนักศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการและนักวิชาชีพ แรงงานมากขึ้น

2. กรอบการดำเนินงาน

- ส่งเสริมการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาวิจัยและพัฒนา และการฝึกอบรมนานาชาติในภูมิภาค (Regional Education Hub) ในสาขาที่มีศักยภาพในการแข่งขัน โดยสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษามิบบทบาท

- ส่งเสริมความร่วมมือด้านการศึกษากับประเทศต่างๆรวมทั้งองค์การระหว่างประเทศทั้งระดับภูมิภาคและระดับสากล

- ส่งเสริมสนับสนุนองค์กรและสถาบันการศึกษาของประเทศทำหน้าที่เป็นศูนย์หรือเครือข่ายการศึกษาระหว่างประเทศ ทั้งในประชาคมอาเซียน ภูมิภาค สากล

- ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการศึกษา แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ผู้เรียน ครู คณาจารย์ระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สอง ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ภาษาที่สนใจ เป็นต้น ทั้งสื่อสาร และเปิด

โลกทัศน์

- ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือ หลักสูตรสมทบ หลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศ เพื่อความเป็นสากลของการศึกษาและรองรับตลาดแรงงานนานาชาติ
- เชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล
- ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาครู คณาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะและมีบทบาทด้านการศึกษาในองค์การระหว่างประเทศ
- กำหนดมาตรการทั้งเชิงรุกและรับ เพื่อการเปิดเสรีทางการค้าและบริการด้านการศึกษา ทั้งระดับทวิภาคีและพหุภาคี
- เตรียมความพร้อมทั้งด้าน คน เงิน เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและความรู้เพื่อเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้อย่างรู้เท่าทัน

สรุป การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน เพื่อการพัฒนาเยาวชนไทยมีความพร้อมในการ เป็นสมาชิกที่ดีของประชาคมอาเซียน สามารถติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันการ เสริมสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ การเมืองสังคมและวัฒนธรรมของภูมิภาคอาเซียน

โมดูลที่ 11.2
นโยบายการจัดการศึกษาผู้อาเชียน

สาระ

11.2 แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย

สาระสรุป

1. แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย
2. แนวการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 11.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายแนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทยได้
2. อธิบายแนวการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนได้

สาระที่ 11.2 แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย

แนวทางการดำเนินงานด้านการศึกษาในกรอบอาเซียนของไทย

1. เผยแพร่ ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร สร้างเจตคติที่ดีและความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษานักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี 2558

2. พัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมและการเพิ่มโอกาสในการหางานทา ของประชาชน รวมทั้งการจัดทาแผนผลิตและพัฒนาากำลังคน

3. พัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้ง เพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา และการแลกเปลี่ยนเยาวชน

4. การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพ ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

5. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดหาความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน เป็นต้น

6. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การจัดค่ายนักเรียนนักศึกษา จัดกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน มหกรรมดนตรีอาเซียนการจัดสัมมนาวิชาการเพื่อเสริมสร้างบทบาทเยาวชน เปิดโอกาสให้เยาวชนแสดงความคิดเห็นในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เป็นต้น

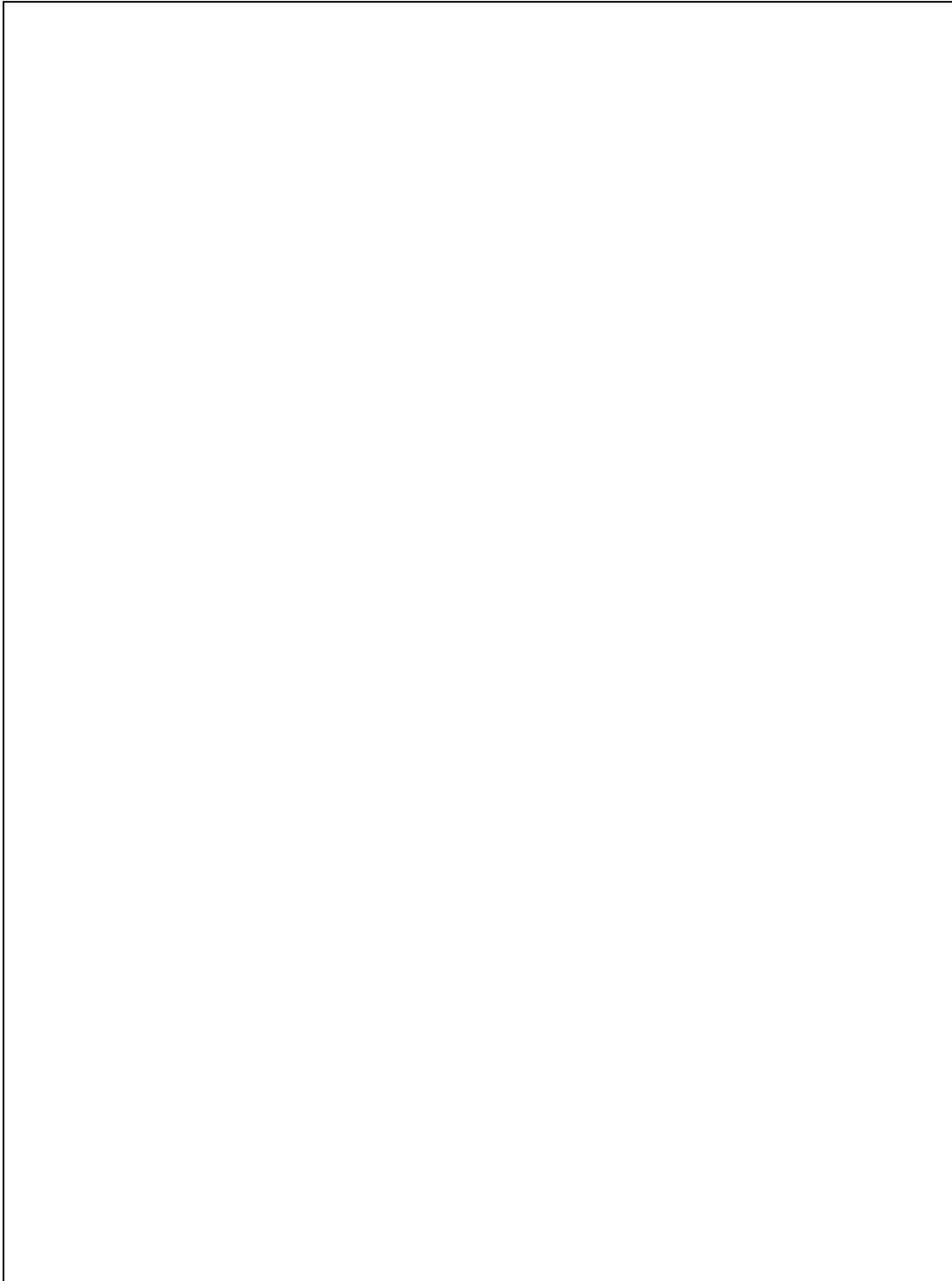
แนวการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน

1. จัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
2. จัดการเรียนรู้โดยบูรณาการ
3. จัดการเรียนรู้ที่มีการปรับเปลี่ยน กิจกรรมได้ตามความเหมาะสม
4. ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นความคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสื่อสาร

สรุป การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนสู่อาเซียนจะต้องมีกระบวนการ การวางแผน ด้านนโยบาย ด้านหลักสูตร และวิธีทางการดำเนินการเพื่อเตรียมคนสู่ อาเซียน

หน่วยที่ 12

สารสรุปบริบทท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

โดย

อาจารย์ ดร. จิรวัดน์ กิติพิเชษฐสรรค์

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบาย และการวางแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น

หน่วยที่ 12 บริบทท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา

โมดูลที่

- 1.1 บริบทท้องถิ่นไทย
- 1.2 การจัดการศึกษาของท้องถิ่น
- 1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สาระสรุป

- 1) รูปแบบทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ได้แก่ องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบล
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
- 3) บริบทท้องถิ่นของไทย แบ่งเป็นสังคมเมืองและสังคมชน และ 5 พื้นที่หลักในการพัฒนา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 12 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายหลักการ แนวคิด และรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญของบริบทท้องถิ่นไทยกับการจัดการศึกษาได้
- 2) อธิบายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของบริบทท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาได้

โมดูลที่ 1.1

บริบทท้องถิ่นไทย

สาระ

1.1 บริบทท้องถิ่นไทย

- 1.1.1 รูปแบบทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย
- 1.1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยรูปแบบพิเศษ
- 1.1.3 บริบทท้องถิ่นของไทย

สาระสรุป

1. รูปแบบทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา
3. บริบทท้องถิ่นของไทย แบ่งเป็นสังคมเมืองและสังคมชน และ 5 พื้นที่หลักในการพัฒนา

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของรูปแบบทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยได้
2. อธิบายสาระสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยรูปแบบพิเศษได้
3. อธิบายสาระสำคัญของบริบทท้องถิ่นของไทย และ 5 พื้นที่หลักในการพัฒนาได้

สาระที่ 1.1 บริบทท้องถิ่นไทย

หากจะกล่าวถึงท้องถิ่น โดยใช้ความหมายตามรูปแบบการปกครองในระบบประชาธิปไตยแล้ว ท้องถิ่น หมายถึงรูปแบบระบบการปกครองท้องถิ่นไทย ในปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นไทย ทุกรูปแบบ 7,853 แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 5,765 แห่ง เทศบาล 2,010 แห่ง แบ่งเป็น เทศบาลนคร 27 แห่ง เทศบาลเมือง 145 แห่ง เทศบาลตำบล 1,838 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 76 แห่ง และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) (ข้อมูลของ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย เมื่อ 20 มิถุนายน 2554) ทุกหมู่บ้านและทุกชุมชน ทั้งในสังคมเมือง และในสังคมชนบท จึงอยู่ภายใต้ระบบการปกครองท้องถิ่นทั้งสิ้น

1. รูปแบบทั่วไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย

1.1 ระดับภาพรวมหรือระดับส่วนบน (Upper Level) ที่ต้องทำ ภารกิจทั้งจังหวัด

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) จะประกอบไปด้วยหมู่บ้านและชุมชนนอกเขตเทศบาล ในเขตปกครองของจังหวัดนั้น ๆ รวมถึงหมู่บ้านและชุมชนในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น ๆ ด้วย

1.2 ระดับล่าง (Lower level) ซึ่งในปัจจุบันมีเทศบาล รูปแบบเทศบาล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (1) เทศบาลนคร (2) เทศบาลเมือง และ (3) เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประกอบด้วยหมู่บ้านและชุมชนในเขตปกครองของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ๆ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยรูปแบบพิเศษ

2.1 เมืองพัทยา มีโครงสร้างประกอบด้วย สภาเมืองพัทยา และผู้บริหารเมือง

พัทยา (นายกเมืองพัทยา) และการบริหารงานเมืองพัทยา ซึ่งพิจารณาแล้วมีโครงสร้างไม่แตกต่าง จากโครงสร้างของเทศบาล ประกอบด้วยหมู่บ้านและชุมชนในเขตปกครองของเมืองพัทยาเท่านั้น

2.2 กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างประกอบด้วย สภากรุงเทพมหานคร และผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร มีโครงสร้างไม่แตกต่างจากโครงสร้างของเทศบาล ประกอบด้วยหมู่บ้านและชุมชนในเขตปกครองของกรุงเทพมหานครเท่านั้น

3. บริบทท้องถิ่นของไทย

สังคมไทยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะทางภูมิสังคมและโครงสร้างทางสังคม คือสังคมเมือง และสังคมชนบท ในด้านการจัดการศึกษา ถือว่าสังคมเมือง มีความพร้อมด้านการจัดการศึกษาทุกระบบ มากกว่าสังคมชนบทในทุก ๆ ด้าน

3.1 สังคมเมือง

มีการปกครองท้องถิ่น แบบเทศบาล บางแห่งมีการปกครองโดยเฉพาะ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น จำนวนกลุ่มขององค์การมีมากในสังคมเมือง หลวง หลักระเทศการพิจารณาสถานภาพทางสังคมของบุคคลในเมืองหลวง ขึ้นกับฐานะทางเศรษฐกิจ อำนาจและความเกี่ยวข้องทางการเมือง และระดับการศึกษา ค่านิยมของคนเมืองหลวงนั้นจะเน้นหนักเรื่อง อำนาจและความมั่งคั่งมากกว่าชาวชนบท มีความต้องการยกระดับตัวเอง จากชั้นสังคมเดิมไปสู่ชั้นที่สูงกว่า โดยอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ฐานะทางการเงิน การศึกษา อำนาจทางการเมือง และสิทธิต่างๆ ในด้าน การศึกษา ถือว่าสังคมเมือง มีความสามารถในการจัดบริการการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัยมากกว่าสังคมชนบท ตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับ การอาชีวศึกษาและฝึกอบรม จนถึง ระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพทั้งของรัฐและเอกชน

3.2 สังคมชนบท

มีการปกครองท้องถิ่น รูปแบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) และองค์การบริหารส่วน ตำบล (อบต.) รวมตัวกันอยู่เป็นชุมชนเล็ก ๆ เป็นการรวมตัวกันเป็นหมู่บ้าน ตำบล ซ่อนอยู่ในองค์การ บริหารส่วนจังหวัด กระจัดกระจายไปทั่วประเทศ ประชาชนส่วนใหญ่ของสังคมไทยอาศัยอยู่ในชนบท ประชาชนในชนบทมีความยากจน รายได้ต่ำ หาเลี้ยงชีพหรือประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เช่น ทำ นา ทำไร่ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตรผสมผสาน การศึกษาส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาภาคบังคับ โรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ประจำหมู่บ้าน และตำบล อาจมีศูนย์การเรียนรู้ของการศึกษานอก โรงเรียนกระจายในหมู่บ้านและชุมชนต่าง ๆ

3.3 บริบท 5 พื้นที่หลักในการพัฒนา

3.3.1 พื้นที่ภาคกลาง ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี อ่างทอง สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 13 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ นครนายก สระแก้ว ปราจีนบุรี กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก 4 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ตราด จันทบุรี

1) จุดแข็ง อุดมไปด้วยทรัพยากรดิน และน้ำ ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการทำการเกษตร มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา วัดพุทธศาสนา น้ำตก เช่น น้ำตกสาลิกา น้ำตกนางรอง น้ำตกเอราวัณ มีชายหาดที่สวยงาม เช่น บางแสน พัทยา มีเขื่อนสำคัญที่ใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เขื่อนศรีนครินทร์ เป็นแหล่งผลิตข้าว ผัก ผลไม้ สับประรด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งของนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ

2) จุดอ่อน ทรัพยากรดินมีความเสื่อมโทรมลดความอุดมสมบูรณ์ลงมาก เนื่องจากขาดการบำรุงรักษา มีปัญหาแรงงานโดยเฉพาะแรงงานต่างด้าว

3.3.2 พื้นที่ภาคเหนือ ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ได้แก่ สุโขทัย ตาก อุตรดิตถ์ พิษณุโลก เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พิจิตร อุทัยธานี

1) จุดแข็ง เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศโดยเฉพาะเป็นฐานทรัพยากรป่าไม้และแหล่งต้นน้ำของประเทศ คือลุ่มน้ำสำคัญ 5 ลุ่มน้ำ คือ ปิง วัง ยม น่าน และป่าสัก เป็นฐานการผลิตพืชผักผลไม้ ธัญพืช และอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์เป็นฐานการผลิตเกษตรและอาหารปลอดภัย มีทุนทางสังคมและวัฒนธรรมสูง มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมล้านนาในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่สืบทอดจนถึงปัจจุบันในรูปแบบของสถาปัตยกรรม งานหัตถศิลป์กิจกรรมประเพณีท้องถิ่นและวิถีชีวิต ไม่มีความขัดแย้งที่รุนแรง แม้ว่าจะมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชนเผ่าชาวเขากลุ่มต่างๆ

2) จุดอ่อน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ทรัพยากรดินของภาคเหนือเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรป่าไม้โดยภาพรวมลดลง แหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาโดยเฉพาะในเมืองท่องเที่ยว ครอบครัว/สถาบันครอบครัวลดความเข้มแข็งเปลี่ยนจากโครงสร้างจากครอบครัวขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวและมีขนาดเล็กแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองมากขึ้นต่อเนื่อง มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินลดลงโดยมีคดีอาชญากรรมเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาสุขภาพจิตมีแนวโน้มดีขึ้นแต่ยังรุนแรง

3.3.3 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 8 จังหวัด ได้แก่ อุดรธานี หนองคาย หนองบัวลำภู เลย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง 4 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น กาฬสินธุ์ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 8 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ยโสธร อำนาจเจริญ

1) จุดแข็ง มีทรัพยากรแร่หลายชนิด (โปแตส เหล็ก ทองแดง) มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ต่างจากภูมิภาคอื่น ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อาทิ ซากไดโนเสาร์ที่ภูเวียงและกาฬสินธุ์ อารยธรรมโบราณบ้านเชียง ปราสาทหินพิมาย ปราสาทเขาพนมรุ้ง เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2) จุดอ่อน ทรัพยากรดินเสื่อมโทรมจากการเพาะปลูก ใช้น้ำเคมีเพิ่มขึ้น การถูกชะล้างและเผาตอซังหลังเก็บเกี่ยว ดินเค็มโดยรวมแพร่กระจายมากขึ้น ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง และน้ำท่วมในช่วงฤดูฝนเป็นประจำ ส่วนระบบประปาหมู่บ้านยังขาดแคลน

3.3.4 พื้นที่ภาคใต้ ประกอบด้วย กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย 4 จังหวัด ได้แก่ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน 5 จังหวัด ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน 4 จังหวัด ได้แก่ สตูล สงขลา ปัตตานี นราธิวาส ยะลา

1) จุดแข็ง มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีวัฒนธรรมสังคมเชื่อมโยงอยู่กับประเทศโลกมุสลิมที่จะสามารถใช้เป็นสื่อในการสร้างความร่วมมือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระหว่างกันได้ มีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งสวยงามตามธรรมชาติจำนวนมากและมีความหลากหลาย ทั้งแหล่งธรรมชาติบนบกและในทะเล จึงมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบ

โดยปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ เช่น เกาะภูเก็ต เกาะพีพี เกาะสมุย เป็นต้น มีความอุดมสมบูรณ์ของ ทรัพยากรประมง จึงเป็นแหล่งผลิตผลการประมงที่สำคัญของประเทศ

2) จุดอ่อน จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือของภาคใต้ยังมีสูง ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทซึ่งประชาชนยังนิยมใช้ภาษาท้องถิ่นในชีวิตประจำวัน จึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ให้เท่าทันโลก และส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถทางการแข่งขันของพื้นที่ มีภาพลักษณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตประมงทะเลเสื่อมโทรม โดยเฉพาะทรัพยากรประมงที่อยู่ในภาวะวิกฤติ และมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารทะเลที่ประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ ปัญหาคุณภาพดิน เช่น ดินเปรี้ยว ทำให้มีข้อจำกัดต่อการใช้ประโยชน์ ฐานการผลิตแคบ พึ่งพาภาคเกษตรได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผลและประมง ซึ่งรูปแบบการผลิตยังคงเป็นแบบดั้งเดิม ใช้เทคโนโลยีต่ำ จึงมีผลิตภาพการผลิตต่ำ และขาดการพัฒนาการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ส่วนใหญ่จึงเป็นการจำหน่ายเป็นสินค้าขั้นปฐมและสินค้าแปรรูปขั้นต้น จึงมีมูลค่าต่ำ

3.3.5 พื้นที่กรุงเทพมหานคร

1) จุดแข็ง มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่ผสมผสานของหลายพื้นที่ และสามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดี มีศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเช่นวัดพระบรมมหาราชวัง ตลาดน้ำ เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การขนส่ง การศึกษา มีแหล่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2) จุดอ่อน มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่าง อาทิ ปัญหาน้ำท่วมและน้ำเน่าเสีย ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ปัญหาขาดพื้นที่สีเขียว และปัญหาเรื่องขยะสิ่งปฏิกูล

โมดูลที่ 1.2

การจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สาระ

1.2 การจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สาระสรุป

1. อำนาจการจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา

2. การจัดการศึกษาของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุดเช่นเดียวกัน ควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการทำให้เกิดการพัฒนาของชาติในทุก ๆ ด้าน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้มากที่สุด

3. บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ผู้นำชุมชน บุคคลแกนนำ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความเคารพ ยอมรับในความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ที่สามารถสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น เป็นที่พึ่งของชุมชนได้ในหลาย ๆ ด้าน ผู้นำชุมชนเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ของท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของอำนาจการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้
2. อธิบายสาระสำคัญของการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้
3. อธิบายสาระสำคัญของการจัดการศึกษาตามบริบทของท้องถิ่น ได้
4. อธิบายสาระสำคัญของบทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้

สาระที่ 1.2 การจัดการศึกษาของท้องถิ่น

1. อำนาจการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษา ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม โดยส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ เพื่อให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 281 รัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ และมาตรา 289 ให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิ์ที่จะจัดการศึกษาและจัดการฝึกอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม และตามความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ และคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาของ้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 9 (2) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน ้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความ พร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น และมาตรา 42 ให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และ วิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีหน้าที่ประสานและ ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน การศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

กฎกระทรวง (พ.ศ.2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา และ บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ได้แก่ (9) การจัดการศึกษา มาตรา 17 ภายใต้อำนาจมาตรา 16 ให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการ (6) การจัดการศึกษา ประกอบ กับ ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 2 (7) การจัดการศึกษา ฯ

จากข้อมูลดังกล่าวถึงแล้วข้างต้น องค์กรปกครองส่วนจังหวัด จึงสามารถจัดการศึกษาได้ ทั้ง การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความพร้อมและบทบัญญัติของ กฎหมาย ตั้งแต่สถานรับเลี้ยงเด็ก อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปริญญาตรี หลักสูตรปริญญาโท หลักสูตร ปริญญาเอก หลักสูตรหลังปริญญาเอก ตามแผนภูมิข้างล่าง

หลักสูตร	อายุ	ระดับ
หลักสูตรหลังปริญญาเอก (Postdoctoral Study and Research)	ไม่กำหนด	อุดมศึกษา (College , University)
หลักสูตรปริญญาเอก (Doctor's Degree Study)	ไม่กำหนด	(พรบ.จัดตั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร)

หลักสูตรปริญญาโท (Master's Degree Study)	ไม่กำหนด	
หลักสูตรปริญญาตรี (Bachelor's Degree)	21-24 (26)	
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (Associate Degree or Diploma)	19-20	อาชีวศึกษาและฝึกอบรม(Vocational, Technical)
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (Certificate)	16-18	อาชีวศึกษาและฝึกอบรม(Vocational, Technical)
มัธยมศึกษาตอนปลาย (High School)	16-18	มัธยมศึกษา (Secondary Education)
มัธยมศึกษาตอนต้น (Secondary School)	13-15	มัธยมศึกษา (Secondary Education)
ประถมศึกษา (Element or Primary School)	7-12	ประถมศึกษา(Element or Primary Education)
อนุบาล (Kindergartens)	5-6	อนุบาล (Kindergartens)
สถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery School)	3-4	เตรียมอนุบาล (Nursery School)

2. การดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการจัดการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดองค์ประกอบของเกณฑ์การประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6 องค์ประกอบ คือ

1. ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดหรือมีส่วนร่วมจัดการศึกษา
2. แผนการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาหรือแผนพัฒนาการจัดการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับระดับประเภทและรูปแบบการศึกษา
3. วิธีการบริหารและการจัดการศึกษา
4. การจัดสรรรายได้เพื่อการศึกษา
5. ระดับและประเภทการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน
6. ความเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในกรณีที่ต้องคัดกรองกรองส่วนท้องถิ่นผ่านการประเมิน คณะรัฐมนตรีได้กำหนดหลักการในการถ่ายโอนบุคลากรบนพื้นฐานของความสมัครใจไว้ดังนี้

1. กรณีบุคลากรสมัครใจ ให้ตัดโอนทั้งอัตราและตัวบุคคลไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. กรณีบุคลากรไม่ประสงค์โอนไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถช่วยราชการในสถานศึกษานั้นต่อไปได้ แต่ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา เมื่อไม่ประสงค์จะโอนไปก็ให้กลับไปสังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้ ในกรณีมีอัตราที่ขาดอันเนื่องมาจากการถ่ายโอน รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณหรืออัตราเพื่อบรรจุทดแทนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือกระทรวงศึกษาธิการแล้วแต่กรณี
3. ขณะนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ยื่นคำขอประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานต่อสำนักงานเขตพื้นที่ จำนวน 327 แห่ง (เป็น อบจ. 50 แห่ง, เทศบาล 263 แห่ง และ อบต. 74 แห่ง) คิดเป็นจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 120 โรงเรียน (พฤษภาคม 2549)

3. การจัดการศึกษาของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุดเช่นเดียวกัน ควรใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการทำให้เกิดการพัฒนาของชาติในทุก ๆ ด้าน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้มากที่สุด เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า การพัฒนาคนจำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด โดยเริ่มให้การดูแลตั้งแต่ในระดับปฐมวัยจนถึงในระดับอุดมศึกษา การสร้างเครือข่ายทั้งในวงการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีระบบสนับสนุนทางวิชาการจากองค์กรอื่น เช่น จากโรงเรียนในจังหวัด มหาวิทยาลัยในภูมิภาคและต่างประเทศ เข้ามาช่วยวางแผนจัดการศึกษาว่าผู้เรียนควรต้องเรียนรู้อะไรเพื่อใช้เป็นฐานความรู้ในการประกอบอาชีพในท้องถิ่น จัดการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาและความร่วมมือร่วมใจของคนในท้องถิ่นนั้นๆ จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น การศึกษาที่ผู้เรียนสามารถต่อยอดในการเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือเรียนต่อในท้องถิ่นอื่นที่ผู้เรียนย้ายถิ่นฐาน การจัดการศึกษาต้องมีความหลากหลาย และเพื่อชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยจัดการศึกษา การจัดการศึกษาสำหรับชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ที่การศึกษาบริการไปไม่ถึง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการที่หลากหลายของสังคมและสนองตอบต่อการใช้แรงงานในการพัฒนาประเทศชาติ

ท้องถิ่นจะจัดการศึกษารูปแบบใด ระบบใด มากน้อยเพียงใด ขึ้นกับลักษณะบริบทของท้องถิ่น ดังนี้

1. จำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร และประชากรแฝง
2. สภาพสาธารณูปโภค และ โครงสร้างพื้นฐาน
3. งบประมาณ
4. มีหน่วยรับผิดชอบส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และบุคลากร ที่มีความรู้ทางด้านการศึกษา
5. จำนวนเด็กเล็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อนุบาล 3 ขวบ) แต่ละปีการศึกษา
6. จำนวนอาคาร สถานที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่สมบูรณ์
7. มีที่ดินขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สำหรับเป็นส่วนราชการและสำหรับบริการสาธารณะ
8. มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบล จำนวนนักศึกษาแต่ละระดับการศึกษา
9. จำนวนโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล และเอกชน
10. จำนวนห้องสมุดประชาชนตำบล ของวัด สำหรับบริการประชาชน
11. การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ แหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชน

4. การจัดการศึกษาตามบริบทของท้องถิ่น

การดำเนินการจัดการศึกษาในท้องถิ่น ทุกรูปแบบในประเทศไทย เป็นภารกิจที่รัฐบาลโอนอำนาจตามกฎหมายให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ และต้องสอดคล้องกับแผน นโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ที่ดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย การจัดการศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะนำไปตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ คือตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่สอง) พ.ศ. 2544 ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.องค์การมหาชน) โดยใช้มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น และตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่สาม เช่นเดียวกับที่ประเมินกับโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาของรัฐ สถานศึกษาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับของเขตพื้นที่การศึกษาทั้งพื้นที่เขตการศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาที่สถานศึกษาดังอยู่ ปัจจุบันมีเทศบาล หลายแห่งได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นเอง เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษา รวมทั้งกรุงเทพมหานครได้จัดตั้งมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาตามบริบทท้องถิ่น ที่้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ ได้แก่

4.1 จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (2 - 5 ขวบ) เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเล็ก ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งช่วยเหลือแบ่งเบาภาระผู้ปกครองอีกทางหนึ่งด้วย มีจุดมุ่งหมายคือ

4.1.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก ได้มีความรู้ตามความเหมาะสมกับสภาพวิถีทางวัฒนธรรมไทย

4.1.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ โรงเรียนอนุบาล

4.1.3 พัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรทางการศึกษาของ อบต.ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ โรงเรียนอนุบาล

4.2 ยกกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น โรงเรียนอนุบาล หรือจัดตั้งโรงเรียนอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อม ให้กับเด็กปฐมวัย ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมาตรฐานการศึกษาและพร้อมเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.2.1 สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็น โรงเรียนอนุบาล

4.2.2 สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายการเรียน การสอน ระดับปฐมวัย

4.2.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียน

4.3 สนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษาภาคบังคับ ในส่วนที่นอกเหนือ จากที่กระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ดำเนินการและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.3.1 สนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียน

4.3.2 สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายการเรียน การสอน ระดับการศึกษาภาคบังคับ

4.3.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียน

4.4 จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประชาชน เยาวชน ที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา และเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ได้เรียนรู้เพิ่มเติม โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.4.1 จัดตั้งและพัฒนาห้องสมุดประจำตำบล ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือ

4.4.2 จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

4.4.3 จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีพให้กับประชาชน

4.4.4 จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติในท้องถิ่น

4.5 สนับสนุนให้มีการเรียน การสอน ในระดับปริญญาตรี โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.5.1 สนับสนุนการจัดตั้งสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

4.5.2 สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายการเรียน การสอน ระดับปริญญาตรี

4.5.3 สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักศึกษา

4.6 พัฒนาส่งเสริม ด้านคุณธรรม จริยธรรม ศาสนาและศิลปะ วัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.6.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรมให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน

4.6.2 ส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

4.7 ส่งเสริมการเรียนรู้ นอกกระบบเพิ่มเติมให้กับประชาชน เยาวชน เสริมการเรียนรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.7.1 ด้านวิชาการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ตามอัยาศัย

4.7.2 จัดตั้งห้องสมุดประชาชน และที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

4.7.3 จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน

4.7.4 การกีฬาและนันทนาการเช่น ดนตรีไทย นาฏศิลป์ ศิลปะ

4.8 จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเยาวชน ได้มีส่วนร่วมในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.8.1 จัดตั้งศูนย์เยาวชนประจำตำบล

4.8.2 ส่งเสริมสนับสนุนให้เยาวชนได้ร่วมและดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4.9 พัฒนาส่งเสริมการฝึกอาชีพ การกีฬาและนันทนาการให้กับเด็ก เยาวชน ประชาชน ได้มีความรู้ประสบการณ์ สามารถนำไปใช้พัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติโดยมีจุดมุ่งหมายคือ

4.9.1 จัดกระบวนการฝึกอาชีพ ให้กับประชาชน

4.9.2 จัดตั้งศูนย์กีฬา สำหรับเด็ก เยาวชน ประชาชน

5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการจัดการศึกษา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสามารถจัดการศึกษาได้ตามบทบาทหน้าที่ของกฎหมาย จุดเด่นด้านการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.1 การจัดการศึกษา มุ่งส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้อย่างครบวงจรและยั่งยืนให้แก่บุคคลในชุมชน

5.2 การจัดการศึกษา เชื่อมโยงกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยว

5.3 ระดมความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษา โดยเน้นความร่วมมือกันอย่างกลมกลืนกับหน่วยงานต่าง ๆ

5.4 มุ่งเน้น สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้

5.5 เน้นการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน อันนำไปสู่การสร้างรายได้ การแก้ปัญหาของชุมชน

5.6 ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอน โดยจัดซื้อคอมพิวเตอร์ คิดตั้ง Network ที่ทันสมัยให้กับสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งใช้ฝึกอบรมประชาชนผู้สนใจทั่วไป

5.7 ส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.8 สนับสนุนและพัฒนาการเรียนรูรูปแบบใหม่ โดยใช้ E-Learning เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ สามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร ได้อย่างรวดเร็ว

5.9 มีนวัตกรรมในการเสริมสร้างภูมิปัญญาของประชาชนให้เป็นสังคมแห่ง ภูมิปัญญาและการเรียนรู้

5.10 ส่งเสริมการศึกษา โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนให้เข้ามา มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

5.11 ส่งเสริมสนับสนุนและผลักดันให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับต่าง ๆ

6. บทบาทผู้นำชุมชนในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

ผู้นำชุมชน หมายถึงบุคคลแกนนำ บุคคลที่ประชาชนในท้องถิ่นให้ความเคารพ ยอมรับในความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ที่สามารถสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น เป็นที่พึ่งของชุมชนได้ในหลาย ๆ ด้าน ผู้นำในชุมชน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา แกนนำชุมชน ผู้ปกครอง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนเหล่านี้ มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา ดังนี้

ให้ความรู้เรื่องการปฏิรูปการศึกษา ให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น การแสวงหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้ความรู้เรื่องหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณการจัดการศึกษา จัดศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเป็นวิทยากรในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้เพื่อพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมเป็นกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในฐานะผู้สนับสนุนการศึกษา ทางเลือก มีส่วนร่วมในการระดมทุนและทรัพยากรทางการศึกษา

โมดูลที่ 1.3

ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สาระ

1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

1.3.1 ปัญหาการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

1.3.2 ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

สาระสรุป

1. ปัญหาการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันไป ตามความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ สถานที่ การบริหารจัดการ ปัญหาด้านการถ่ายโอนการจัดการศึกษา และสภาพบริบทของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดการศึกษาได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ แต่มีข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงศึกษาธิการ ต้องตระหนักถึงประเด็นต่างๆ หลายด้าน

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.3 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของปัญหาการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้
2. อธิบายสาระสำคัญของข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ได้

สาระที่ 1.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของท้องถิ่น

1. ปัญหาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การจัดการศึกษาของท้องถิ่น มีปัญหาในการดำเนินงานแตกต่างกันไป ตามความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ สถานที่ การบริหารจัดการ ปัญหาด้านการถ่ายโอนการจัดการศึกษา และสภาพบริบทของชุมชน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ สรุปได้ดังนี้

1.1 ปัญหาด้านด้านบุคลากร

- 1) ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาโดยตรง หลายแห่งยังขาดหัวหน้าฝ่าย/ผู้อำนวยการกองการศึกษาที่มีวุฒิทางการบริหารศึกษาโดยตรง
- 2) ขาดบุคลากรมืออาชีพที่จะดำเนินการด้านการจัดการศึกษา และครูด้านปฐมวัย
- 3) บุคลากรทางการศึกษามีคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อกำหนด โดยเฉพาะบุคลากรสายครูที่ไม่มีวุฒิทางการศึกษา
- 4) บุคลากรทางการศึกษาไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการจัดการศึกษา
- 5) ครูและบุคลากรการศึกษา ขาดความมั่นใจในเรื่องค่าจ้าง เงินเดือน และสวัสดิการต่าง ๆ
- 6) ขาดเอกภาพและความต่อเนื่องในการบริหารงาน มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย
- 6) ขาดที่ปรึกษาในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดตั้งสถานศึกษาเป็นงานใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่นมีเจตคติที่ไม่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) การเมืองต่างขั้วเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงาน

3) ค่านิยมในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) นักการเมืองส่วนท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญในการจัดการศึกษา

5) ความขัดแย้งและความเป็นเอกภาพทางการเมือง เช่นมีการแข่งขันทางการเมืองสูง มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อย

1.3 ปัญหาด้านถ่ายโอนการศึกษา

1) ฝ่ายการเมืองไม่มุ่งมั่นในการถ่ายโอนการศึกษา

2) ต้นสังกัด/กระทรวงศึกษาธิการไม่ต้องการกระจายอำนาจ

3) ผู้บริหารบางส่วนกลัวสูญเสียอำนาจ

4) ผู้บริหารและครูไม่ต้องการ อยู่ภายใต้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) ผู้บริหาร ครูไม่มั่นใจในความพร้อมด้านงบประมาณ

6) ผู้บริหาร ครูไม่มั่นใจในความก้าวหน้าด้านวิชาชีพ และสวัสดิการเมื่อมีการถ่ายโอน

7) ผู้บริหารและครูไม่มั่นใจในระบบการบริหารงานบุคคล

8) ผู้บริหารและครูไม่มั่นใจความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาของ องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

9) ผู้บริหารและครูกลัวการตรวจสอบ การถูกร้องเรียน

10) ขาดการประชาสัมพันธ์หลักการแนวปฏิบัติในการถ่ายโอน

11) ขาดระบบที่จะทำให้ผู้บริหารและครูกับผู้บริหารกับผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ปรึกษาหารือและแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเปิดใจ

2. ข้อเสนอแนะในการจัดการการศึกษาของท้องถิ่น

แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถจัดการศึกษาได้ตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ แต่มีข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระทรวงศึกษาธิการ ต้องตระหนักถึงประเด็นต่างๆ เช่น

1. การพัฒนาวิชาชีพครู ให้มีมาตรฐานที่ชัดเจน เป็นสากล
2. มีระบบเงินเดือน ค่าตอบแทน ที่เหมาะสมกับมาตรฐานวิชาชีพ
3. การปฏิรูปการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. จัดให้มีระบบการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จากแหล่งทุนต่างๆ ที่หลากหลาย
5. จัดให้มีระบบการตรวจสอบติดตามประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษา โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานและหลักการการจัดการการศึกษา
6. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และต้องจัดทำรายงานประจำปีและเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี
7. การปฏิรูปโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการศึกษา และการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย
8. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาสูงสุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ . (2547) คู่มือการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2554). (ร่าง) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป. ก) แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

_____. (ม.ป.ป. ข) กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานและหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคล รา ชการ/ พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น . กรุงเทพฯ : ส่วนการบริหารงานบุคคลทางการศึกษาท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.

_____. (2548) มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น . กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

ประภาพรรณ ไชยวงษ์. (2544) การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา . วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุฎิบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชิต ฤทธิจัญญ . (2550) รายงานผลการวิจัย เรื่อง การวิจัยพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

พิณสุดา สิริธรังศรี. (2541) รายงานผลการวิจัย เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

เมตย์ เมตย์การุณจิต. (2553) . การจัดการศึกษาท้องถิ่น : โดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย.

กรุงเทพฯ : บั๊ค ฟ็อยท์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545) . **ชุดฝึกอบรมผู้นำชุมชน : ประมวลสาระ.** กรุงเทพฯ :

แอล.ที.เพรส.

สง่า พัฒนชีวะกุล (2552) **รูปแบบการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.

Dougherty J. Kevin and Hammack M. Lloy. (1990) . **Education & Society.** Florida : Englewood

Harcourt Brace Jovanovich.

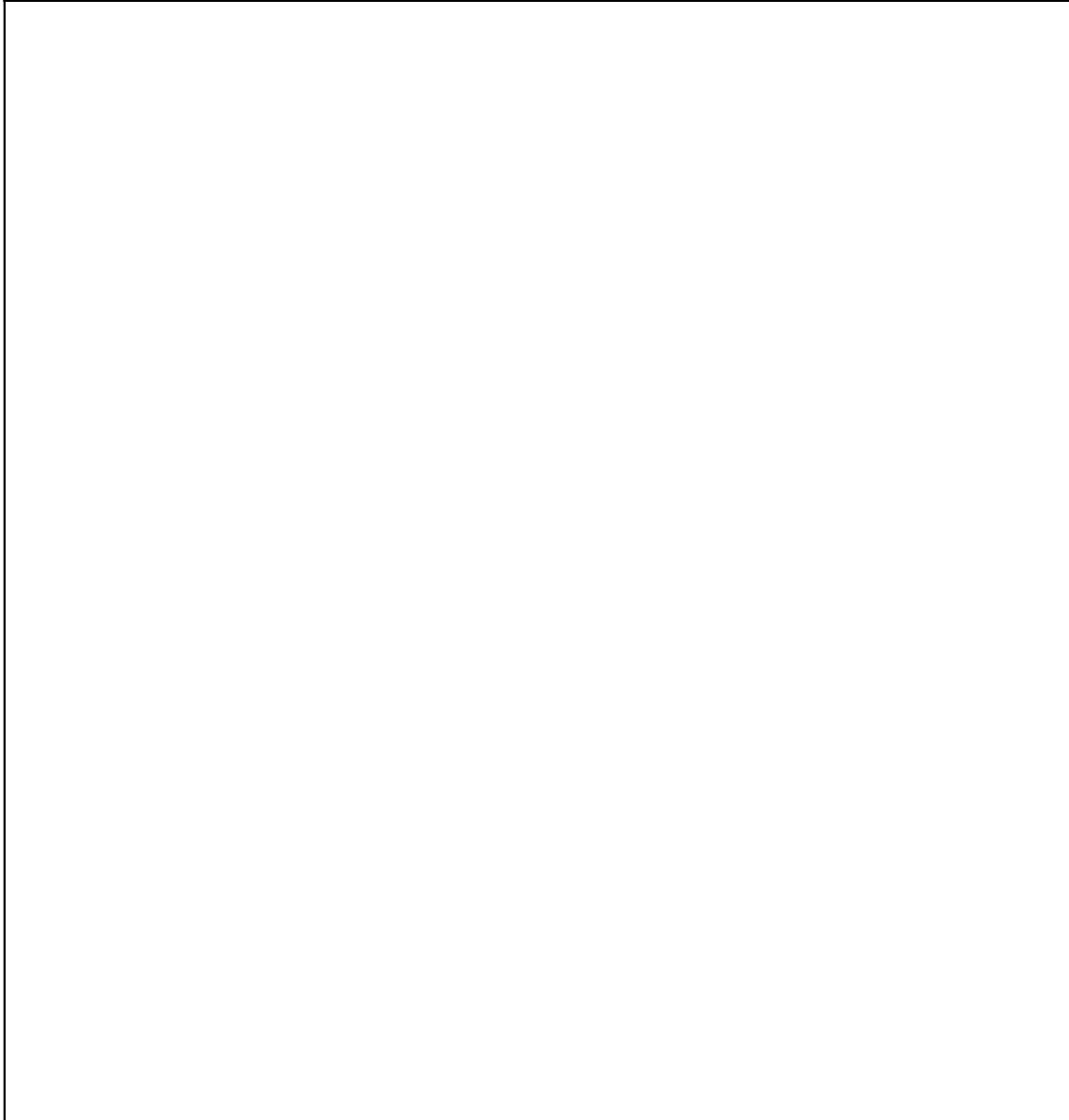
Dunn N. William. (1994) . **Public Policy Analysis : An Introduction.** 2nd ed.

New Jersey : Englewood Cliffs.

Wexler Philip. (1990) . **Social Analysis of Education After the New Sociology.** London :

Rout ledge.

หน่วยที่ 13
นโยบายและการวางแผนจัดการศึกษาท้องถิ่น

โดย
อาจารย์ ดร.จิรวัดน์ กิติพิเชษฐสรรค์

ชุดวิชา บริบท แนวโน้มการพัฒนา นโยบาย และการวางแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น

หน่วยที่ 13 นโยบายและการวางแผนจัดการศึกษาท้องถิ่น

โมดูลที่

- 1.1 การกำหนดนโยบาย
- 1.2 วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น
- 1.3 ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สาระสรุป

- 1) การกำหนดนโยบาย
- 2) วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น
- 3) ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาหน่วยที่ 13 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

- 1) อธิบายหลักการ แนวคิด และรูปแบบที่เป็นสาระสำคัญของนโยบายและการวางแผนจัดการศึกษาท้องถิ่นได้
- 2) อธิบายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของนโยบายและการวางแผนจัดการศึกษาท้องถิ่นได้

โมดูลที่ 1.1

การกำหนดนโยบาย

สาระ

1.1 การกำหนดนโยบาย

- 1.1.1 กระบวนการในการกำหนดนโยบาย
- 1.1.2 สิ่งแวดล้อมทางนโยบาย
- 1.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น
- 1.1.4 ประเด็นที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น

สาระสรุป

1. กระบวนการในการกำหนดนโยบาย มี 5 ขั้นตอน
2. สิ่งแวดล้อมทางนโยบาย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจ ประชากรศาสตร์ และวัฒนธรรมทางการเมือง

การเมือง

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น มีทั้งหมด 10 ปัจจัย
4. ประเด็นที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญ 17 ประเด็น

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.1 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของกระบวนการในการกำหนดนโยบายได้
2. อธิบายสาระสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางนโยบายได้
3. อธิบายสาระสำคัญของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่นได้
4. อธิบายสาระสำคัญของประเด็นที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่นได้

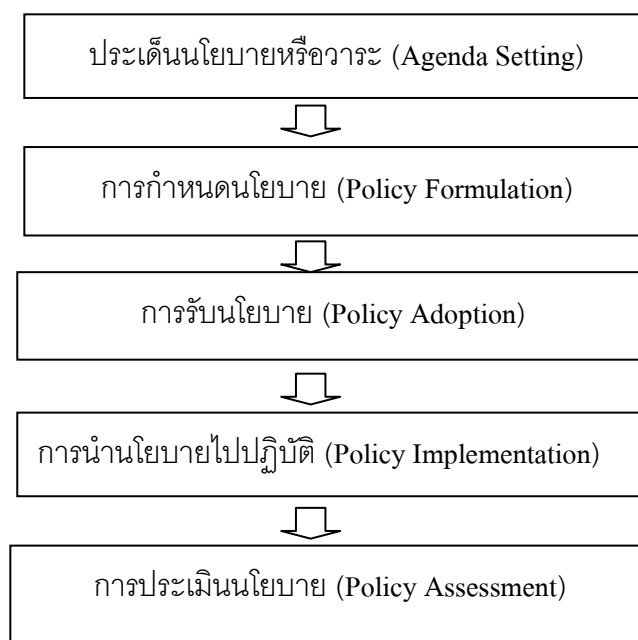
สาระที่ 1.1 การกำหนดนโยบาย

1. กระบวนการในการกำหนดนโยบาย

1.1 กระบวนการกำหนดนโยบายมี 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1) ลักษณะของประเด็น หรือวาระ (Agenda Setting) เพื่อศึกษาปัญหา และโครงสร้างต่างๆ
- 2) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เพื่อการทำนายผลที่เกิดขึ้นตามนโยบาย
- 3) การรับนโยบาย (Policy Adoption) เพื่อให้ข้อเสนอแนะตามนโยบาย
- 4) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เพื่อกำกับ ติดตามนโยบาย
- 5) การประเมินนโยบาย (Policy Assessment) เพื่อประเมินผลตามนโยบาย

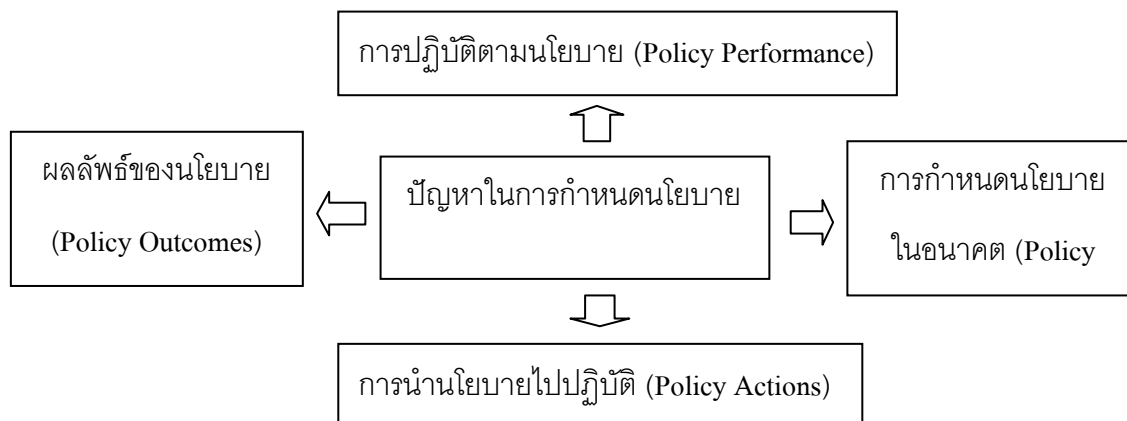
กระบวนการกำหนดนโยบาย สามารถแสดงตามแผนภูมิข้างล่าง

1.2 องค์ประกอบ 5 ประการในการกำหนดแผนและนโยบาย

- 1) ปัญหาในการกำหนดนโยบาย (Policy Problems)
- 2) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Actions)
- 3) การปฏิบัติตามนโยบาย (Policy Performance)
- 4) ผลลัพธ์ของนโยบาย (Policy Outcomes)
- 5) การกำหนดนโยบายในอนาคต (Policy Futures)

ความสัมพันธ์ทั้ง 5 องค์ประกอบ สามารถอธิบายตามแผนภูมิข้างล่าง

1.3 หลักสำคัญในการจัดบริการสาธารณะตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1) หลักผลประโยชน์มหาชนของรัฐ (Public Interest)
- 2) หลักความรับผิดชอบของท้องถิ่นในการจัดบริการ (Local Accountability)
- 3) ความสามารถของท้องถิ่น (Local Capability)
- 4) หลักประสิทธิภาพในการจัดบริการ (Management Efficiency)

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2541 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 การกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รูปแบบต่าง ๆ เช่น

1. ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต เช่น การส่งเสริมอาชีพ อาทิจ การฝึกอบรม ส่งเสริม พัฒนากลุ่มอาชีพต่าง ๆ
2. งานสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส เช่น งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. นันทนาการ เช่น การส่งเสริมการกีฬา อาทิจ การจัดหาอุปกรณ์กีฬา การก่อสร้าง บำรุงรักษาสถานกีฬา
4. การศึกษา

4.1 การจัดการศึกษาในระบบ อาทิจ การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน หรือปฐมวัย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการศึกษาสงเคราะห์

4.2 การศึกษานอกระบบ อาทิจ การบริการการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอและการจัดการศึกษาระดับเขต งานห้องสมุดประชาชน เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมทางนโยบาย

2.1 เศรษฐกิจ โครงสร้างของเศรษฐกิจ บรรยากาศทางเศรษฐกิจ ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ

2. ประชากรศาสตร์ คนสูงวัย ผู้อพยพ ความหลากหลาย ชีวิตในครอบครัว ซึ่งเป็นตัวป้อนแก่ระบบการศึกษา

2. วัฒนธรรมทางการเมือง เช่น เลือกลงบอย เปลี่ยนรัฐบาลบอย เปลี่ยนนโยบายบอย

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น

3.1 ทรัพยากรทางการเมือง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และแนวบริหารจัดการ

3.2 อำนาจระหว่างบุคคล เช่น นักการเมือง นักวิชาการ

3.3 โครงสร้างอำนาจในชุมชน ใครเป็นผู้ที่มีอำนาจที่แท้จริงในการกำหนดนโยบายและทิศทางของการศึกษา เช่น ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต./เทศบาล นายก อบต./เทศมนตรี ประธานสภา อบต./เทศบาล นายก อบจ. ผู้ว่าราชการจังหวัด

3.4 องค์กรวิชาชีพครู องค์กรทางการศึกษา เช่น ครูสภา สภาครูและบุคลากรอื่นๆ

3.5 คนกลุ่มน้อย (ภาษาที่ใช้สอน และ วันหยุด) ของชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวมุสลิม ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ชนกลุ่มน้อยต่างๆ

3.6 ผลประโยชน์ทางธุรกิจ เช่น กำไรที่จะได้รับจากการลงทุนทางการศึกษาของเอกชนและรัฐบาล

3.7 ผู้อุปการะ เช่น สมาคม มูลนิธิ องค์กรศาสนา องค์กรเอกชน ที่บริจาคเงินให้

3.8 กรรมการโรงเรียน (เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ครอบครัว) มีความเป็นหนึ่งเดียวหรือหลากหลาย

3.9 อิทธิพลของรัฐบาล เช่น นโยบายพรรคการเมือง นโยบายของรัฐบาล นโยบายของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

3.10 บริบทของเขตพื้นที่การศึกษา เช่น โครงสร้าง เขตพื้นที่ที่ประถมศึกษา เขตพื้นที่มัธยมศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา

4. ประเด็นที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการศึกษาของท้องถิ่น

1. การศึกษาภาคบังคับ จะใช้กี่ปี เพิ่ม หรือลดจำนวนปีของการศึกษาภาคบังคับ

2. การขาดแคลนครู โดยเฉพาะสาขาที่ขาดแคลน

3. ทางเลือกของผู้ปกครองในการเลือกที่เรียน เช่น นำบุตรหลายไปเรียนในโรงเรียนเอกชนในต่างจังหวัด โรงเรียนเอกชนที่มีคุณภาพดีกว่า

4. ตำราเรียน แบบเรียน ที่มีให้ มีใช้ มีพอเพียง และมีคุณภาพหรือไม่

5. นโยบายการศึกษาพิเศษ เช่น โรงเรียนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียน โรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ โรงเรียนสำหรับคนหูหนวก ดาบอด โรงเรียนฝึกอาชีพ ฟื้นฟูสมรรถภาพ พัฒนาฝีมือแรงงาน

6. การเข้าถึง และการได้รับการศึกษา

- 6.1 ระบบการขนส่งทางบก ทางเรือ บริการด้านขนส่งเพียงพอ สะดวก ปลอดภัย
- 6.2 มีเงินเพียงพอ ที่จะใช้จ่ายค่าธรรมเนียม ค่าบำรุงการศึกษา
- 6.3 มีโรงเรียนดีเข้าเรียนหรือไม่
- 6.4 ความรู้พื้นฐานไม่พอศึกษาต่อ
- 6.5 วัฒนธรรม สังคม นิยมส่งบุตรหลานศึกษาเล่าเรียนเพื่อสอบเข้า

สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

7. โรงเรียนศาสนา สำหรับพระ เณรที่บวชเรียน และโรงเรียนของรัฐบาล สำหรับบุตรหลานทั่วไป

8. การปรับโครงสร้างใหม่ทางการศึกษา เช่นการเปิด ปิดภาคเรียนให้ตรงกันของชาติในประเทศไทย

9. รัฐบาล กับท้องถิ่น ที่เป็นผู้จัดการศึกษา

10. การพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี เช่นระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การเรียนโดยใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ต

11. คนส่วนน้อย ชนกลุ่มน้อย ที่อยู่ห่างไกล สามารถเข้าถึงการศึกษาได้หรือไม่

12. การเพิ่มอำนาจในการทำงานให้สะดวกสบายขึ้น เช่น การปรับปรุงตำแหน่งครู บุคลากรทางการศึกษา การได้รับเงินวิทยฐานะ เงินโบนัส การบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอื่นๆ

13. การศึกษา เปรียบเสมือนสินค้าสาธารณะ ที่ใครมีเงินมาก สามารถซื้อ หรือลงทุนทางการศึกษาที่ดี มีคุณภาพมากกว่าคนจน

14.การรวมอำนาจ กับการกระจายอำนาจ ของรัฐบาลให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

15. การมีได้ การซื้อได้ ทางการศึกษา เช่น

- 15.1 ราคาค่าใช้จ่ายยังชีพระหว่างเล่าเรียน
- 15.2 ค่าหน่วยกิต ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม
- 15.3 โปรแกรมความช่วยเหลือในการเรียน

16. การวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย และต้นทุนทางการศึกษา

17.1 ค่าใช้จ่ายที่วัดเป็นตัวเงินต่อรายหัว

16.2 ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการเสียโอกาสของผู้ที่ขาดโอกาสศึกษา

17. โรงเรียนที่ดี อยู่ใกล้บ้านมีเพียงพอหรือไม่

โมดูลที่ 1.2

วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

สาระ

1.2 วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

1.1.1 ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2555

1.1.2 วิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น

1.1.3 พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์

สาระสรุป

1. ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2555 ประกอบด้วย กรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์
หลักการพื้นฐาน ศักยภาพ
2. วิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้กำหนดพันธกิจไว้ 7 พันธกิจ
3. พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.2 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายสาระสำคัญของยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2555 ได้
2. อธิบายสาระสำคัญของวิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้
3. อธิบายสาระสำคัญของพันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ศึกษาของท้องถิ่น ได้

สาระที่ 1.2 วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

1. ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554-2555

1.1 กรอบแนวคิด

1.1.1 คำนึงถึงศักยภาพและบริบท รอบๆ ตัวผู้เรียน

1.1.2 พัฒนาและยกระดับองค์ความรู้และกระบวนการเรียนการสอน ให้ทัดเทียม
อารยะประเทศ ด้วยการบริหารจัดการและเทคโนโลยีใหม่

1.1.3 มุ่งสู่เป้าหมายของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และยกระดับ
ศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรคนไทย ให้แข่งขันได้ในระดับสากล

1.2 ยุทธศาสตร์

1.2.1 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1) การพัฒนาหลักสูตร

2) การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3) การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้

1.2.2 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2.3 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

1.2.4 การพัฒนาครูทั้งระบบ

1.2.5 การพัฒนาการบริหารจัดการ

1.2.6 การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนทางปัญญาของชาติ

1.3 หลักการพื้นฐาน

1.3.1 คำนึงถึงศักยภาพและบริบทรอบๆ ตัวผู้เรียน

1.3.2 พัฒนาและยกระดับองค์ความรู้และกระบวนการเรียนการสอน ให้ทัดเทียม
อารยะประเทศ ด้วยการบริหารจัดการและเทคโนโลยีสมัยใหม่

1.3.3 มุ่งสู่เป้าหมายของการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับ
ศักยภาพในการทำงานให้กับบุคลากรคนไทย ให้แข่งขันได้ในระดับสากล

1.4 ศักยภาพ

1.4.1 ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่

1.4.2 ศักยภาพของพื้นที่ตามลักษณะภูมิอากาศ

1.4.3 ศักยภาพของภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่

1.4.4 ศักยภาพของศิลป วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่

1.4.5 ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

2. วิสัยทัศน์ด้านการจัดการศึกษาท้องถิ่น

จัดการศึกษาทุกระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของคนในท้องถิ่น ให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการวิถีชีวิตให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และมีความสุขที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติ

2.1 พันธกิจ

เนื่องจากการจัดการศึกษาท้องถิ่น มีขอบเขตภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับ การจัดการศึกษา การสนับสนุนการจัดการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย และภารกิจด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ในช่วงระยะเวลา 3 ปีข้างหน้าต่อไปนี้ จึงได้บูรณาการและกำหนดพันธกิจการดำเนินการเพื่อตอบสนองวิสัยทัศน์ด้านการศึกษาข้างต้น ตามกลุ่มเป้าหมาย แผนการจัดสรรงบประมาณ และประเภทลักษณะของภารกิจที่ต้องดำเนินการ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว โดยให้สอดคล้องกับนโยบายและภารกิจการจัดการศึกษา พ.ศ. 2545 – 2559 รวม 7 พันธกิจ คือ

พันธกิจที่ 1 ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมาตรฐานการศึกษา และพร้อมเข้ารับการศึกษาในระดับชั้นพื้นฐานต่อไป

พันธกิจที่ 2 ด้านปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุข ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พันธกิจที่ 3 ด้านการศึกษาภาคบังคับ

จัดการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และพัฒนาผู้ความเป็นเลิศตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พันธกิจที่ 4 ด้านการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษา

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคน อาชีพ สังคม ตามมาตรฐานการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ และนานาชาติ

พันธกิจที่ 5 ด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

จัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ก้าวทันเทคโนโลยี มีเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

พันธกิจที่ 6 ด้านส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน
ส่งเสริมสนับสนุนการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและ
ประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

พันธกิจที่ 7 ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
ส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของท้องถิ่น เกิดความสามัคคี
อยู่ร่วมกันในสังคม อย่างมีความสุขและยั่งยืน

3. พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์

พันธกิจที่ 1 ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการ
พัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา อย่างเหมาะสมตามวัยเต็มตามศักยภาพ และ
มาตรฐานการศึกษา และพร้อมเข้ารับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

การส่งเสริมสนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีความรู้ความสามารถในการ
อบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถเตรียมความพร้อมเด็กเล็กเพื่อให้เด็กมีความพร้อม
ทางวุฒิภาวะและสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาได้เต็มศักยภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. พ่อแม่ ผู้ปกครองทุกคน ได้รับความรู้และสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็ก
ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
2. เด็กเล็กทุกคนได้รับการเลี้ยงดู พัฒนาตามวัย เต็มตามศักยภาพตามหลัก
จิตวิทยาการศึกษาวิจัยและนวัตกรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนาบุคลากรและส่งเสริม บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กร
เอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ ให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษา
เด็กเล็กในรูปแบบที่หลากหลายอย่างมีคุณภาพและได้ตามมาตรฐาน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการการศึกษาและพัฒนาเด็กเล็กได้
อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน
2. บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการบริหาร
จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพ

พันธกิจที่ 2 ด้านปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุข ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัย มีความพร้อมและมีการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจอารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัยเต็มตามศักยภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

เด็กปฐมวัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนา และเตรียมความพร้อมในทุกด้านอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของท้องถิ่นและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กปฐมวัย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างต่อเนื่อง

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

เด็กปฐมวัย มีจิตสำนึก ในความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ครูและบุคลากรทางการศึกษาระดับปฐมวัยมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ

พันธกิจที่ 3 ด้านการศึกษาภาคบังคับ

จัดการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึงมีคุณภาพ และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคีการพัฒนา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการบริการการศึกษาภาคบังคับ มีคุณภาพครบตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มตามศักยภาพ เสมอภาคและทัดเทียมกัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

มีการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและยึดหลักธรรมาภิบาล ให้สอดคล้องกับระบบการศึกษาของชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

พัฒนาความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในทุกระดับจนถึงระดับนานาชาติ

2. ผู้เรียนมีสุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์

3. ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำประสบการณ์จากการเรียนรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิต มีทักษะชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อการพึ่งพาตนเอง และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีสันติสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคีการพัฒนา เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการ ศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนาระบบบริหารการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

พัฒนาความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

พันธกิจที่ 4 ด้านการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษา

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคน อาชีพ สังคม ตามมาตรฐานการศึกษา เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

สร้างโอกาสทางการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษาแก่ผู้เรียน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 4 และระดับอาชีวศึกษา ตามความต้องการ
และศักยภาพของท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับ

สถานการณ์เปลี่ยนแปลง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

ยกระดับมาตรฐานการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ผู้เรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถศึกษาต่อใน
ระดับอุดมศึกษาและประกอบอาชีพเป็นที่ยอมรับของชุมชน ตลาดแรงงาน ทั้งในและต่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

สร้างโอกาสทางการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษาแก่ผู้เรียน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

ยกระดับมาตรฐานการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พันธกิจที่ 5 ด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

จัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิตก้าวทันเทคโนโลยี มีเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม
และจริยธรรม เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ให้คนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เป็นคนดี มีคุณภาพ ศักยภาพ และมี
คุณธรรม จริยธรรม คู่สังคมฐานความรู้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

ส่งเสริมให้ความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

ประชาชนมีความรู้และใช้เป็นฐานในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตแบบ
เศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

มีแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร

อย่างมีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาคอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม และจริยธรรม เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการแข่งขันของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

ส่งเสริมให้ความรู้และพัฒนาทักษะอาชีพ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

พันธกิจที่ 6 ด้านส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชน และประชาชน

ส่งเสริมสนับสนุนการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนและ

ประชาชน

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. เด็กเยาวชนและประชาชนมีสุขภาพสมบูรณ์ทุกมิติและได้รับบริการด้านกีฬานันทนาการอย่างทั่วถึง

2. มีสถานที่จัดกิจกรรมด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะและนันทนาการอย่างพอเพียง

3. คนไทยเห็นความสำคัญของการเล่นกีฬาเพื่อการออกกำลังกายและส่งเสริมสุขภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและ จิตสาธารณะ

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. เด็ก เยาวชน และประชาชน มีความสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม มีจิต
 สาธารณะและประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม

2. คนไทยสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีสันติสุข

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

การรณรงค์ป้องกันฟืนฟูและบำบัดยาเสพติด โรคเอดส์ อายุมข และ
 โรคติดต่อร้ายแรง

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. เด็กเยาวชนและประชาชนมีภูมิคุ้มกัน ด้านยาเสพติด อายุมข โรค
 เอดส์โรคติดต่อร้ายแรง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ครอบครัว ชุมชน มีความเข้มแข็ง ปลอดภัยจากยาเสพติดอายุมข โรค
 เอดส์ และโรคติดต่อร้ายแรง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนและ
 ประชาชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2

สร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3

การรณรงค์ป้องกันฟืนฟูและบำบัดยาเสพติด โรคเอดส์ อายุมข และ
 โรคติดต่อร้ายแรง

พันธกิจที่ 7 ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตของท้องถิ่น เกิดความสามัคคีกัน
 ร่วมกันอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

บำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีต
 ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน
 สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและวิถีชีวิตของท้องถิ่น

เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์

1. เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความ
 สามัคคีกันอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขที่ยั่งยืน

2. เกิดเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1

บำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย และวิถีชีวิตของท้องถิ่น

โมดูลที่ 1.3

ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สาระ

1.3 ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สาระสรุป

ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มี เป้าประสงค์ 4 ข้อ

6 ตัวชี้วัด

วัตถุประสงค์

เมื่อศึกษาโมดูลที่ 1.3 แล้วนักศึกษาสามารถ อธิบายสาระสำคัญของภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้

สาระที่ 1.3 ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1. ภารกิจด้านการจัดการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ด้านการสนับสนุนส่งเสริมภารกิจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี คือ

1.1 เป้าประสงค์ (Goals)

1.1.1 เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่น มีโอกาสเพิ่มขึ้นในการได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1.2 พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

1.1.3 พัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติตลอดจนนโยบายของรัฐบาล

1.1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมสนับสนุนความมั่นคงปลอดภัยจากภัยคุกคามและสามารถควบคุมสถานการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 ตัวชี้วัด (KPIs) ด้านการศึกษาและการเสริมสร้างความมั่นคงของรัฐ

1.2.1 ร้อยละของเทศบาลที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

1.2.2 ร้อยละของสถานศึกษาในสังกัดที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

1.2.3 จำนวนบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการอบรมดูแลเด็กในศูนย์

1.2.4 ร้อยละขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2.5 ร้อยละของเทศบาลที่ไม่มีโรงเรียนในสังกัด มีความพร้อมในการจัดการศึกษาในระบบ โรงเรียน (เพิ่มเติม)

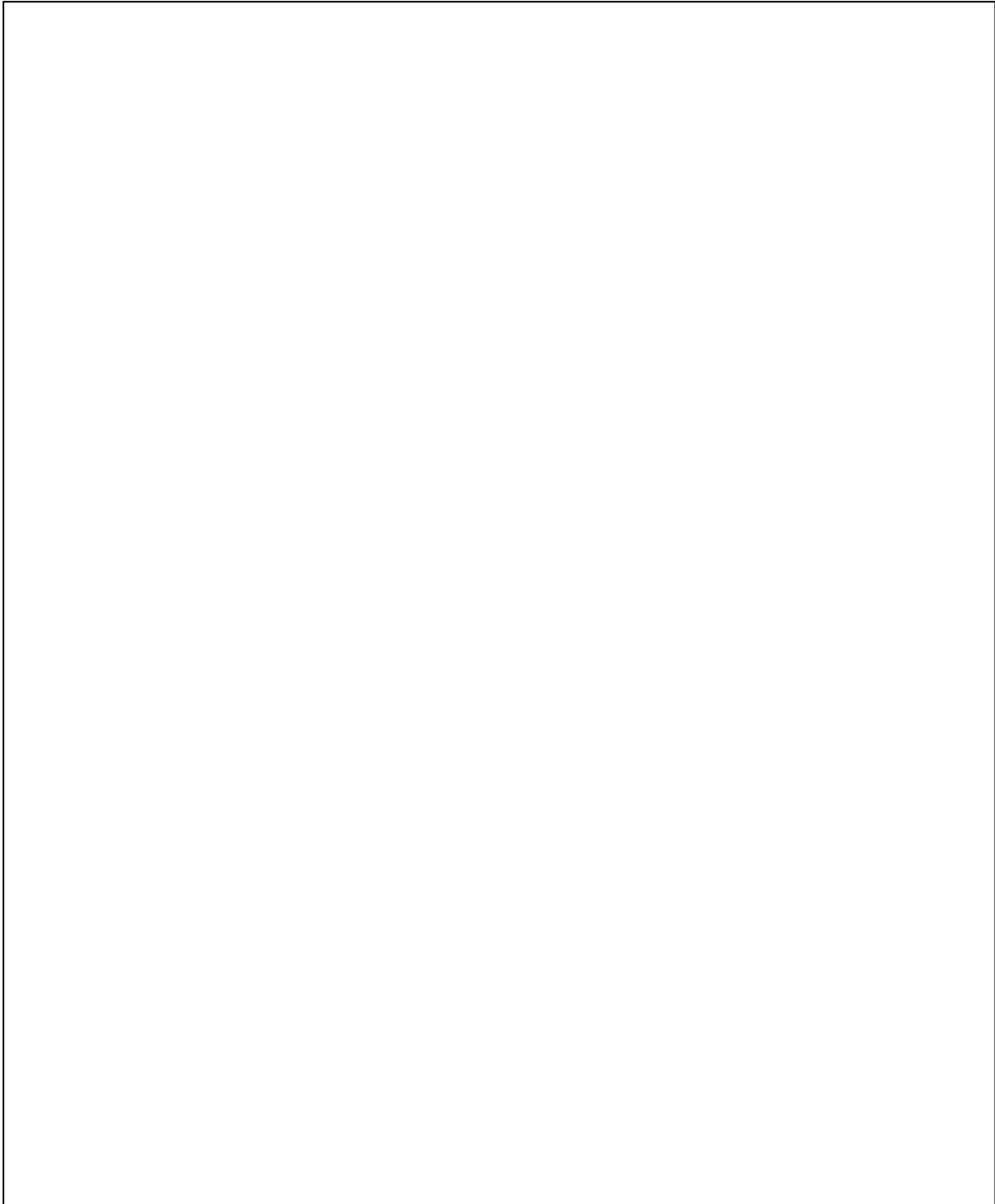
1.2.6 ร้อยละของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีความสามารถในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน (เพิ่มเติม)

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). (ร่าง) ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕.
กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- _____. (2555). Roadmap ยุทธศาสตร์ “2555” ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.) ก. แผนนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545-2559). กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (ม.ป.ป.) ข. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐานและหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคล ราชการ/
พนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ส่วนการบริหารงานบุคคลทาง
การศึกษาท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น.
- _____. (ม.ป.ป.) ค. แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551). กรุงเทพฯ :
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2548) มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
กระทรวงมหาดไทย.
- ประภาพรณ ไชยวงษ์. (2544) การวิเคราะห์บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาและ
การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2550) รายงานผลการวิจัย เรื่อง การวิจัยพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษา
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรงค์ศรี. (2541) รายงานผลการวิจัย เรื่องการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาของประเทศ
ไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- Dougherty J. Kevin and Hammack M. Lloy. (1990). Education & Society. Florida : Englewood
Harcourt Brace Jovanovich.
- Dunn N. William. (1994). Public Policy Analysis : An Introduction. 2nd ed. New Jersey : Englewood
Cliffs.
- Sabatier A. Paul. (2007). Theory of the Policy Process. California : Westview press.
- Wexler Philip. (1990). Social Analysis of Education After the new Sociology. London : Routledge.

หน่วยที่ 14

สารสรุปแนวคิดและหลักการวิเคราะห์นโยบาย

โดย

อาจารย์ ดร.โอฬาร กาญจนากาศ

หน่วยที่ 14 แนวคิดและหลักการวิเคราะห์นโยบาย

โมดูลที่ 1

- 1.1 แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย
- 1.2 หลักการการวิเคราะห์นโยบาย

สารสรุป

1) แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย คือการใช้หลักแนวคิด ความหมาย ลักษณะ และขอบข่าย ของบริบท แนวโน้มนโยบายมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์นโยบาย

2) หลักการการวิเคราะห์นโยบาย คือ กระบวนการและแนวทางการกำหนดนโยบาย และดูสาเหตุและผลกระทบของนโยบาย และปทัสถานของนโยบายทางการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์เชิงผสมผสาน

วัตถุประสงค์

1) หลังจากศึกษาเรื่อง “แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย” แล้วนักศึกษาสามารถอธิบายแนวคิดการวิเคราะห์นโยบายได้ถูกต้อง

2) หลังจากศึกษาเรื่อง “หลักการการวิเคราะห์นโยบาย” แล้วนักศึกษาสามารถอธิบายหลักการการวิเคราะห์นโยบายได้ถูกต้อง

โมดูลที่ 1

แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย

สาระ

- 1.1 แนวคิดวิเคราะห์นโยบาย
 - 1.1.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย
 - 1.1.2 ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย
 - 1.1.3 ลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย
 - 1.1.4 ขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย
- 1.2 หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย

สาระสรุป

1.1) แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย คือการใช้หลักแนวคิด ความหมาย ลักษณะ และขอบข่ายของบริบท แนวโน้มนโยบายมาเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์นโยบาย

1.1.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย คือการ ให้ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย ลักษณะการวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย และแนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย

1.1.2 ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย หมายถึง วิธีการสังเคราะห์ข่าวสารข้อมูล ที่ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคทางสังคม ตลอดจนการทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดีขึ้น

1.1.3 ลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย มีอยู่สี่ลักษณะ คือ เป็นศาสตร์ประยุกต์ เป็นสหวิทยาการ เป็นการวางแผนที่ตอบสนองการเมือง และมุ่งเน้นผู้รับบริการ

1.1.4 ขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย มีหลักๆอยู่สามประการคือ เพื่อปรับปรุงนโยบายให้ดีขึ้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อเชื่อมโยงขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย

1.2 หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย คือแนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย หาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา ปทัสถานของนโยบายทางการศึกษา และการวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน

วัตถุประสงค์

1.1) หลังจากศึกษาเรื่อง “แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย ” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปแนวคิดการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1.1) หลังจากศึกษาเรื่อง “แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย ” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1.2) หลังจากศึกษาเรื่อง “ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย ” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปความหมายของการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1.3) หลังจากศึกษาเรื่อง “ลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปลักษณะของการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1.4) หลังจากศึกษาเรื่อง “ขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2) หลังจากศึกษาเรื่อง “หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย ” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปหลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

สาระที่ 1.1 แนวคิดวิเคราะห์นโยบาย

แนวคิดการวิเคราะห์นโยบาย คือการใช้หลักแนวคิด ความหมาย ลักษณะ และขอบข่าย ของบริบท แนวโน้มนโยบายมาเพื่อเป็นหลักการในการวิเคราะห์นโยบาย

สารสรุปแนวคิดวิเคราะห์นโยบาย

1. แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย
2. ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย
3. ลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย
4. ขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย

สาระที่ 1.1.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย

แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย คือการให้ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย ลักษณะ การวิเคราะห์นโยบาย ขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย และแนวทางที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย

สารสรุปแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบาย

1. การให้ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย
2. ลักษณะการวิเคราะห์นโยบาย
3. ขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย

สาระที่ 1.1.2 การให้ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย

ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย หมายถึง วิธีการสังเคราะห์ข่าวสารข้อมูล ที่ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคทางสังคม ตลอดจนการทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดีขึ้น

สารสรุปการให้ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย

1. วิธีการสังเคราะห์ข่าวสารข้อมูล
2. ให้เข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคทางสังคม
3. การทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ดี

สาระที่ 1.1.3 ลักษณะการวิเคราะห์นโยบาย

ลักษณะของการวิเคราะห์นโยบาย มีอยู่สี่ลักษณะ คือ เป็นศาสตร์ประยุกต์ เป็นสหวิทยาการ เป็นการวางแผนที่ตอบสนองการเมือง และมุ่งเน้นผู้รับบริการ

สารสรุปลักษณะการวิเคราะห์นโยบาย

1. เป็นศาสตร์ประยุกต์
2. เป็นสหวิทยาการ
3. เป็นการวางแผนที่ตอบสนองการเมือง
4. มุ่งเน้นผู้รับบริการ

สาระที่ 1.1.4 ขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย

ขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย มีหลักๆอยู่สามประการคือ เพื่อปรับปรุงนโยบายให้ดีขึ้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อเชื่อมโยงขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย

สารสรุปขอบข่ายการวิเคราะห์นโยบาย

1. เพื่อปรับปรุงนโยบายให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน
3. เพื่อเชื่อมโยงขอบข่ายของการวิเคราะห์นโยบาย

สาระที่ 1.2 หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย

หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย คือแนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย หาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา ปทัศฐานของนโยบายทางการศึกษา และการวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน

สารสรุปหลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบาย

1. แนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย
2. การหาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา
3. ปทัศฐานของนโยบายทางการศึกษา
4. การวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน

สาระที่ 1.2.1 แนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย

แนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย คือ การมุ่งเน้นกระบวนการ ขั้นตอน และหน้าที่ของปัจจัย ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

สารสรุปแนวทางและกระบวนการกำหนดนโยบาย

1. ด้านเศรษฐกิจ
2. ด้านสังคม
3. ด้านการเมือง
4. ด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านเทคโนโลยี

สาระที่ 1.2.2 การหาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา

การหาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา คือ การกำหนดนโยบาย ทางเลือกนโยบาย การ นำนโยบายไปปฏิบัติ ผลกระทบ และปัจจัยย้อนกลับ

สารสรุปการหาสาเหตุและผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายที่จะศึกษา

1. การกำหนดนโยบาย (I/P)
2. ทางเลือกนโยบาย (Process)
3. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Output)
4. ผลกระทบ (Outcome)
5. ปัจจัยย้อนกลับ (Feedback)

สาระที่ 1.2.3 ปทัสถานของนโยบายทางการศึกษา

ปทัสถานของนโยบายทางการศึกษา คือการวิเคราะห์นโยบายทางการศึกษาโดยเน้น ปัญหาคำตอบ และข้อเสนอแนะ โดยใช้เทคนิค สถิติประยุกต์ วิธีหาจุดที่เหมาะสม โปรแกรมแบบเส้นตรงและไม่เส้นตรง เทคนิคการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน เทคนิควิธีการจำลองและสร้างรูปแบบ

สารสรุปปทัสถานของนโยบายทางการศึกษา

1. สถิติประยุกต์ เช่นการวิจัยประเมินผล
2. วิธีหาจุดที่เหมาะสม เช่นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ที่ได้รับ
3. โปรแกรมแบบเส้นตรงและไม่เส้นตรง
4. เทคนิคการตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน โดยใช้ทฤษฎีในการตัดสินใจ เกมส์ และการรอคอย (Queuing)
5. เทคนิควิธีการจำลองและสร้างรูปแบบ

สาระที่ 1.2.3.4 การวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน

การวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน มีเป้าหมายในการสร้างความรู้ในเชิงประจักษ์ ซึ่งจะต้องเข้าใจ ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบาย ทางเลือกของนโยบายการศึกษา ผลผลิตนโยบาย ผลลัพธ์นโยบาย และปัจจัยย้อนกลับ

สารสรุปการวิเคราะห์นโยบายเชิงผสมผสาน

1. ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบาย
2. ทางเลือกของนโยบายการศึกษา
3. ผลผลิตนโยบายการศึกษา
4. ผลลัพธ์นโยบายการศึกษา
5. ปัจจัยย้อนกลับ

สารสรุป การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น

โดย

อาจารย์ ดร.โอฬาร กาญจนากาศ

หน่วยที่ 15 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น

โมดูลที่ 1

- 1.1 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน
- 1.2 การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ SWOT
- 1.3 การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ Diamond Diagram

สาระสรุป

- 1) การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน เป้าหมายคือต้องการสร้างความรู้ใหม่ในเชิงประจักษ์ และต้องเข้าใจปัจจัยนำเข้าหรือสามเหตุก่อให้เกิดนโยบาย ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา ผลผลิตนโยบาย ผลลัพธ์นโยบาย และปัจจัยย้อนกลับ
- 2) การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ SWOT เป็นการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โมเดลที่กำลังก่อให้เกิดเป็นนโยบาย หรือใช้วิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของนโยบายที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน
- 3) การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ Diamond Diagram นั้น เป็นการประเมินนโยบายที่กำลังใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือใช้เป็นตัว Monitor ว่า นโยบาย หรือโครงการที่ทำอยู่นั้นเป็นไปตามความคาดหวังมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์

- 1) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น เชิงผสมผสาน” แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสานได้ถูกต้อง
- 2) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายโดยใช้ SWOT” แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT ได้ถูกต้อง
- 3) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบาย โดยใช้ Diamond Diagram” แล้ว นักศึกษาสามารถอธิบายการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ Diamond Diagram ได้ถูกต้อง

โมดูลที่ 1

1.1 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน

สาระ

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน

- 1.1 ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย
- 1.2 ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา
- 1.3 ผลผลิตของนโยบายทางการศึกษา
- 1.4 ผลลัพธ์ของนโยบายทางการศึกษา
- 1.5 ปัจจัยย้อนกลับ

สาระสรุป

1) การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน เป้าหมายคือ ต้องการสร้างความรู้ใหม่ในเชิงประจักษ์ และต้องเข้าใจปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา ผลผลิตนโยบาย ผลลัพธ์นโยบาย และปัจจัยย้อนกลับ

- 1.1 ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย คือการก่อตัวของปัญหาที่ทำให้เกิดนโยบาย
- 1.2 ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา คือ การกำหนดนโยบาย กลั่นกรองนโยบาย การคาดคะเนผลได้ผลเสีย การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ และการวิเคราะห์ทางเลือก
- 1.3 ผลผลิตของนโยบายทางการศึกษา คือการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับ สถานการณ์และปัญหา โครงสร้างนโยบาย ปัจจัยภายนอก โดยการออกแบบ โครงสร้างการบริหารแบบแมทริกซ์ มีวัตถุประสงค์เป็นที่ตั้ง และมีหน่วยตรวจสอบคุณภาพภายใน เป็นต้น

สารสรุป

1.4 ผลลัพธ์ของนโยบายทางการศึกษา คือการประเมินผลเพื่อดูประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพอใจ การตอบสนอง และความเหมาะสม การประเมินอาจใช้การวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ หรือการประเมินเชิงคุณภาพ

1.5 ปัจจัยย้อนกลับ คือการพิจารณาปรับปรุงเพื่อให้มีนโยบายมีประโยชน์มากขึ้น หรือการล้มเลิกนโยบาย โดยการทำให้ Reorganization หรือทำงบประมาณฐานศูนย์

วัตถุประสงค์

1) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น เจริญผสมผสาน” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปการวิเคราะห์ นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเจริญผสมผสานตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1 หลังจากศึกษาเรื่อง “ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2 หลังจากศึกษาเรื่อง “ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.3 หลังจากศึกษาเรื่อง “ผลผลิตของนโยบายทางการศึกษา” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปผลผลิตของนโยบายทางการศึกษาตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.4 หลังจากศึกษาเรื่อง “ผลลัพธ์ของนโยบายทางการศึกษา” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปผลลัพธ์ของนโยบายทางการศึกษา ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.5 หลังจากศึกษาเรื่อง “ปัจจัยย้อนกลับ” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปปัจจัยย้อนกลับตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

สาระที่ 1 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิงผสมผสาน

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น เชิงผสมผสาน เป้าหมายคือต้องการสร้างความรู้ใหม่ในเชิงประจักษ์ และต้องเข้าใจปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา ผลผลิตนโยบาย ผลลัพธ์นโยบาย และปัจจัยย้อนกลับ

สารสรุปการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นเชิง ผสมผสาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงประจักษ์

1. ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบายหรือการก่อตัวประเด็นปัญหา
2. ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา
3. ผลผลิตนโยบายทางการศึกษา
4. ผลลัพธ์นโยบายทางการศึกษา
5. ปัจจัยย้อนกลับ

สาระที่ 1.1 ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย หรือการก่อตัวประเด็นปัญหา

ปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบาย คือการก่อตัวของปัญหาที่ทำให้เกิดนโยบาย

สารสรุปปัจจัยนำเข้าหรือสาเหตุก่อให้เกิดนโยบายหรือการก่อตัวประเด็นปัญหา

1. ความสำคัญของการก่อตัวของประเด็นปัญหา ซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและวิธีการก่อตัวทางการเมือง
2. กระบวนการก่อตัวของประเด็นปัญหา ซึ่งขึ้นอยู่กับ
 - 2.1 เป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีงบประมาณหรือไม่
 - 2.2 เกิดช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเสมอ เช่น ช่วงเปิดเทอม
 - 2.3 ได้รับการทบทวนใหม่ เช่น การขุดคอคอดกระ
 - 2.4 ปัญหาที่ขยายผลเป็นวิกฤติ เช่น น้ำท่วม
 - 2.5 ประเด็นปัญหาเฉพาะด้าน เช่น ฝนกรด หรือนำเสียจากอุตสาหกรรม

- 2.6 ความรู้สึก เช่น ยารักษาโรค
- 2.7 ผลกระทบต่อเนื้อเยื่อ เช่น ผลของยาคุมกำเนิดทำให้เกิดมะเร็ง
- 2.8 อำนาจและความชอบธรรม เช่น การนัดหยุดงาน หละการประท้วง
- 2.9 ปัญหาร่วมสมัย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหานักเรียนติดยาเสพติด และปัญหา

นักเรียนด้วยกัน

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อตัวของประเด็นปัญหา ขึ้นอยู่กับ

- 3.1 ความสามารถของรัฐบาลในการคาดคะเนปัญหา เพราะรัฐบาลสนใจแต่ปัญหาปัจจุบัน
- 3.2 ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหา
- 3.3 ช่องทางที่ประเด็นปัญหาเข้าสู่วาระของนโยบาย
- 3.4 การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาจำนวนมาก
- 3.5 จำนวนประเด็นปัญหาเข้าสู่ระบบการเมือง

4. วิธีการก่อตัวของประเด็นปัญหาทางการศึกษา เกิดจาก

- 4.1 การพิจารณาประเด็นปัญหาวิธีอ้อม
- 4.2 การพิจารณาประเด็นปัญหาแบบมีเงื่อนไข
- 4.3 การพิจารณาประเด็นปัญหาไม่เป็นทางการ
- 4.4 การพิจารณาประเด็นปัญหา เป็นทางการ โดยพิจารณาทั้งด้านเทคนิคและการเมือง

5. ปัจจัยเอื้อต่อการก่อตัวของประเด็นปัญหา

- 5.1 ผู้ให้บริการเปลี่ยนแปลงไป
- 5.2 ปัญหาที่ต้องทบทวนใหม่
- 5.3 แนวทางแก้ไขปัญหา

6. องค์การที่ทำหน้าที่ดูการก่อตัวของประเด็นปัญหาทางการศึกษา ทำหน้าที่

- 6.1 ค้นหา ตรวจสอบ และทบทวน
- 6.2 สะสมงาน แก้ไข
- 6.3 ระบุประเด็นปัญหา

สาระที่ 1.2 ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา

ทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา คือ การกำหนดนโยบาย กลั่นกรองนโยบาย การคาดคะเนผลได้ผลเสีย การกำหนดวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ และการวิเคราะห์ทางเลือก

สารสรุปทางเลือกของนโยบายทางการศึกษา ควรเข้าใจ

1. การกำหนดนโยบาย (Educational Policy Decision-Making)

1.1 การวางแผน

1.2 การบริหาร

2. กลั่นกรองนโยบาย (Filtration)

2.1 วิธีกลั่นกรองประเด็นปัญหา มี 3 วิธี คือ

2.1.1 แบบสมเหตุสมผล

2.1.2 แบบไม่มีระเบียบ

2.1.3 แบบผสมผสาน

2.2 การกลั่นกรองของหน่วยงาน มี 4 วิธี คือ

2.2.1 แบบเรียงลำดับ

2.2.2 เน้นความสำคัญก่อนหลัง

2.2.3 Brainstorming กับผู้เกี่ยวข้อง

2.2.4 ใช้ปัญหาเป็นตัวหลัก

2.3 เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาการกลั่นกรอง

2.3.1 บริบทของปัญหา

2.3.1.1 เวลาที่ใช้วิเคราะห์

2.3.1.2 เกี่ยวข้องกับการเมือง

2.3.1.3 ตั้งเป้าไว้แล้ว

2.3.1.4 มีความเป็นศูนย์กลาง

2.3.2 ลักษณะของประเด็นปัญหา

2.3.2.1 กำหนดทางเลือกยาก

2.3.2.2 มีวิธีแก้ไขแล้ว

2.3.2.3 ปัญหาซับซ้อน

2.3.2.4 มีความไม่แน่นอน

2.3.2.5 แฝงค่านิยม หรือ ศีลธรรม

2.3.3 ผลกระทบ

2.3.3.1 ประชาชนจำนวนมาก

2.3.3.2 ผู้มีอำนาจ

2.3.3.3 ประเด็นปัญหาอื่น

2.3.4 ต้นทุนในการวิเคราะห์

2.3.4.1 จากงบรายจ่าย

2.3.4.2 อัตรารเงินเพื่อ

2. 3.4.3 งบประมาณจำกัด

2.3.4.4 ต้องคุ้มค่า

2.4. กระบวนการกลั่นกรอง มีหลายวิธีแต่ในที่นี้แนะนำเสนอเพียง 3 วิธีคือ

2.4.1 วิธีเมทริกซ์จัดลำดับความสำคัญ (Priority Matrix)

2.4.1.1 แบบง่าย

2.4.1.2 แบบให้คะแนน

2.4.1.3 แบบถ่วงน้ำหนัก (Weighted Criteria)

2.4.2 วิธีต้นไม้ (Decision Tree)

2.4.3 วิธียืดหยุ่นและผสมผสาน (Combine and Flexible Procedure)

3. การคาดคะเนผลได้ผลเสีย (Forecasting)

3.1 เศรษฐมิติ

3.2 Time-Series Analysis

3.3 Delphi

3.4 Brainstorming

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objective Setting) ควรเข้าใจเรื่อง

4.1 วัตถุประสงค์หลัก

4.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์ในกระบวนการนโยบาย

4.1.2 เป็นองค์ประกอบสำคัญในการบริหาร

4.1.3 เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปฏิรูปการบริหาร

4.1.4 เป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผน

4.2 ปัญหาในการกำหนดวัตถุประสงค์

4.2.1 ศึกษาจากเอกสาร

4.2.2 สัมผัสจากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

4.2.3 เนื่องจากบางองค์กรไม่มีวัตถุประสงค์

4.3 วิธีการกำหนดวัตถุประสงค์

4.3.1 การวางแผน

4.3.2 บริหารแนวหลักเหตุผลใหม่

4.4 ข้อควรคำนึง

4.4.1 นโยบายดำเนินการไปมากน้อยเพียงใด

4.4.2 ดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือไม่

- 4.4.3 อุปสรรคคืออะไร
- 4.4.4 ต้องการการสนับสนุนด้านใด
- 4.4.5 ผู้บริหารจะจัดการอย่างไร
- 4.4.6 ความสำเร็จคืออะไร
- 4.4.7 อะไรเป็นสาเหตุให้ประสบความสำเร็จ

5. การจัดลำดับความสำคัญของนโยบาย (Priority Setting)

- 5.1 เกณฑ์ภายใน
 - 5.1.1 จากอาชีพนั้นๆ
 - 5.1.2 จากนักการเมือง
- 5.2 เกณฑ์ความต้องการ
- 5.3 เกณฑ์ความจำเป็น
 - 5.3.1 ปัญหาหนัก
 - 5.3.2 ผลกระทบมาก
 - 5.3.3 ความเห็นใจต่อผู้มีผลกระทบ
 - 5.3.4 การสนับสนุนจากฝ่ายการเมือง
- 5.4 เกณฑ์ผลได้ผลเสียทางเศรษฐกิจและสังคม

6. การวิเคราะห์ทางเลือก (Alternative analysis) ต้องดู

- 6.1 ความเป็นไปได้ทางเทคนิค และทางเศรษฐกิจ
- 6.2 ความสามารถในการดำเนินการ
- 6.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับว่าใครได้ใครเสีย
- 6.4 เงื่อนไขของเวลา

วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ

1. ใช้โปรแกรม Linear Non-linear
2. Pay-off Matrix
3. วิเคราะห์ความเสี่ยง
4. ต้นทุน-ผลประโยชน์
5. งบประมาณแบบแผนงาน (Planning Programming Budgeting)
6. งบประมาณแบบฐานศูนย์
7. วิเคราะห์ความอ่อนไหว

สาระที่ 1.3 ผลผลิตนโยบายทางการศึกษา

ผลผลิตของนโยบายทางการศึกษา คือการนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับ สถานการณ์และปัญหา โครงสร้างนโยบาย ปัจจัยภายนอก โดยการออกแบบ โครงสร้างการบริหารแบบเมทริกซ์ มีวัตถุประสงค์เป็นที่ตั้ง และมีหน่วยตรวจสอบคุณภาพภายใน เป็นต้น

สารสรุปผลผลิตนโยบายทางการศึกษา ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับ

1. สถานการณ์และปัญหา
2. โครงสร้างนโยบาย
3. ปัจจัยภายนอก

สาระที่ 1.4 ผลลัพธ์นโยบายทางการศึกษา

ผลลัพธ์ของนโยบายทางการศึกษา คือการประเมินผลเพื่อดูประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ความพอเพียง การตอบสนอง และความเหมาะสม การประเมินอาจใช้การวิจัยเชิงทดลอง หรือการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ หรือการประเมินเชิงคุณภาพ

สารสรุปผลลัพธ์นโยบายทางการศึกษา

1. การประเมินผลเพื่อดูประสิทธิภาพ
2. ประสิทธิภาพ
3. ความพอเพียง
4. การตอบสนอง
5. ความเหมาะสม

โดยใช้วิธี

1. วิจัยเชิงทดลอง
2. ต้นทุน-ผลประโยชน์
3. ประเมินเชิงคุณภาพ

สาระที่ 1.5 ปัจจัยย้อนกลับ

ปัจจัยย้อนกลับ คือการพิจารณาปรับปรุงเพื่อให้นโยบายมีประโยชน์มากขึ้น หรือการล้มเลิกนโยบาย โดยการทำ Reorganization หรือทำงบประมาณฐานศูนย์

สารสรุปปัจจัยย้อนกลับ คือ

1. การพิจารณาปรับปรุง
2. การล้มเลิกนโยบาย
 - 2.1 โดยการทำ Reorganization
 - 2.2 ทำงบประมาณฐานศูนย์

โมดูลที่ 1.2

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT

สาระ

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ SWOT

- 1.1 จุดแข็ง
- 1.2 จุดอ่อน
- 1.3 โอกาส
- 1.4 อุปสรรค

สาระสรุป

1) การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ SWOT เป้าหมายคือ ต้องการวิเคราะห์นโยบายที่ใช้อยู่ว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค อย่างไร

- 1.1 จุดแข็ง เป็นจุดแข็งของปัจจัยภายใน
- 1.2 จุดอ่อน เป็นจุดอ่อนของปัจจัยภายใน
- 1.3 โอกาส เป็นโอกาสจากปัจจัยภายนอก
- 1.4 อุปสรรค เป็นอุปสรรคจากปัจจัยภายนอก

วัตถุประสงค์

1) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ SWOT” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ SWOT ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1 หลังจากศึกษาเรื่อง “จุดแข็ง” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปจุดแข็งของนโยบายทางการศึกษาตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์

1.2 หลังจากศึกษาเรื่อง “จุดอ่อน” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปจุดอ่อนของนโยบายทางการศึกษา ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.3 หลังจากศึกษาเรื่อง “โอกาส” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปโอกาสของนโยบายทางการศึกษาตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.4 หลังจากศึกษาเรื่อง “อุปสรรค” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปอุปสรรคของนโยบายทางการศึกษา ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT เป้าหมายคือต้องการวิเคราะห์นโยบาย โดยต้องเข้าใจ จุดแข็ง จุดอ่อน ของปัจจัยภายในองค์กร โอกาส และอุปสรรคต่างๆ ของปัจจัยภายนอก

สารสรุปการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่เชิงประจักษ์ โดยต้องรู้เกี่ยวกับ

1. จุดแข็งขององค์กร
2. จุดอ่อน ขององค์กร
3. โอกาส ที่เกิดจากปัจจัยภายนอก
4. อุปสรรคจากปัจจัยภายนอก

สาระที่ 1. การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT เป้าหมายคือต้องการวิเคราะห์นโยบาย โดยต้องเข้าใจ จุดแข็ง จุดอ่อน ของปัจจัยภายในองค์กร โอกาส และอุปสรรคต่างๆ ของปัจจัยภายนอก

สารสรุปการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ SWOT เพื่อวิเคราะห์นโยบายที่ใช้ อยู่ โดยต้องรู้เกี่ยวกับ

1. จุดแข็งขององค์กร
2. จุดอ่อน ขององค์กร
3. โอกาส ที่เกิดจากปัจจัยภายนอก
4. อุปสรรคจากปัจจัยภายนอก

โมดูล 1.3

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ Diamond Diagram

สาระ

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ Diamond Diagram

1.1 Expectation

1.2 Actual

สาระสรุป

1) การวิเคราะห์ นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ Diamond Diagram เป้าหมายคือ ต้องการวิเคราะห์นโยบายที่ใช้อยู่ว่าอยู่ที่จุดใด อยู่ห่างจากจุดคาดหวังมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้ในการตัดสินใจ

1.1 Expectation จุดที่คาดหวัง

1.2 Actual จุดที่ทำได้จริง

วัตถุประสงค์

1) หลังจากศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่น โดยใช้ Diamond Diagram” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปการวิเคราะห์ นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ Diamond Diagram ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.1 หลังจากศึกษาเรื่อง “จุดคาดหวัง” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปจุดคาดหวังของนโยบายทางการศึกษาตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.2 หลังจากศึกษาเรื่อง “จุดที่ทำได้จริง” แล้วนักศึกษาสามารถเขียนสรุปจุดที่ทำได้จริงของนโยบายทางการศึกษา ตามความเข้าใจของตนเองได้อย่างถูกต้อง

1.3 การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ Diamond Diagram

การวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ Diamond Diagram เป้าหมายคือ ต้องการวิเคราะห์นโยบายเพื่อนำไปตัดสินใจ โดยต้องเข้าใจจุดคาดหวัง และจุดที่ทำได้จริง

สารสรุปการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาไทยและการศึกษาท้องถิ่นโดยใช้ Diamond Diagram เพื่อใช้ในการตัดสินใจ โดยต้องรู้เกี่ยวกับ

1. จุดที่คาดหวัง
2. จุดที่ทำได้จริง

บรรณานุกรม

Kent E. Portney, *Approaching Public Policy Analysis*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1986

Thomas R. Dye. 5th ed., *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1984